



KRR.430.3.2024

Nr ewid. 59/2024/P/24/001/KRR

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu państwa w 2023 r.
w częściach

- 32 – Rolnictwo,
- 33 – Rozwój wsi,
- 35 – Rynki rolne,
- 62 – Rybołówstwo

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Departamentu Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Marek Adamiak
/podpisano elektronicznie/

Akceptuję:
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Michał Jędrzejczyk
/podpisano elektronicznie/

Zatwierdzam:
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
/podpisano elektronicznie/

Warszawa, czerwiec 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
2. OCENA OGÓLNA	7
3. UWAGI I WNIOSEK.....	9
4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE, 62 – RYBOŁÓWSTWO	10
4.1. DOCHODY BUDŻETOWE	10
4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH	12
4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ	52
4.4. KSIĘGI RACHUNKOWE.....	52
5. INFORMACJE DODATKOWE	54
6. ZAŁĄCZNIKI.....	55
6.1. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO	55
6.2. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO	57
6.3. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE, 62 – RYBOŁÓWSTWO	59
6.4. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO	65
6.5. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO	72
6.6. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO	76
6.7. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI.....	77

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli

Dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2023, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowych:
32 – Rolnictwo,
33 – Rozwój wsi,
35 – Rynki rolne,
62 – Rybołówstwo

Zakres kontroli

- realizacja wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich;
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2023 r. w zakresie operacji finansowych;
- funkcjonowanie systemu kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań w częściach
32 – Rolnictwo,
33 – Rozwój wsi,
35 – Rynki rolne,
62 – Rybołówstwo;
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa, w tym w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹ (dalej: ufp)

Jednostka kontrolowana

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dysponentem części: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: Minister RiRW).

Minister RiRW pełnił funkcję Instytucji Zarządzającej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (dalej: PROW 2014–2020), Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, Programem Operacyjnym Rybactwo i Morze na lata 2014–2020 (dalej: PO RYBY 2014–2020) oraz programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027.

Minister RiRW, według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 października 2022 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi lub przez niego nadzorowanych², nadzorował 79 jednostek. Podlegały mu ponadto 24 jednostki.

W 2023 r. Minister RiRW nadzorował trzy agencje wykonawcze, tj. Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR) i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR), który oprócz gospodarki finansowej KOWR prowadził również gospodarkę finansową Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej: Zasób WRSP).

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW) kontrolą objęto Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako dysponenta części oraz dysponenta III stopnia w MRiRW.

Dysponentem III stopnia w MRiRW w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo był Dyrektor Generalny MRiRW ustanowiony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Zadania dysponenta części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo związane z dysponowaniem środkami pieniężnymi na rachunkach bankowych prowadzonych w Narodowym Banku Polskim wykonywała Dyrektor Departamentu Budżetu i Finansów w MRiRW.

Prognozy wielkości dochodów w 2023 r. w budżecie państwa w czterech częściach, których dysponentem był Minister RiRW zostały określone w ustawie budżetowej na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r.³ zmienionej ustawą o zmianie ustawy budżetowej na rok 2023 z 7 lipca 2023 r.⁴ (dalej: ustawa budżetowa na rok 2023) w łącznej kwocie 475 658 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 43 448 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 430 020 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – 498 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo – 1692 tys. zł.

Dochody zostały zrealizowane w łącznej kwocie 523 763,1 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 60 386,6 tys. zł (tj. 139% prognozy dochodów),
- części 33 – Rozwój wsi – 453 275,3 tys. zł (tj. 105,4% prognozy dochodów),
- części 35 – Rynki rolne – 647,2 tys. zł (tj. 130% prognozy dochodów),
- części 62 – Rybołówstwo – 9 454 tys. zł (tj. 558,7% prognozy dochodów).

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.

² M. P. poz. 1031.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.

⁴ Dz. U. poz. 1574.

Zrealizowane dochody w tych częściach stanowiły 0,09% łącznych dochodów budżetu państwa w 2023 r. (573 957 931,8 tys. zł)⁵, z czego w części 32 – Rolnictwo – 0,01%, a w części 33 – Rozwój wsi – 0,08%, łącznych dochodów budżetu państwa w 2023 r.

Wydatki w planie po zmianach w budżecie państwa w czterech częściach, których dysponentem był Minister RiRW w 2023 r. zostały ustalone w łącznej kwocie 12 834 117,5 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 2 505 215,9 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 10 037 942,8 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – 63 388,7 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo – 227 570,1 tys. zł.

Wydatki budżetu państwa w częściach, których dysponentem był Minister RiRW w 2023 r. zostały zrealizowane w łącznej kwocie 11 237 037 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 2 139 466,8 tys. zł, (tj. 85,4% kwoty planu wydatków po zmianach),
- części 33 – Rozwój wsi – 8 820 460,4 tys. zł (tj. 87,9% kwoty planu wydatków po zmianach),
- w części 35 – Rynki rolne – 62 237,5 tys. zł (tj. 98,2% kwoty planu wydatków po zmianach)
- części 62 – Rybołówstwo – 214 872,3 tys. zł (tj. 94,4% kwoty planu wydatków po zmianach).

Wydatki poniesione w ramach wyżej wymienionych części stanowiły 1,7% łącznych wydatków budżetu państwa w 2023 r. (659 586 491 tys. zł), z tego w części 32 – Rolnictwo – 0,3%, w części 33 – Rozwój wsi – 1,3%, w części 62 – Rybołówstwo – 0,03%.

Wydatki w planie po zmianach w budżecie środków europejskich ustalono w 2023 r. w łącznej kwocie 20 418 222,4 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 38 492 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 19 910 450 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo – 469 280,4 tys. zł.

Z budżetu środków europejskich wydatkowano łącznie kwotę 20 288 250,7 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 30 225,5 tys. zł (tj. 79% kwoty planu wydatków po zmianach),
- części 33 – Rozwój wsi – 19 798 123,2 tys. zł (tj. 99,4% kwoty planu wydatków po zmianach),
- części 62 – Rybołówstwo – 459 902 tys. zł (tj. 98% kwoty planu wydatków po zmianach).

W 2023 r. w ramach części, dla których dysponentem był Minister RiRW z budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich wydatkowano łącznie 31 525 287,7 tys. zł, głównie na:

- realizację systemów wsparcia bezpośredniego I filara Wspólnej Polityki Rolnej – 15 168 341,1 tys. zł,
- realizację płatności PROW 2014–2020 – 9 055 492,4 tys. zł⁶,

⁵ Dane o dochodach i wydatkach budżetu państwa prezentowane są według ostatecznych wielkości.

⁶ Kwota uwzględnia wydatki na pomoc techniczną w wysokości 161 860,2 tys. zł.

- pomoc krajową realizowaną przez ARiMR – 2 335 498,1 tys. zł,
- dotację podmiotową dla ARiMR – 1 566 481,2 tys. zł,
- działalność szkół rolniczych i internatów, nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, dokształcanie nauczycieli, pomoc materialną dla uczniów – 747 081 tys. zł,
- realizację PO RYBY 2014–2020, w tym na pomoc techniczną oraz płatności dla beneficjentów, a także na pomoc techniczną w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027 – 630 958,5 tys. zł,
- dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich – 628 040 tys. zł.

Budżet 2023 r. w poszczególnych częściach budżetowych realizowany był przez następujących dysponentów środków budżetowych:

- w części 32 – Rolnictwo – MRiRW (dysponent części i dysponent III stopnia), Główny Inspektorat Weterynarii (dysponent II i III stopnia), graniczne inspektoraty weterynarii (dysponenci III stopnia), Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dysponent III stopnia), Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt (dysponent III stopnia), Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą (dysponent II i III stopnia), 17 okręgowych stacji chemiczno-rolniczych (dysponenci III stopnia), 61 szkół rolniczych (dysponenci III stopnia) oraz Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej (dysponent III stopnia);
- w części 33 – Rozwój wsi – MRiRW (dysponent części i dysponent III stopnia);
- w części 35 – Rynki rolne – MRiRW (dysponent części i dysponent III stopnia) Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych (dysponent III stopnia);
- w części 62 – Rybołówstwo – MRiRW (dysponent części i dysponent III stopnia) oraz Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Słupsku (dysponent III stopnia).

Informacje dotyczące dochodów budżetowych, wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich realizowanych przez poszczególnych dysponentów środków oraz ich procentowy udział w zrealizowanych dochodach i wydatkach w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo zostały przedstawione w załącznikach 6.1. do Informacji.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

2. OCENA OGÓLNA

**Najwyższa Izba Kontroli
ocenia pozytywnie
wykonanie budżetu
państwa w 2023 r.
w częściach
33 – Rozwój wsi,
35 – Rynki rolne,
62 – Rybołówstwo
oraz w formie opisowej
w części 32 – Rolnictwo**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w częściach: 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo oraz w formie opisowej w części 32 – Rolnictwo.

W zakresie realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez dysponenta części i dysponenta III stopnia w MRiRW w częściach: 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie stwierdzono również nieprawidłowości w zakresie wydatków budżetu środków europejskich w części 32 – Rolnictwo.

W częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo zgodnie z przepisami dokonano blokowania planowanych wydatków, prawidłowo dokonywano zmian planu wydatków, a także celowo wykorzystano środki z rezerw celowych.

Kontroli poddano:

– w części 32 – Rolnictwo: 474 333,3 tys. zł, tj. 47,2% zrealizowanych dotacji (1 005 798,2 tys. zł) przez dysponenta tej części w 2023 r. z budżetu państwa oraz 37 706,1 tys. zł, tj. 20,1% łącznych wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. w tej części z budżetu państwa i budżetu środków europejskich (187 835,7 tys. zł);

– w części 33 – Rozwój wsi: 5 993 814,5 tys. zł, tj. 21% zrealizowanych dotacji (28 596 625 tys. zł) przez dysponenta tej części w 2023 r. z budżetu państwa i z budżetu środków europejskich oraz 2666,3 tys. zł, tj. 12,3% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. w tej części z budżetu państwa (21 608,8 tys. zł);

– w części 35 – Rynki rolne: 1913,9 tys. zł, tj. 16% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. w tej części z budżetu państwa (11 973,8 tys. zł);

– w części 62 – Rybołówstwo: 234 535,8 tys. zł, tj. 38,1% zrealizowanych dotacji ogółem (615 038,4 tys. zł) przez dysponenta tej części w 2023 r., z budżetu państwa i z budżetu środków europejskich oraz 7496,9 tys. zł, tj. 26,3% wydatków ogółem dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. z budżetu państwa i z budżetu środków europejskich (28 541,8 tys. zł).

Na obniżenie oceny w części 32 – Rolnictwo miały wpływ stwierdzone nieprawidłowości w zakresie wydatków, w tym na działalność informacyjno-promocyjną, polegające na nierzetelnym planowaniu i braku koordynacji działań informacyjno-promocyjnych, braku określenia mierzalnych celów prowadzonych zadań oraz braku analizy faktycznych potrzeb i celowości wydatków na działania informacyjno-promocyjne, co skutkowało poniesieniem niecelowych i niegospodarnych wydatków w kwocie 2064,2 tys. zł, a nierzetelność działań skutkowała wydatkami w kwocie 1578,7 tys. zł.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność wzmocnienia nadzoru Ministra RiRW nad Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa wobec nieprawidłowości stwierdzonych w tej jednostce podczas kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. Nieprawidłowości stwierdzono w działaniach windykacyjnych, w szczególności w odniesieniu do spraw zagrożonych przedawnieniem, a także w niepełnym przygotowaniu tej jednostki do realizacji zadań związanych z finansowaniem działań innowacyjnych i rozwojowych na rzecz rolnictwa, w drodze inwestycji kapitałowych.

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że udzielanie dotacji przedmiotowych na podstawie aktu wykonawczego wykracza poza ustawowe upoważnienia w tym zakresie. Niezbędne jest zatem uporządkowanie prawne zasad udzielania dotacji przedmiotowych dla podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa mając na uwadze aktualnie obowiązującą podstawę prawną do udzielania dotacji przedmiotowych z budżetu państwa wynikającą z art. 130 ust. 2 pkt 2 ufp.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi prawidłowo sporządziło roczne sprawozdania budżetowe za 2023 r. i sprawozdania w zakresie operacji

finansowych za IV kwartał 2023 r. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych sporządzonych w MRiRW były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Ewidencja księgowa dysponenta części 33 – Rozwój wsi oraz dysponenta III stopnia w MRiRW w części 62 – Rybołówstwo prowadzona była prawidłowo. Stwierdzone nieprawidłowości w obszarze prowadzenia ksiąg dotyczyły zapisów polityki rachunkowości dysponenta III stopnia MRiRW i polegały na nieokreśleniu w tym dokumencie wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych, braku odwołania do stosowanej instrukcji w zakresie wyceny rozchodu materiałów i towarów oraz przesłanek do ustalenia trwałej utraty wartości zapasów, a także niezamieszczeniu informacji o stosowanych uproszczeniach w prowadzeniu ewidencji księgowej. Nieprawidłowości te nie miały wpływu na ocenę prowadzenia ksiąg rachunkowych dysponenta III stopnia w MRiRW.

Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo oraz prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań w części 33 – Rozwój wsi oraz dysponenta III stopnia w MRiRW w części 62 – Rybołówstwo.

Działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie przygotowania do absorpcji środków z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz realizacji inwestycji i reform finansowanych z tego instrumentu nie wpływają na ocenę wykonania budżetu państwa w 2023 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo.

Minister RiRW podejmował działania w zakresie realizacji czterech reform: A1.4 Reforma na rzecz poprawienia warunków konkurencyjności i ochrony producentów/konsumentów w sektorze rolnym, A2.4 Wzmocnienie mechanizmów współpracy pomiędzy sektorem nauki oraz przemysłem, B3.1 Wsparcie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich, B3.3 Wsparcie dla zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi w rolnictwie i na obszarach wiejskich, a także czterech inwestycji: A1.4.1. Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu, A2.4.1. Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego, B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich, B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich – jednak nie były one w pełni skuteczne.

Do końca 2023 r. nie zostały uruchomione nabory dla inwestycji B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich oraz B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich – co stwarza ryzyko niezrealizowania wskaźników kamieni milowych w terminie, tj. do końca 2025 r. i niewykorzystania przyznanych środków w ramach ww. programu. W porozumieniu podpisanym pomiędzy Ministrem RiRW z Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej 4 sierpnia 2022 r. w sprawie realizacji reform i inwestycji nie uwzględniono ww. inwestycji B3.3.1, a procedurę aneksu do porozumienia rozpoczęto w listopadzie 2023 r. i do dnia zakończenia kontroli nadal była ona kontynuowana.

Informacje dotyczące szczegółowej kalkulacji ocen kontrolowanej działalności zostały przedstawione w załączniku 6.2. do niniejszej Informacji.

3. UWAGA I WNIOSEK

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że wzmocnienia nadzoru wymaga KOWR szczególnie w zakresie prowadzonych działań windykacyjnych, w szczególności w odniesieniu do spraw zagrożonych przedawnieniem, a także w zakresie utworzenia skutecznych narzędzi m.in. w postaci analiz i ekspertyz oraz procedur wewnętrznych służących realizacji zadań związanych z finansowaniem działań innowacyjnych i rozwojowych na rzecz rolnictwa, w drodze inwestycji kapitałowych.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę także na utrzymujący się od 2015 r. stan prawny polegający na udzielaniu dotacji przedmiotowych przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa wyłącznie na podstawie aktu wykonawczego⁸. Żaden przepis rangi ustawowej nie przewiduje udzielania takich dotacji. Regulacja tego obszaru aktem wykonawczym zatem wykracza poza ustawowe upoważnienia w tym zakresie. W związku z tym, NIK wskazuje na potrzebę doprowadzenia do uporządkowania prawnego zasad udzielania dotacji przedmiotowych dla podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa, mając na uwadze aktualnie obowiązującą podstawę prawną do udzielania dotacji przedmiotowych z budżetu państwa wynikającą z art. 130 ust. 2 pkt 2 ufp.

Ponadto, NIK zwraca uwagę, że do końca 2023 r. nie zostały uruchomione nabory dla inwestycji w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich oraz dla inwestycji w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich, co zdaniem NIK stwarza ryzyko niezrealizowania wskaźników kamieni milowych w terminie, tj. do końca 2025 r. i niewykorzystania przyznaných środków w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. NIK wskazuje zatem na zintensyfikowanie działań dotyczących przygotowania do absorpcji środków z KPO oraz realizacji reform i inwestycji z tego instrumentu. Niezbędnym jest również sprawniejsza współpraca z Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej w tym obszarze.

Stwierdzono także w MRiRW nieprawidłowości w zakresie wydatków w 2023 r. w tym na działalność informacyjno-promocyjną, co skutkowało poniesieniem niecelowych, niegospodarnych i nierzetelnych wydatków w kwocie 3642,9 tys. zł. NIK zauważa, że zaplanowane do realizacji zadania powinny mieć określony efekt czyli cel do osiągnięcia. Nieustalenie adekwatnych mierników uniemożliwiało dokonanie oceny uzyskanych korzyści. Dokonywano również wydatków na zakupy niezgodnie z zakresem przedmiotowym MRiRW.

Uwzględniając powyższe, w celu efektywniejszego zarządzania środkami publicznymi, NIK wskazuje na potrzebę zapewnienia dokonywania wydatków w tym na działalność informacyjno-promocyjną z zachowaniem zasad racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi i zgodnie z przedmiotem działalności, a także dokonywanie ewaluacji skuteczności i efektywności prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych z zastosowaniem adekwatnych mierników.

⁸ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1170, ze zm.).

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE, 62 – RYBOŁÓWSTWO

4.1. DOCHODY BUDŻETOWE

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r., kontrola dochodów budżetowych w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z wynikami wykazanymi w sprawozdaniu za 2022 r.

Dochody w części 32 – Rolnictwo

W tej części budżetowej źródłem dochodów w 2023 r. były głównie opłaty za czynności kontrolne wykonywane przez graniczne inspektoraty weterynarii, opłaty pobierane przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z tytułu badań laboratoryjnych, opłaty rejestrowe i za udostępnienie wyników badań pobierane przez Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (dalej: COBORU), opłaty pobierane przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt za prowadzenie oceny wartości użytkowej i hodowlanej oraz przez laboratorium referencyjne badające mleko, opłaty pobierane przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: GIORIN) za badania laboratoryjne, opłaty za zezwolenia i rejestrację środków ochrony roślin oraz wpływy z tytułu najmu powierzchni biurowej pobierane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, sprzedaży wyrobów oraz najmu i dzierżawy składników majątkowych przez szkoły rolnicze.

Dochody w tej części zrealizowano w kwocie 60 386,6 tys. zł i były wyższe o 16 938,6 tys. zł, tj. o 39% od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2023 ustalonego w kwocie 43 448 tys. zł oraz niższe o 3871,8 tys. zł, tj. o 6% od wykonanych dochodów w 2022 r. w kwocie 64 258,4 tys. zł.

Wyższe wykonanie dochodów w 2023 r. w stosunku do dochodów ujętych w ustawie budżetowej na rok 2023 było związane głównie z wyższymi od prognozowanych dochodami uzyskanymi przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą (plan ustalono na kwotę 8430 tys. zł – dochody wykonano w wysokości 14 424,8 tys. zł, tj. 174,6% planu) oraz dochodami uzyskanymi przez COBORU (plan ustalono na kwotę 3600 tys. zł – dochody wykonano w wysokości 6283,3 tys. zł, tj. 174,5% planu).

Przekroczenie planu dochodów w rozdziale 01035 spowodowane było wyższymi niż planowano wpływami z opłat pobieranych przez Graniczne Inspektoraty Weterynarii w Korczowej i Koroszczyńce za przeprowadzone graniczne kontrole weterynaryjne na przejściach granicznych z Ukrainą – w związku z trwającą wojną uruchomiona została całodobowa obsługa przejść granicznych, co spowodowało wzrost ilości przesyłek podlegających kontrolom urzędowym i tym samym wyższy poziom od planowanego uzyskanych dochodów z tytułu wniesionych opłat. Wyższe wykonanie dochodów przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą wynikało z większego zapotrzebowania na badania agrochemiczne w związku z dodatkowymi zadaniami wykonywanymi przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze wynikającymi z programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie. Wyższe wykonanie planu dochodów COBORU wynikało z wzrostu wpłat z tytułu utrzymania odmian roślin oraz wzrostu opłat z tytułu udostępnienia raportu końcowego z badań odrębności, wyrównania i trwałości roślin.

Niższe wykonanie dochodów w tej części w porównaniu do 2022 r. spowodowane było mniejszymi wpływami opłat z tytułu urzędowych kontroli na polskim odcinku granicy zewnętrznej UE w wyniku nowelizacji przepisów w sprawie stawek opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, która nie uwzględniła stawki opłaty za kontrolę przesyłki pasz.

Na koniec 2023 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 32 – Rolnictwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 7845,8 tys. zł i były wyższe o 3548,1 tys. zł, tj. o 82,6% od kwoty należności wykazanej na koniec 2022 r. (4297,7 tys. zł).

Zaległości według stanu na 31 grudnia 2023 r. w kwocie 4378,1 tys. zł były wyższe o 342 tys. zł, tj. o 8,5% od zaległości odnotowanych na koniec 2022 r. (4 036,1 tys. zł).

Zaległości na koniec 2023 r. wynikały głównie: ze sporu o zwrot wierzytelności pomiędzy Okręgową Stacją Chemiczno-Rolniczą w Poznaniu a firmą budowlaną, z tytułu usług badań laboratoryjnych świadczonych przez laboratoria Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz z tytułu dochodzonych kar i odszkodowań wynikających z umów.

Dochody w części 33 – Rozwój wsi

W tej części budżetowej głównym źródłem dochodów w 2023 r. były wpłaty związane z rozliczeniem nadwyżki środków finansowych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz nadwyżki środków finansowych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz wpływy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z tytułu zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem przez beneficjentów.

Dochody w tej części zostały zrealizowane w wysokości 453 275,3 tys. zł i były wyższe o 23 255,3 tys. zł, tj. o 5,4% od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2023 ustalonego w kwocie 430 020 tys. zł oraz wyższe o 194 583,6 tys. zł, tj. o 75,2% od wykonanych dochodów w 2022 r. w kwocie 258 691,7 tys. zł.

Wyższe wykonanie dochodów w 2023 r. do dochodów zrealizowanych w 2022 r. było związane głównie z uzyskaniem rozliczenia nadwyżki środków finansowych KOWR oraz nadwyżki środków finansowych Zasobu WRSP za 2022 r. Na wyższe wykonanie dochodów w stosunku do planu miała wpływ uzyskanie nieplanowanych dochodów wynikających ze zwrotów środków odzyskanych przez ARiMR od beneficjentów nienależnie otrzymanej pomocy w ramach: Wspólnej Polityki Rolnej I i II filar w latach 2004-2023 i Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006” oraz pomocy krajowej.

Na koniec 2023 r., zgodnie ze sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 33 – Rozwój wsi wystąpiły należności pozostałe do zapłaty i zaległości w kwocie 230,7 tys. zł i były one wyższe o 227,9 tys. zł od zaległości odnotowanych na koniec 2022 r. (2,8 tys. zł). Należności pozostałe do zapłaty powstały na skutek rozliczenia dotacji udzielonej Wielkopolskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego.

Dochody w części 35 – Rynki rolne

W tej części budżetowej głównym źródłem dochodów w 2023 r. były opłaty za egzaminy oraz czynności kontrolne pobierane przez Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: GIJHARS).

Dochody w tej części zrealizowano w kwocie 647,2 tys. zł i były wyższe o 149,2 tys. zł, tj. o 30% od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2023 ustalonego w wysokości 498 tys. zł i były wyższe o 78,4 tys. zł, tj. o 13,8% od zrealizowanych w 2022 r. (568,8 tys. zł).

Wyższe wykonanie dochodów w 2023 r. w stosunku do planowanych dochodów ujętych w ustawie budżetowej na 2023 r. oraz do dochodów zrealizowanych w 2022 r. było związane głównie z uzyskaniem nieplanowanych dochodów przez GIJHARS z tytułu opłat egzaminacyjnych (w wyniku większej liczby osób przystępujących do egzaminów oraz podniesieniem opłat ze egzaminy w zakresie uprawnień ekologicznych), opłat wnoszonych m.in. z tytułu przeprowadzonych badań laboratoryjnych oraz przeprowadzone badania artykułów rolno-spożywczych oraz opłat związanych z zatwierdzeniem metody automatycznej klasyfikacji tusz wołowych.

Na koniec 2023 r., w części 35 – Rynki rolne wystąpiły należności pozostałe do zapłaty równe zaległościom w kwocie 114,8 tys. zł, i były one niższe odpowiednio o 5,3 tys. zł, tj. o 4,4 % oraz 5,6 tys. zł, tj. 4,7% od wykazanych na koniec 2022 r. należności w kwocie 120,4 tys. zł oraz zaległości w kwocie 120,1 tys. zł.

Dochody w części 62 – Rybołówstwo

W tej części źródłem dochodów były dochody uzyskane przez Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego (dalej: GIRM) w Słupsku z tytułu różnych opłat, w tym za wydane dzienniki połowowe i dokumenty sprzedaży, a także dochody z tytułu kar pieniężnych nałożonych za nieprzestrzeganie przepisów Wspólnej Polityki Rybołówstwa, oraz wpłat z tytułu należnych odsetek od powyższych kar. W tej części uzyskano również nieplanowane wpływy z ARiMR z tytułu zwrotów niewykorzystanych przez beneficjentów dotacji i płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem dotyczących PO RYBY 2014–2020.

Dochody w tej części zrealizowano w kwocie 9454 tys. zł i były wyższe o 7762 tys. zł, tj. o 458,7% od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2023 ustalonego w wysokości 1692 tys. zł i były niższe o 15 333,8 tys. zł, tj. o 61,9% od zrealizowanych w 2022 r. (24 787,8 tys. zł).

Wyższe wykonanie dochodów w 2023 r. w stosunku do planowanych dochodów ujętych w ustawie budżetowej na 2023 r. wynikało głównie z osiągnięcia wyższych dochodów przez GIRM z tytułu decyzji karnych oraz odsetek od nałożonych kar za naruszenie przepisów dotyczących wykonywania rybołówstwa morskiego od osób fizycznych, wpłat kosztów upomnień do nałożonych decyzji karnych, opłat za połowy rekreacyjne, opłat za wydane dzienniki połowowe i dokumenty sprzedaży, wpływów ze sprzedaży składników majątku przez GIRM. W porównaniu do 2022 r. główną przyczyną niższego wykonania dochodów 2023 r. było wystawienie w 2022 r. decyzji administracyjnej na kwotę 19 621,6 tys. zł.

Na koniec 2023 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 62 – Rybołówstwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 1811,8 tys. zł, a zaległości wyniosły 1520,2 tys. zł i były one niższe odpowiednio o 1453,7 tys. zł, tj. o 44,5% oraz o 1723,9 tys. zł, tj. o 53,4% od wykazanych na koniec 2022 r. należności w kwocie 3265,4 tys. zł oraz zaległości w kwocie 3244,1 tys. zł.

Zaległości na koniec 2023 r. wynikały głównie z decyzji karnych oraz odsetek od tych decyzji wydanych przez GIRM za naruszenie przepisów dotyczących wykonywania rybołówstwa morskiego od osób fizycznych oraz od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz wpłaty dotyczące kosztów upomnień.

4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

4.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na rok 2023 w kontrolowanych częściach, których dysponentem był Minister RiRW zaplanowano wydatki: w części 32 – Rolnictwo w kwocie 2 426 266 tys. zł, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 4 888 079 tys. zł, w części 35 – Rynki rolne w kwocie 62 426 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 193 047 tys. zł.

W 2023 r. planowane wydatki ujęte w ustawie budżetowej na rok 2023 zostały zwiększone o:

- kwotę 79 038,9 tys. zł w części 32 – Rolnictwo, kwotę 5 149 863,8 tys. zł w części 33 – Rozwój wsi, kwotę 1297,7 tys. zł w części 35 – Rynki rolne oraz kwotę 34 523,1 tys. zł w części 62 – Rybołówstwo – środków pochodzących z rezerw celowych. Powyższe środki budżetowe zostały, na podstawie art. 154 ust. 1 ufp, przeniesione z rezerw celowych na podstawie decyzji Ministra Finansów w sprawie zmian w budżecie państwa na 2023 r.

Ponadto planowane wydatki zostały zmniejszone decyzjami Prezesa Rady Ministrów z 7 kwietnia 2023 r. w części 32 – Rolnictwo o 89 tys. zł oraz w części 35 – Rynki rolne o 335 tys. zł.

Plan wydatków po zmianach został ustalony w części 32 – Rolnictwo w kwocie 2 505 215,9 tys. zł, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 10 037 942,8 tys. zł, w części 35 – Rynki rolne 63 388,7 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 227 570,1 tys. zł.

W 2023 r. MRiRW nie wnioskowało oraz nie otrzymało środków z rezerwy ogólnej budżetu państwa.

Z zaplanowanych wydatków otrzymanych z rezerw celowych wydatkowano w części 32 – Rolnictwo – 70 104,7 tys. zł, tj. 88,7 %, w części 33 – Rozwój wsi – 4 438 257,8 tys. zł, tj. 86,2%, w części 35 – Rynki rolne – 1 157,5 tys. zł, tj. 89,2% oraz w części 62 – Rybołówstwo – 34 019,1 tys. zł, tj. 98,5%.

Szczegółowym badaniem u dysponenta części objęto 14 decyzji w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2023 przyznających środki finansowe z rezerw celowych w:

- części 32 – Rolnictwo w kwocie 13 338,3 tys. zł – przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z 27 marca 2023 r., 21 kwietnia 2023 r. tys. zł, 30 czerwca 2023 r., 18 lipca 2023 r., 29 sierpnia 2023 r. na: wydatki bieżące oraz majątkowe dla instytutów badawczych na realizację zadań zleconych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zakup samochodu osobowego mającego służyć realizacji zadań nałożonych na inspekcję weterynaryjną m.in. w ramach monitoringu zagrożeń w produktach pochodzenia zwierzęcego, transportu pobieranych prób z odpraw granicznych oraz podróży służbowych pracowników granicznych inspektoratów weterynarii, uregulowanie

zobowiązań wymagalnych Skarbu Państwa wynikających z wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu dla Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej, wypłatę jednorazowej specjalnej premii lub dodatku pracownikom COBORU oraz Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi w 2023 roku. Z rezerw tych wydatkowano łącznie 12 530 tys. zł, tj. 94% przyznanej kwoty;

- części 33 – Rozwój wsi w kwocie 1 165 000 tys. zł – przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z 17 sierpnia 2023 r., 2 września 2023 r., 11 października 2023 r., 13 października 2023 r., 14 października 2023 r. na program 2023 Locha+, dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w §13zv rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁹, pomoc dla producenta rolnego, który zakupił materiał siewny kategorii elitarny lub kwalifikowany gatunków roślin uprawnych oraz na dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych, pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących drzewach owocowych oraz w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu, pomoc dla producentów malin. Z rezerw tych wydatkowano łącznie 620 603,6 tys. zł, tj. 53,3% przyznanej kwoty;
- części 35 – Rynki rolne w kwocie 995 tys. zł przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z 6 października 2023 r. dla GIJHARS na opłaty za dostawę energii, na materiały i wyposażenie oraz opłaty za czynsze. Z rezerwy tej wydatkowano 861,4 tys. zł, tj. 86,6% przyznanej kwoty.
- części 62 – Rybołówstwo w kwocie 31 694,6 tys. zł przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z 7 marca 2023 r., 6 kwietnia 2023 r., 20 listopada 2023 r. na sfinansowanie w 2023 r. wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla drugiego Zastępcy Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego, realizację projektu pn.: „Zakup dwóch statków patrolowych do celów kontroli rybołówstwa morskiego” w ramach PO RYBY 2014–2020 dla GIRM, współfinansowanie wypłat dla beneficjentów w ramach PO RYBY 2014–2020 dla ARiMR. Z rezerw tych wydatkowano 31 420,9 tys. zł, tj. 99% przyznanej kwoty.

Doboru próby rezerw celowych dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty, a także uwzględniając założenia wynikające z kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. W części 32 – Rolnictwo środki w kwocie 808,3 tys. zł niewykorzystane z rezerw celowych dotyczyły wydatków bieżących, w części 33 – Rozwój wsi środki w kwocie 554 396 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo środki w kwocie 273,7 tys. zł dotyczyły wydatków dla ARiMR, natomiast w części 35 – Rynki rolne środki w kwocie 133,6 tys. zł dotyczyły wydatków bieżących (niższe zużycie energii). Powyższe zwiększenia planowanych wydatków z rezerw celowych w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo wynikały z potrzeb jednostek. Po prawidłowym dokonaniu zmian w planie wydatków, wynikających z decyzji Ministra Finansów, dysponent części wykorzystał środki rezerw celowych zgodnie z przeznaczeniem.

W ramach planu wydatków po zmianach dysponenta III stopnia w MRiRW szczegółowym badaniem objęto próbę sześciu decyzji Ministra Finansów w sprawie zmian w budżecie państwa w 2023 r. przyznających środki z rezerw celowych:

- w części 32 – Rolnictwo – poz. 20 rezerw celowych, na sfinansowanie w 2023 r. dodatków służby cywilnej oraz dodatkowego wynagrodzenia rocznego dla urzędników służby cywilnej, w wysokości 29,7 tys. zł (decyzja Ministra Finansów z 20 lipca 2023 r., poz. 8 rezerw celowych) – środki zostały wykorzystane w 95,3%, na sfinansowanie dodatków zadaniowych dla pracowników zaangażowanych w realizację zadań kwalifikowanych w ramach pomocy technicznej PROW 2014–2020 w wysokości 244,4 tys. zł (decyzja Ministra Finansów z 10 października 2023 r. poz. 73 rezerw celowych) – środki zostały wykorzystane w 100%, na sfinansowanie skutków zmiany od 1 lipca 2023 r. postawy naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości 97,4 tys. zł (decyzja Ministra Finansów z 15 września 2023 r.) – środki wykorzystane w 100%. Badana próba stanowiła 35,5% łącznej kwoty zwiększeń z rezerw celowych w tej części dla dysponenta III stopnia w MRiRW (1046,3 tys. zł);
- w części 33 – Rozwój wsi – poz. 20 rezerw celowych, na sfinansowanie w 2023 r. dodatków służby cywilnej oraz dodatkowego wynagrodzenia rocznego (wraz z pochodnymi) dla trzech urzędników służby cywilnej mianowanych z dniem 1 grudnia 2022 r., zatrudnionych w MRiRW, w wysokości 44,6 tys. zł (decyzja Ministra Finansów z 20 lipca 2023 r.) – środki zostały wykorzystane w 90%. Badana próba stanowiła 97,4% łącznej kwoty zwiększeń z rezerw celowych w tej części dla dysponenta III stopnia w MRiRW (45,8 tys. zł);

⁹ Dz. U. poz. 187, ze zm.

- w części 62 – Rybołówstwo – poz. 8 rezerw celowych, decyzja Ministra Finansów, z 4 sierpnia 2023 r. w wysokości 23 tys. zł oraz decyzja Ministra Finansów z 29 września 2023 r. w wysokości 31,7 tys. zł – środki zostały wykorzystane w 100% na sfinansowanie – realizowanego w ramach PO RYBY 2014- 2020 dla MRiRW zadania pn. „Zakup usługi wsparcia technicznego Systemu Powiadomień SMS w Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni, zakupienie usługi wsparcia baz danych, macierzy dyskowych i środowiska wirtualnego VMware, zakupienie usługi wsparcia technicznego oraz asysty technicznej oprogramowania Systemu elektronicznej rejestracji i elektronicznego raportowania działalności połowowej, zakupienie usługi wsparcia technicznego oraz asysty technicznej Systemu Monitorowania Statków (ang. Vessel Monitoring System), zakupienie usługi wsparcia technicznego oprogramowania elektronicznego dziennika połowowego Systemu E logbook, zakupienie urządzenia FortiGate-100F Hardware wraz z 3 letnią asystą FortiCare i FortiGuard Enterprise Protection, zakupienie licencji Windows Serwer Data Center 2022, 64 bit, Polish 16 core wraz z licencjami dostępowymi, zakupienie zasilacza awaryjnego APC 10000 VA 10000 W 10x gniazdo sieciowe. Badana próba stanowiła 15,2% łącznej kwoty zwiększeń z rezerw celowych w tej części dla dysponenta III stopnia w MRiRW (360 tys. zł).

W części 35 – Rynki rolne, w 2023 r. nie wnioskowano o środki z rezerw celowych dla dysponenta III stopnia w MRiRW.

Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty przyznaných środków z rezerw celowych, a także uwzględniając założenia wynikające z kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r.

Po prawidłowym wprowadzeniu zmian w planie finansowym wydatków, powyższe środki zostały wydatkowane przez dysponenta III stopnia w MRiRW zgodnie z przeznaczeniem.

W związku z nadmiarem środków posiadanych przez jednostki realizujące wydatki budżetowe (m.in. na skutek niezrealizowania części zadań w 2023 r. i uzyskania oszczędności), Minister RiRW, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz art. 177 ust. 3 pkt 2 ufp wydał w 2023 r. łącznie 42 decyzje o blokowaniu planowanych wydatków, w kontrolowanych częściach, tj. w:

- części 32 – Rolnictwo – 22 decyzje na łączną kwotę 324 429,5 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 15 decyzji na łączną kwotę 1 131 086,3 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – dwie decyzje na łączną kwotę 581,8 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo – trzy decyzje na łączną kwotę 5684 ,8 tys. zł.

Prawidłowość blokowania planowanych wydatków skontrolowano, uwzględniając decyzje wybrane w sposób celowy z uwagi na najwyższą kwotę środków, tj. w:

- części 32 – Rolnictwo – trzy decyzje Ministra RiRW o blokowaniu planowanych wydatków, z tego jedna z 28 grudnia 2023 r. oraz dwie z 29 grudnia 2023 r. na łączną kwotę 292 881 tys. zł, co stanowiło 90,3% kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części. Blokowanie planowanych wydatków dotyczyło dopłat do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz dotacji celowej zaplanowanej dla Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi;
- części 33 – Rozwój wsi – trzy decyzje Ministra RiRW o blokowaniu planowanych wydatków z 27 grudnia 2022 r. w łącznej kwocie 340 000 tys. zł, co stanowiło 30,1% kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części. Blokowanie planowanych wydatków dotyczyło niewykorzystanych środków na dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w § 13zv rozporządzenia z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, środków przeznaczonych na dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych, środków przeznaczonych na program 2023 Locha+ oraz środków przeznaczonych na pomoc dla producenta rolnego, który zakupił materiał siewny kategorii elitarny lub kwalifikowany gatunków roślin uprawnych zgodnie z §13zza ww. rozporządzenia;
- części 35 – Rynki rolne – decyzja Ministra RiRW z 28 grudnia 2023 r., na podstawie której blokowano planowane wydatki w wysokości 507,8 tys. zł, co stanowiło 87,3% kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części. Blokowanie planowanych wydatków dotyczyło niewykorzystanych środków na zadania MRiRW w zakresie rynków rolnych oraz wydatków bieżących;
- części 62 – Rybołówstwo – decyzja Ministra RiRW z 28 grudnia 2023 r., na podstawie której zablokowana została planowana kwota wydatków w wysokości 4080 tys. zł, co stanowiło 71,8% łącznej kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części. Blokowanie planowanych wydatków

ww. decyzją nastąpiło w związku z niższymi potrzebami w zakresie remontów i konserwacji, niższym wykorzystaniem środków na realizację płatności pochodnych od wynagrodzeń i na pracownicze plany kapitałowe oraz zakup sprzętu i oprogramowania dla Centrum Monitorowania Rybołówstwa z innych źródeł w ramach wydatków pomocy technicznej programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027.

W wyniku badania poprawności blokowania planowanych wydatków stwierdzono, że dokonywane one były przez dysponenta części na wniosek jednostek organizacyjnych.

W 2023 r. nie wystąpiły przypadki blokowania planowanych wydatków w związku ze stwierdzoną niegospodarnością (art. 177 ust. 1 pkt 1 ufp).

W częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo nie realizowano wydatków budżetu państwa, które w roku 2023 nie wygasają z upływem roku budżetowego.

Wydatki w części 32 – Rolnictwo

W tej części budżetowej realizowane były w szczególności wydatki w ramach dotacji na: dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich realizowanych przez zakłady ubezpieczeń, postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej i w produkcji roślinnej, na dofinansowanie działalności agencji wykonawczej – COBORU w Słupi Wielkiej, a także na działalność statutową państwowych jednostek budżetowych, tj. dla dysponenta III stopnia w MRiRW, Głównego Inspektoratu Weterynarii, ośmiu granicznych inspektoratów weterynarii, GIORiN, Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej (17 okręgowych stacji chemiczno-rolniczych), 61 zawodowych szkół rolniczych prowadzonych i nadzorowanych przez Ministra RiRW, Krajowego Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie. Łącznie w tej części funkcjonowały 92 państwowe jednostki budżetowe i jedna agencja wykonawcza.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w wysokości 2 139 466,8 tys. zł, co stanowiło 85,4% planu po zmianach (2 505 215,9 tys. zł). Wydatki w części 32 – Rolnictwo były wyższe o 409 850,4 tys. zł, tj. o 23,7% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (1 729 616,4 tys. zł).

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- dotacje – 990 736,6 tys. zł (76,5% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 948 615,8 tys. zł (96% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 184 086,1 tys. zł (96% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 16 028,3 tys. zł (96,6% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. dotacje, wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe, świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej.

Zrealizowane dotacje w wysokości 1 005 798,2 tys. zł¹⁰, tj. 76,5% kwoty planu wydatków po zmianach (1 314 241,7 tys. zł) były wyższe o 140 094,6 tys. zł, tj. o 16,2% od kwoty wydatków z tej grupy w 2022 r. (865 703,6 tys. zł).

Dotacje podmiotowe w części 32 – Rolnictwo zostały wykorzystane w wysokości 38 369 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach, z tego wydatkowano na rzecz:

- Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej kwotę 13 895 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach,
- Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi kwotę 21 174 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach,
- pięciu muzeów kwotę 3300 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach, z tego dla:
 - Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie – 2000 tys. zł,
 - Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu – 650 tys. zł,
 - Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej – 150 tys. zł,
 - Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie – 400 tys. zł,
 - Muzeum w Łowiczu – 100 tys. zł.

¹⁰ Kwota obejmuje dotacje ujęte we wszystkich grupach ekonomicznych.

Dotacje przedmiotowe w części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w kwocie 98 795,9 tys. zł, tj. 96,6% kwoty planu wydatków po zmianach (102 248,5 tys. zł), z przeznaczeniem na zadania z zakresu postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej, na ochronę roślin, na zadania z zakresu postępu biologicznego w produkcji roślinnej, na realizację badań z zakresu rolnictwa ekologicznego dla organizacji badawczych.

Dotacje celowe na wydatki bieżące zostały zrealizowane w kwocie 868 633,3 tys. zł, tj. 74% kwoty planu wydatków po zmianach (1 173 624,4 tys. zł), w tym wydatkowano:

- 628 040 tys. zł na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich realizowanych na podstawie umów zawartych pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a zakładami ubezpieczeń;
- 178 720,7 tys. zł na wydatki bieżące dotyczące realizacji zadań zleconych przez MRiRW państwowym instytutom badawczym nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – w tym na wykonanie zadania pn. „Zbieranie i wykorzystanie danych rachunkowych z gospodarstw rolnych na potrzeby FADN” (ang. Farm Accountancy Data Network – system zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych) przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie;

W części 32 – Rolnictwo kontrolą objęto udzielenie i rozliczenie dotacji celowej, przez dysponenta części, na łączną kwotę 474 333,3 tys. zł, co stanowiło 22,3% kwoty planu wydatków po zmianach (2 139 466,8 tys. zł) w tej części oraz 47,2% zrealizowanych dotacji w tej części budżetowej (1 005 798,2 tys. zł) na dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Dotacja została przekazana na podstawie umów zawartych przez Ministra RiRW z dwoma zakładami ubezpieczeń, zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich¹¹.

Doboru próby dotacji celowych do kontroli dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższą kwotę wypłaconej dotacji w części 32 – Rolnictwo.

W 2023 r. plan wydatków po zmianach na dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich został określony w wysokości 920 504 tys. zł, a wykorzystanie wydatków wyniosło 628 040 tys. zł. Niepełne wykorzystanie środków przeznaczonych na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich wynikało z mniejszego niż oczekiwano zainteresowania producentów rolnych ubezpieczeniem upraw rolnych i zwierząt gospodarskich.

W związku z niewykorzystaniem części środków przeznaczonych na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, dokonano blokowania planowanych wydatków decyzją Ministra RiRW z 28 grudnia 2023 r., tj. w kwocie 290 663 tys. zł.

W badanej próbie dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie i rozliczenie dotacji następowało zgodnie z zawartymi umowami z zakładami ubezpieczeń. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Wydatki bieżące państwowych jednostek budżetowych (dysponentów środków) w części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w wysokości 948 615,8 tys. zł, tj. 96% kwoty planu wydatków po zmianach (988 161 tys. zł) i były one wyższe o 189 086,2 tys. zł, tj. o 24,9% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (759 529,6 tys. zł). Wydatki bieżące przeznaczone były głównie na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi od wynagrodzeń, zakup materiałów i wyposażenia, zakup środków dydaktycznych, szkolenia pracowników, zakup usług remontowych, składki do organizacji międzynarodowych.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych zrealizowane w wysokości 16 028,3 tys. zł, tj. 96,6% kwoty planu wydatków po zmianach (16 586,5 tys. zł) i były wyższe o 5097,9 tys. zł, tj. o 46,6% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (10 930,4 tys. zł). W ramach tych wydatków finansowano m.in.: pomoc zdrowotną dla nauczycieli, refundację kosztów zakupów dokonanych w ramach świadczeń wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny, dofinansowanie zakupu podręczników dla uczniów niepełnosprawnych, nagrodę specjalną z okazji 250 rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej.

Wydatki majątkowe w części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w wysokości 184 086,1 tys. zł, tj. 89,6% kwoty planu wydatków po zmianach (205 440 tys. zł) i były one wyższe o 90 633,3 tys. zł, tj. o 97% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (93 452,8 tys. zł). Wydatki majątkowe zrealizowane w szkołach rolniczych dotyczyły m.in. budowy boisk szkolnych, hali sportowej, parkingu przy szkole, przebudowy dróg na terenie szkoły, budowy hali magazynowej, ocieplenia budynków, zakupu busów i autobusów do

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 477.

przewozu uczniów oraz zakupu maszyn rolniczych wykorzystywanych do prac polowych w szkolnych gospodarstwach rolnych.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 186 335,7 tys. zł, tj. 87,2% kwoty planu wydatków po zmianach (213 669,1 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 23 503,2 tys. zł, tj. o 12,6% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (162 832,5 tys. zł). Wykonanie w 2023 r. wyższych wydatków w porównaniu do 2022 r. wynikało głównie z realizacji wyższych wydatków na: składki na rzecz organizacji międzynarodowych, wynagrodzenia osobowe pracowników i członków korpusu służby cywilnej, zakup materiałów i wyposażenia, zakup energii.

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w kwocie 86 550 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (86 557,8 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 12 299 tys. zł, tj. o 16,6% od wydatków poniesionych w 2022 r. (74 251 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 11 435 zł i było wyższe o 1192,4 zł, tj. o 11,6% w porównaniu do 2022 r. (10 242,6 zł). Przeciętne zatrudnienie wynosiło 630,74 etatów natomiast w 2022 r. 604,1 etatów było wyższe o 26,64 etatów, tj. o 4,2%.

Na wzrost zatrudnienia wpłynęła fluktuacja zatrudnienia, tj. powrót z urlopów bezpłatnych lub wychowawczych, zwiększenie wymiarów etatu, przeniesienia służbowego pracowników do pracy z innych urzędów. Ponadto w celu usprawnienia pracy w komórkach organizacyjnych i poprawienia jakości wykonywanych zadań nawiązywane były stosunki pracy na wakujące stanowiska, w tym na czas zastępstwa za nieobecnego pracownika.

W ramach części 32 – Rolnictwo, u dysponenta III stopnia w MRiRW szczegółowym badaniem objęto próbe wydatków budżetu państwa w kwocie 31 247,4 tys. zł, tj. 47 zapisów księgowych wylosowanych metodą MUS¹², z tego: w grupie wydatków bieżących¹³ – 45 zapisów na kwotę 29 596,7 tys. zł i w grupie wydatków majątkowych – dwa zapisy na kwotę 1650,7 tys. zł oraz 12 dowodów księgowych dotyczących wydatków na kwotę 14,9 tys. zł. Stanowiło to 16,8% zrealizowanych wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW w 2023 r.

W wyniku badania dokumentów dobranych celowo na podstawie przeprowadzonej analizy ryzyka stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przeznaczeniu kwoty 14,9 tys. zł na zakup materiałów informacyjno-promocyjnych, tj. produktów AGD, hełmów strażackich, aparatu fotograficznego, piłek do gry, rzeźby z brązu czy ornatów kapłańskich, choć finansowanie tych zakupów nie było związane z wykonywaniem zadań przypisanych MRiRW. Jednocześnie zakupy te zostały dokonane niezgodnie z § 11 pkt 7 wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Biura Ministra z 14 kwietnia 2023 r. oraz § 8 pkt 4 wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Biura Ministra z 24 lipca 2023 r., gdyż nie miały charakteru nagród, pucharów, wyróżnień i dyplomów, a faktycznie były prezentami.

W wyniku przeprowadzonych badań dokumentów wylosowanych metodą MUS stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób oszczędny, umożliwiający terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

W planie po zmianach dysponenta III stopnia w MRiRW na 2023 r., w ramach części 32 – Rolnictwo zaplanowano wydatki majątkowe w kwocie 12 888 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 8327,5 tys. zł, tj. w 64,6% i były wyższe o 358 tys. zł, tj. o 4,5% od zrealizowanych w 2022 r. (7969,5 tys. zł).

Kwota wydatków majątkowych 10 588 tys. zł przeznaczona była na realizację dziewięciu zadań, z czego sześć zadań zrealizowano w pełnym zakresie, a trzy – częściowo. Spośród zrealizowanych zadań główne pozycje wydatków dotyczyły przebudowy pomieszczeń sanitarnych w budynku MRiRW za kwotę 3586,1 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach, zakupu środków transportu za kwotę 244,7 tys. zł, tj. 99,8%

¹² MUS (ang. Monetary Unit Sampling) jest to metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

¹³ Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. ze szczegółowego badania wydatków wyłączono grupę wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych oraz wydatki bieżące jednostek budżetowych w §§ 401-408 dotyczących wynagrodzeń osobowych i dodatkowego wynagrodzenia rocznego, §§ 411-414 dotyczących składek od wynagrodzeń na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy oraz, Fundusz Solidarnościowy, ubezpieczenia zdrowotne i wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, § 418 Równoważniki pieniężne i ekwiwalenty dla żołnierzy i funkcjonariuszy oraz pozostałe należności, § 420 Fundusz operacyjny, § 444 Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, § 471 Wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający, a także wydatków poniżej 1 tys. zł.

planu po zmianach modernizacji i rozbudowy pomieszczeń serwerowni za kwotę 1873,1 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach.

Trzy zadania zrealizowane częściowo dotyczyły zakupu infrastruktury sieciowej i serwerowej, zakupu mównic multimedialnych oraz modernizacji i rozbudowy sieci teleinformatycznej. Powodem częściowej realizacji zadań było odpowiednio unieważnienie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę macierzy dyskowej wraz z usługą serwisu i gwarancją, rezygnacja z zakupu specjalistycznych mównic multimedialnych oraz unieważnienie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na rozbudowę sieci LAN w budynku MRiRW.

Zobowiązania w części 32 – Rolnictwo na koniec 2023 r. wyniosły 49 283,7 tys. zł i były wyższe o 11 886,50 tys. zł, tj. o 31,8% od zobowiązań na koniec 2022 r. (37 397,2 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2023 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2023 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Wydatki na działania informacyjno-promocyjne u dysponenta III stopnia w MRiRW w części 32 – Rolnictwo

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. szczegółową kontrolą objęto wydatki na działania informacyjno-promocyjne poniesione przez dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 32 – Rolnictwo.

Zadania z zakresu działalności informacyjno-promocyjnej zgodnie z regulaminem organizacyjnym MRiRW realizowały w 2023 r.: Departament Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności (dalej: DEJ), Departament Pomocy Technicznej¹⁴ (dalej: DPT), Departament Oświaty i Polityki Społecznej oraz Departament Komunikacji i Promocji (dalej: DKP), jako koordynator¹⁵ zadań Ministra RiRW w tym zakresie. Ponadto, zgodnie z wewnętrznymi regulaminami organizacyjnymi poszczególnych komórek organizacyjnych MRiRW, zadania dotyczące działalności informacyjno-promocyjnej realizowały także Departament Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy, Departament Strategii i Rozwoju, Departament Płatności Bezpośrednich oraz Departament Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich.

Na podstawie działań informacyjno-promocyjnych zgłoszonych przez komórki organizacyjne MRiRW, opracowywany został przez DKP roczny plan działań informacyjno-promocyjnych na 2023 r. (dalej plan działań¹⁶), obejmujący 124 projekty, który został zatwierdzony przez Ministra RiRW 16 czerwca 2023 r.

Do końca 2023 r. plan działań był zmieniany dwukrotnie w formie kwartalnych aktualizacji, które były zatwierdzane przez Ministra RiRW. W dniu 12 października 2023 r. zaktualizowano plan działań za II kwartał 2023 r., natomiast 1 grudnia 2023 r. – zaktualizowano za III kwartał 2023 r. Aktualizacja planu działań za IV kwartał 2023 r. wyznaczona została na koniec I kwartału 2024 r.

W sprawie planowanego dokonania zmian planu działań za IV kwartał 2023 r. po zakończeniu roku, którego dotyczył Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że kwortalne aktualizacje były jednym z elementów realizacji zadania „koordynacja realizacji planu działań promocyjnych przez komórki organizacyjne Ministerstwa”. Bieżące działania komórek organizacyjnych były sprawozdawane podczas co miesięcznych spotkań dotyczących prowadzonych działań. Dodatkowo komórki organizacyjne w trybie roboczym prosiły o rekomendacje do prowadzonych wybranych działań. Zatem kwortalna aktualizacja planu działań nie była dostosowaniem planu do zrealizowanych rzeczywiście działań informacyjnych i promocyjnych, ale podsumowaniem działań, które się odbyły w danym kwartale.

W sprawie wprowadzenia planu działań 16 czerwca 2023 r. Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że początkowo plan działań funkcjonował w MRiRW w formie arkusza kalkulacyjnego zamieszczonego we wspólnej przestrzeni dyskowej, do którego poszczególne komórki organizacyjne MRiRW wpisywały działania informacyjno-promocyjne. Ponadto wyjaśniła, że plan działań, którego przygotowanie koordynował DKP nie był podstawowym dokumentem do realizacji zadań informacyjnych

¹⁴ Departament Pomocy Technicznej wykonuje m.in. zadania Instytucji Zarządzającej w zakresie informacji i promocji PO RYBY 2014–2020 oraz Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027.

¹⁵ Zadanie DKP polegające na koordynacji działań promocyjnych dotyczących działów administracji rządowej rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne i rybołówstwo we współpracy z jednostkami organizacyjnymi podległymi Ministrowi RiRW lub przez niego nadzorowanymi zostało określone w § 15 pkt 5 regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 2 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 11 lutego 2022 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. Urz. MRiRW poz. 2, 43 i 66).

¹⁶ W okresie poprzedzającym zatwierdzenie przez Ministra RiRW planu działań, do koordynacji działalności informacyjno-promocyjnej przez DKP służyło zamieszczone we wspólnej przestrzeni dyskowej narzędzie w formie arkusza kalkulacyjnego, zawierające działania informacyjno-promocyjne komórek organizacyjnych MRiRW.

i promocyjnych przez komórki organizacyjne MRiRW. Departamenty realizowały samodzielnie zadania na podstawie w pierwszej kolejności: planu działalności ministra na dany rok, regulaminu organizacyjnego MRiRW, wewnętrznych regulaminów organizacyjnych departamentów, planów pracy departamentów, strategii i planów operacyjnych. DKP nie akceptowało rozpoczęcia działań zgłaszanych do planu działań – komórki we własnym zakresie, zgodnie ze swoją kompetencją oraz zgodami uzyskiwanymi od bezpośrednich nadzorujących członków Kierownictwa realizowały działania zgłoszone do planu działań. Plan działań był dokumentem agregującym poszczególne działania, a jego prowadzenie wynikało z potrzeby koordynacji jego realizacji, posiadania wiedzy przez DKP o realizowanych przez komórki rozproszonych działaniach komunikacyjnych w MRiRW, ujednolicenia przekazu w prowadzonych działaniach, analizy wykorzystywanych narzędzi i kanałów komunikacji i informowania Kierownictwa w jednym dokumencie o zrealizowanych, prowadzonych i realizowanych działaniach edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych.

Analiza planu działań na 2023 r. (bez uwzględnienia aktualizacji za IV kwartał 2023 r.) nie pozwoliła na ustalenie łącznej kwoty budżetu projektów w nim zawartych, a tym samym również łącznej kwoty ujętej w planie wydatków MRiRW na realizację działań informacyjno-promocyjnych w 2023 r., w tym w ramach części 32 – Rolnictwo.

Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że do koordynacji działań w DKP wyznaczono pracowników, którzy nie zajmowali się wyłącznie koordynacją działalności informacyjno-promocyjnej. Wyjaśniła ponadto, że gdyby Wydział chciał zająć się prawdziwą koordynacją w 100% znaczeniu tego słowa, potrzebowałyby więcej osób, przede wszystkim analityków, a zatrudnione osoby realizowały również zadania w zakresie komunikacji wewnętrznej całego resortu, koordynacji pracy redaktorów intranetu m.in. w zakresie prostego języka, projektów strategicznych ministerstwa, i są doradcami i kontaktem dla Departamentów, które takie projekty chcą realizować, np. przy kampanii „Nie marnuj żywności”, „Kupuj świadomie produkt polski”. Dyrektor wskazała na rozproszenie działań informacyjno-promocyjnych w resorcie, co wiąże się jednocześnie z rozproszeniem wydatków w tym zakresie. Taka koordynacja służyła np. chęci uniknięcia dublowania realizacji projektów przez departamenty merytoryczne.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli opracowanie i wdrożenie wytycznych i zasad w zakresie koordynacji działań informacyjno-promocyjnych, jak również bazy dobrych praktyk w zakresie koordynacji i realizacji działań informacyjno-promocyjnych, powinno zapewnić adekwatne i skuteczne realizowanie zadań w zakresie koordynacji ww. działań przez DKP.

27 marca 2024 r. DKP sporządziło „Podsumowanie z wykonania rocznych planów działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi” (dalej: podsumowanie) dotyczące 2023 r. i przedłożyło do akceptacji przez Ministra RiRW. Załącznikiem do ww. dokumentu było zestawienie działań informacyjno-promocyjnych, edukacyjnych i innych wynikających ze strategii realizowanych przez komórki organizacyjne MRiRW w 2023 r., obejmujące przedmiot, tytuł i kategorię działania, właściwą komórkę organizacyjną MRiRW, wykonawcę, kwotę umowy i kwotę wydatkowaną w 2023 r.

Do dnia zakończenia kontroli nie przedłożono NIK ww. dokumentu zaakceptowanego przez Ministra RiRW, ani aktualizacji planu działań za IV kwartał 2023 r.

Zastępca Dyrektora DKP w MRiRW wyjaśniła, że ww. dokumenty sporządzone 27 marca 2024 r. nie stanowią planu działań tylko podsumowanie z realizacji tych działań ze względu na przyjętą w trakcie 2023 r. przez DKP metodologię sporządzenia tych dokumentów i realizację zaleceń poaudytowych. Podsumowanie zawiera w sobie aktualizację IV kwartału i wszystkie realizowane i zgłoszone przez komórki organizacyjne działania. Biorąc pod uwagę powyższy fakt, nie było potrzeby sporządzenia w tym samym czasie dwóch takich samych dokumentów – aktualizacji i podsumowania. Zarówno Podsumowanie, jak i załącznik nr 4 jest – w opinii DKP – wypełnieniem obowiązku audytowego oraz udzielonymi wcześniejszymi wyjaśnieniami, ponieważ Podsumowanie zawiera w sobie wszystkie działania, w tym aktualizację działań przeprowadzonych w IV kwartale. Ponadto wyjaśniła, że Wydział Koordynacji Promocji w odpowiedzi zwrotnej otrzymał notatkę od Ministra RiRW, że przyjmuje on do wiadomości Podsumowanie z wykonania rocznych planów działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi realizowanych w 2023 r., natomiast nie będzie ich akceptował w związku z tym, że były one realizowane w czasie, gdy nie sprawował urzędu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Na próbie siedmiu projektów, tj. pięciu o najwyższej wartości i dwóch o najniższej wartości zbadano zasadność dokonywanych zmian w planie działań. Badanie dotyczyło pięciu projektów wprowadzonych do planu działań na podstawie aktualizacji z 12 października 2023 r. (jeden projekt) i 1 grudnia 2023 r.

(cztery projekty), a także dwóch projektów, których nie ujęto w aktualizacji z 1 grudnia 2023 r. Łączna wartość zbadanych projektów wyniosła 3373,7 tys. zł.

Wydatki na działania informacyjno-promocyjne w części budżetowej 32 – Rolnictwo w 2023 r. wyniosły łącznie 22 801,5 tys. zł, z tego 16 664,5 tys. zł z budżetu państwa i 6137 tys. zł z budżetu środków europejskich. Wydatki na działania informacyjno-promocyjne stanowiły 12,2% wydatków ogółem dysponenta III stopnia MRiRW w tej części budżetowej i były o 6730 tys. zł, tj. o 41,9% wyższe niż w 2022 r. (16 071,5 tys. zł). Powodem wzrostu kwoty wydatków w 2023 r. porównaniu do wydatków z 2022 r. były m.in. wzrost cen towarów i usług, powrót do organizowania wydarzeń po zniesieniu ograniczeń pandemicznych, wzrost zadań informacyjnych związanych m.in. z kryzysem i destabilizacją na rynku rolnym wywołanym przez wojnę w Ukrainie, dodatkowe formy wsparcia dla rolników związanych z destabilizacją na rynkach rolnych, propozycje nowych rozwiązań w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (w tym ekoschematy), rozwiązania zawarte w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej (dalej: WPR) na lata 2023-2027, potrzeby organizacji szkoleń i spotkań w związku z uruchomieniem w 2023 r. interwencji w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

Kwota wydatków 22 801,5 tys. zł poniesionych w 2023 r. dotyczyła przede wszystkim emisji oraz produkcji spotów i materiałów audiowizualnych przy realizacji kampanii informacyjnych, edukacyjnych, promocyjnych w telewizji o wartości 8549,8 tys. zł, tj. 37,5% łącznej wydatków, organizacji stoisk podczas wydarzeń wystawienniczo-targowych o wartości 4706,5 tys. zł (tj. 20,6%), emisji oraz produkcji spotów i materiałów audiowizualnych oraz realizacji kampanii informacyjnych, edukacyjnych w radiu i internecie o wartości 3486,4 tys. zł (tj. 15,3%), zakupu materiałów informacyjno-promocyjnych o wartości 1164,1 tys. zł (tj. 5,1%).

Badanie wydatków na działalność informacyjno-promocyjną w części 32 – Rolnictwo dotyczyło 13 wydatków bieżących, które zostały poniesione z budżetu państwa w wysokości 4943,8 tys. zł, co stanowiło 21,7% wydatków ogółem na działalność informacyjno-promocyjną w 2023 r. w tej części. Doboru dokonano według kryterium celowości, z uwzględnieniem przeprowadzonej analizy ryzyka. W wyniku badania stwierdzono, że wydatków dokonywano do wysokości kwot ujętych w planie finansowym oraz zgodnie z kwotami określonymi w umowach. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek, kar lub opłat. W przypadku wydatków na kwotę 1315,8 tys. zł nie stwierdzono nieprawidłowości. Nieprawidłowości stwierdzono przy wydatkowaniu kwoty 3628 tys. zł, które wynikały z braku określenia mierników w celu ewaluacji efektu realizacji wydatków, braku analizy potrzeb i celowości wydatków, braku optymalnego doboru kanałów komunikacyjnych, oraz obejmowały nieprawidłowości w zakresie dokonania odbioru prac oraz wydatkowania środków.

W 2023 r. osiem departamentów MRiRW dokonywało zakupów materiałów reprezentacyjno-promocyjnych, z których tylko pięć prowadziło ich ewidencję. Materiały te, zgodnie z § 1 ust. 6 pkt 1 zarządzenia nr 10 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 lutego 2023 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji gospodarki materiałowej zostały wyłączone z ewidencji magazynowej.

Dyrektor Generalny w MRiRW wyjaśnił, że nie została wyznaczona komórka odpowiedzialna za koordynowanie zakupów ww. materiałów. Każda komórka organizacyjna w MRiRW dokonywała indywidualnie zakupu tego typu materiałów oraz przechowywała je indywidualnie. W odniesieniu do przesłanek wyłączenia materiałów reprezentacyjno-promocyjnych z obrotu magazynowego Dyrektor Generalny w MRiRW wyjaśnił m.in., że materiały reprezentacyjno-promocyjne uznane zostały jako materiały wydawane do bezpośredniego użytkowania przez komórki organizacyjne, które dokonały ich zakupu. Projekt tego zarządzenia był konsultowany ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi ministerstwa i żadna z nich nie zgłosiła uwag/zastrzeżeń do wyłączenia z ewidencji magazynowej tych materiałów.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że wyłączenie materiałów z obrotu magazynowego nie powinno wykluczać obowiązku prowadzenia ewidencji zakupionych materiałów przez komórki, które nimi dysponują, mając na względzie fakt, że wydatki na zakup materiałów informacyjno-promocyjnych stanowiły istotną pozycję wydatków w MRiRW w 2023 r. o wartości 1164,1 tys. zł. Jest to konieczne do prowadzenia kontroli ilościowego stanu materiałów jaki jest do dyspozycji w danym momencie, a tym samym planowania kolejnych zakupów. Ponadto prowadzona ewidencja powinna umożliwić zidentyfikowanie materiałów o podobnym rodzaju, dla których można byłoby organizować wspólne zamówienia, celem osiągnięcia korzystniejszych warunków zakupu i efektywniejszego gospodarowania środkami publicznymi.

W MRiRW dokonano wyłączenia ze stosowania zarządzenia nr 7 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień i dokonywania zakupów w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie § 23 ust. 1 zamówień wskazanych w art. 11 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych¹⁷ (dalej: ustawa Pzp), tj. m.in., zakupów związanych z działalnością informacyjno-promocyjną dotyczących zakup czasu antenowego lub audycji od dostawców audiowizualnych lub radiowych usług medialnych.

Dyrektor Generalny w MRiRW wyjaśnił, że obecnie prowadzone są prace nad przygotowaniem nowych dwóch zarządzeń z obszaru zamówień publicznych. Przygotowano odrębną regulację opisującą udzielanie zamówień realizowanych na podstawie ustawy Pzp, rozdzielając tym samym ją od regulacji opisującej dokonywanie zakupów i drobnych zakupów o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazanej w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo zamówień publicznych, tj. zamówień, których wartość określona w danej kategorii zamówienia w Planie zakupów jest niższa niż 130 000 zł netto w roku kalendarzowym oraz zamówień wyłączonych ze stosowania ustawy na podstawie art. 9-14 ustawy Pzp, określonych w odrębnym zarządzeniu. Procedura udzielania zamówień wyłączonych ze stosowania ustawy Pzp została sformalizowana i szczegółowo opisana. Oba zarządzenia procedowane są w Wydziale Zamówień Publicznych w Biurze Administracyjnym na etapie końcowego uzgadniania propozycji zmian do ich treści w ramach uzgodnień wewnętrznych.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że pomimo prawidłowego wyłączenia stosowania ustawy Pzp jednostki sektora finansów publicznych, powinny zapewnić efektywne wydatkowanie środków publicznych, przejrzystość postępowania, i co do zasady niedyskryminacyjny dostęp do zamówień, zgodnie z art. 44 ust. 3 i 4 ufp.

Departament Audytu i Kontroli MRiRW przeprowadził w 2023 r. audyt wewnętrzny pt. „Koordynacja i realizacja działań promocyjnych i informacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi”. W wyniku audytu zalecono DKP: 1) opracowanie przez DKP wytycznych i zasad w zakresie koordynacji działań informacyjno-promocyjnych w odrębnym dokumencie, i przekazanie go do wiadomości i realizacji departamentom, wraz z zamieszczeniem w intranecie; 2) wprowadzenie obowiązku zatwierdzania przez Ministra rocznego planu działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez Ministerstwo; 3) wprowadzenia obowiązku sporządzania podsumowań lub sprawozdań z wykonania rocznych planów działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez Ministerstwo oraz ich zatwierdzania przez kierownictwo Ministerstwa; 4) rozważenie utworzenia bazy dobrych praktyk w zakresie koordynacji i realizacji działań informacyjno-promocyjnych. Zastępca Dyrektora DKP w MRiRW poinformowała audytora wewnętrznego w MRiRW, że zalecenie nr 1 jest w trakcie realizacji, nr 2 oraz 3 zostały zrealizowane, a realizacja zalecenia nr 4 nastąpi do końca II kwartału 2024 r.

W zakresie działań informacyjno-promocyjnych stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Departament Komunikacji i Promocji nierzetelnie realizował zadanie dotyczące koordynacji działań informacyjno-promocyjnych, do czego był zobligowany na podstawie § 15 pkt 5 regulaminu organizacyjnego MRiRW. Koordynacja zadań przez DKP ograniczała się do pozyskiwania informacji o projektach realizowanych przez komórki organizacyjne MRiRW dotyczących informacji i promocji, zestawienia ich w plan działań, doraźnego doradztwa z tego zakresu oraz sporządzania podsumowań i sprawozdań. DKP nie analizował rzetelnie planu działań m.in. pod względem: kompletności przekazywanych danych, budżetu przeznaczanego na poszczególne projekty, w tym wielkości zabezpieczonych środków budżetowych na ich realizację w 2023 r., mierzenia skuteczności działań informacyjno-promocyjnych. Departament, do dnia zakończenia kontroli nie opracował również wytycznych i zasad w zakresie koordynacji działań informacyjno-promocyjnych w odrębnym dokumencie, jak również bazy dobrych praktyk w zakresie koordynacji i realizacji działań informacyjno-promocyjnych, do czego był zobligowany zaleceniami audytu wewnętrznego.
2. Roczny plan działań informacyjno-promocyjnych na 2023 r. został sporządzony nierzetelnie, ponieważ:
 - z trzech projektów na łączną kwotę 2062,7 tys. zł, tj. projekt o wartości 407,7 tys. zł został wprowadzony do planu 12 października 2023 r. a powinien być w nim ujęty już 16 czerwca 2023 r., dwa projekty o łącznej wartości 1655 tys. zł zawarte w planie działań z 16 czerwca 2023 r. zostały z niego usunięte na skutek zmiany planu dokonanej 1 grudnia 2023 r. Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że powyższe spowodowane było omyłką;
 - 13 projektów o łącznej wartości 7564,5 tys. zł spośród 192 ujętych w planie działań zmienionym 1 grudnia 2023 r. zostało powtórzone;

¹⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.

- w planie działań nie można było ustalić łącznego budżetu projektów, czyli planu wydatków budżetowych na ich realizację w 2023 r.;
- w planie działań nie zostały ujęte projekty na kwotę 793,4 tys. zł z tytułu realizacji czterech kampanii informacyjno-edukacyjnych realizowanych przez DKP oraz jednej przez DPT polegających na produkcji i emisji spotu bożonarodzeniowego w telewizji oraz radiu.

Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że DKP jest w trakcie zmian sposobu pozyskiwania danych i ich analizy, a także, że widzi potrzebę ujednoczenia i każdorazowego uzupełniania wszystkich pól dla wszystkich projektów. Dodała, że zasada ta została wdrożona do przygotowania planu działań na 2024 r. Ponadto Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że wykonanie wydatków w 2023 r. nie odbywało się zgodnie z planem działań informacyjno-promocyjnych, ponieważ plan działań nie był planem wydatków i podstawą do wydatkowania i rozliczania środków finansowych. Komórki organizacyjne MRiRW dokonywały wydatków na działania zgodnie ze swoimi zidentyfikowanymi potrzebami, planami finansowymi na dany rok, na podstawie zgłoszeń do planu zakupów i zamówień zaakceptowanych przez nadzorującego członka kierownictwa, wniosków zakupowych i zawartych umów. DKP agregował w planie działań dane dostarczone przez komórki organizacyjne. Dodała, że z tego powodu potwierdzenie prawidłowości i zgodności kwot budżetu projektów leży w gestii departamentów realizujących poszczególne zadania z planu działania. Dane przekazywane do DKP należy traktować jako oświadczenie komórki – DKP nie weryfikuje ich poprawności, ponieważ nie sprawuje funkcji nadzorczej działań poszczególnych komórek. Dyrektor DKP podkreśliła, że nie należy utożsamiać w żaden sposób planowanych budżetów z wydatkiem za dane działanie w 2023 r., gdyż nie zachodzi pomiędzy nimi korelacja zaplanowane-wydatkowane.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że plan działań powinien być podstawowym dokumentem służącym koordynacji działalności informacyjno-promocyjnej, agregującym wszystkie działania prowadzone w MRiRW w tym zakresie, i będącym narzędziem zarządczym dla kierownictwa MRiRW. Zatem jego nieodłącznym elementem powinna być informacja o kwocie budżetu projektów, a tym samym planowanej kwocie wydatków, która została ujęta w budżecie w danym roku na realizację działań. Wykazanie kwoty planowanych wydatków oznacza, że istnieje podstawa do realizacji działań.

3. Wydatki na łączną kwotę 3467,6 tys. zł zostały poniesione z naruszeniem zasad prawidłowego wydatkowania środków budżetowych, w taki sposób, że:

- Nierzetelnie zaplanowano realizację wydatku poniesionego na kwotę 1449 tys. zł na organizację stoiska podczas targów Summer Fancy Food Show w dniach 25-27 czerwca 2023 r. w Nowym Jorku. Nie określono jaki cel powinien zostać osiągnięty w efekcie ww. działania i nie ustalono miernika skuteczności realizacji tego celu, jak np. liczby nawiązanych kontaktów handlowych, czy liczby zgłoszeń od firm. Uniemożliwiło to ocenę efektywności prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych w tym zakresie i ich późniejszą ewaluację. Dyrektor DEJ w MRiRW wyjaśnił, że prowadzenie działań w obszarze żywności wysokiej jakości na rynkach zagranicznych jest procesem długofalowym i ciągłym, wymagającym analizy wielu czynników, odpowiedniego podejścia i przygotowania do danego rynku. Działania podejmowane przez MRiRW miały na celu promocję polskiej żywności, natomiast efekt tych działań był uzależniony od bardzo wielu czynników, m.in. koniunktury na rynkach, sytuacją geopolityczną, dodatkowym zaangażowaniem zainteresowanych podmiotów. Z tego względu nie było możliwe określenie konkretnego wskaźnika dla działań realizowanych w tym obszarze. Jednocześnie celem realizowanych działań informacyjno-promocyjnych było zwiększenie konkurencyjności polskiej żywności na rynkach zagranicznych, a w konsekwencji wzrost jej eksportu. Dyrektor DEJ podkreślił, że w 2023 r. Stany Zjednoczone były 3 największym pozaunijnym odbiorcą polskich artykułów rolno-spożywczych. W 2023 r. Polscy przedsiębiorcy wyeksportowali do Stanów Zjednoczonych artykuły rolno-spożywcze o wartości 870 mln EUR, i był to aż 13% wzrost w stosunku do roku 2022. Na podstawie przedstawionych danych można było wywnioskować, że prowadzone działania w tym obszarze, w tym realizacja przedmiotowego wydatku, były skuteczne i efektywne.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że złożoność wskaźnika wzrostu eksportu artykułów rolno-spożywczych do USA w 2023 r. w porównaniu do 2022 r., nie pozwala na ocenę skuteczności oraz późniejszej ewaluacji efektywności działań związanych ze zorganizowaniem stoiska z polskimi produktami rolno-spożywczymi, nie kwestionując oczywiście istotności wzrostu tego eksportu. Podkreślić należy, że zaplanowane do realizacji zadanie powinno mieć określony efekt, czyli cel do osiągnięcia. Cel ten powinien być mierzalny, z określeniem wartości miernika umożliwiającego ocenę efektywności zadania.

- Wydatkowanie kwoty 2018,6 tys. zł nie zostało poprzedzone analizą potrzeb i celowości wydatków, nie określono również jaki cel powinien zostać osiągnięty w efekcie działań i nie ustalono adekwatnych mierników skuteczności realizacji tego celu, co było działaniem nierzetelnym. Ponadto o realizacji kampanii zdecydowano na podstawie otrzymanych ofert od dostawców audiowizualnych i radiowych usług medialnych, bez uprzedniego zweryfikowania warunków cenowych oferty u innych wykonawców celem zapewnienia efektywnego wydatkowania środków publicznych, co było działaniem niegospodarnym w świetle art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp. W tym w odniesieniu do kwoty 585,1 tys. zł, wydatki zostały poniesione także w efekcie wyboru stacji radiowych o niskiej słuchalności. Dotyczyło to następujących wydatków:
 - ✓ 600 tys. zł na realizację przez DEJ kampanii informacyjno-edukacyjnej w zakresie rolnictwa i produkcji ekologicznej polegającej na produkcji i emisji spotu informacyjno-edukacyjnego; Dyrektor DEJ w MRiRW wyjaśnił, że potrzebę wzmocnienia działań informacyjnych i promocyjnych na temat produkcji ekologicznej stwierdzono po publikacji wyników badań wykonanych w ramach dotacji MRiRW pod nazwą "Marketing, promocja oraz analiza rynku: analiza wartości i struktury rynku produkcji ekologicznej w Polsce ze szczególnym określeniem wartości jego poszczególnych branż", a także mając na uwadze coroczne raporty Polska wieś i rolnictwo zawierające informacje o niewystarczającej rozpoznawalności logo produkcji ekologicznej UE w Polsce. Na konieczność podejmowania działań w zakresie rolnictwa ekologicznego wskazuje również Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2030. Obszar II. Promowanie produkcji ekologicznej – działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne. MRiRW postępowało zgodnie z kierunkami wyznaczonymi w przygotowanym, wspólnie z partnerami społecznymi, planie działań. Analiza SWOT dokonana przy opracowywaniu PS WPR, wykazała zbyt niską rozpoznawalność systemu produkcji ekologicznej jako jedną z barier rozwoju tego sektora. Dyrektor DEJ w MRiRW wyjaśnił również, że założeniem było dotarcie do jak największej liczby konsumentów w grupie docelowej. W ramach oferty otrzymano estymację anten z najlepszym dotarciem w grupie docelowej. Miernikiem służącym weryfikacji realizacji kampanii była zaakceptowana lista spotów.", a względem braku określenia zakładanego efektu w umowie podczas realizacji kampanii „Potwierdzeniem realizacji założonego efektu jest raport poemisyjny zawierający wykaz wyemitowanych spotów wraz z informacją o dacie, dokładnej godzinie i kanale, na którym spoty te zostały wyemitowane.”
 - ✓ 200,8 tys. zł z tytułu realizowanej przez DPT kampanii „Rząd bliski polskiej wsi” polegającej na produkcji oraz emisji spotu informacyjnego w radiu; W odniesieniu do braku analizy faktycznych potrzeb i celowości wydatku Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniła, że radio było jednym z kanałów komunikacji kampanii „Rząd blisko polskiej Wsi”. Kreacja spotu radiowego powstała na bazie koncepcji kreatywnej spotu telewizyjnego. Założeniem koncepcji było przedstawienie sukcesów polskiego rolnictwa jako nowoczesnego, innowacyjnego i stabilnego sektora polskiej gospodarki, który zapewnia stałe źródło dochodu nawet dla małych rodzinnych gospodarstw. Skutecznie wspiera także i przyczynia się do rozwoju ekonomicznego całego kraju. Kampania miała podkreślić znaczenie polskich rolników i produkcji wysokiej jakości polskich produktów spożywczych wśród ogółu społeczeństwa. Ponadto Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniła, że miernikiem służącym weryfikacji realizacji kampanii była zaakceptowana lista spotów.
 - ✓ 783,4 tys. zł z tytułu realizacji czterech kampanii informacyjno-edukacyjnych realizowanych przez DKP oraz jednej przez DPT polegających na produkcji i emisji spotu bożonarodzeniowego w telewizji oraz radiu; Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że miernikiem służącym weryfikacji realizacji kampanii była zaakceptowana lista spotów, a efektem emisji spotu radiowego było dotarcie do odbiorców o różnych zainteresowaniach i w różnym wieku. Z kolei Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniła, że założeniem było dotarcie do jak największej liczby odbiorców w grupie docelowej, a miernikiem służącym weryfikacji realizacji kampanii była zaakceptowana lista spotów. W odniesieniu do braku analizy potrzeb i celowości wydatku Dyrektor DKP oraz Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniły, że na etapie planowania kampanii wyznaczony został kierunek strategii komunikacji zgodny z założeniami briefu komunikacyjnego oparty o opracowane hasło i główną ideę narracji tj. „Radość dzielenia się – podziel się tym co najważniejsze”. W związku z faktem, iż kampania planowana była w okresie przedświątecznym, MRiRW postawiło w swojej koncepcji komunikacji i narracji na

elementy związane z tradycją i polskimi zwyczajami. Celem prezentacji tradycyjnych, polskich potraw było wzmocnienie wizerunku polskiej żywności i podkreślenie roli pracy polskiego rolnika w jej wytwarzaniu, a także podniesienie świadomości odbiorców w zakresie znaczenia bezpieczeństwa żywnościowego w kontekście wojny w Ukrainie. Odnośnie do realizacji audycji przez stację o niskiej słuchalności Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że przedstawiona oferta dotyczyła 18 rozgłośni zrzeszonych. Każda ze stacji miała wypracowaną mocną, stałą i wieloletnią więź ze słuchaczami, z którymi tworzymy społeczność, a program słuchany jest w wielu domach przez wiele godzin. Rozgłośnie zrzeszone to często jedyne lokalne stacje słuchane stale przez odbiorców. Charakter rozgłośni pozwalał na dotarcie do osób, które nie korzystają z mediów strictly o profilu komercyjnym, a których cechuje wysoka interioryzacja prezentowanych treści.

- ✓ 434,4 tys. zł z tytułu realizowanej przez DKP kampanii informacyjno-edukacyjnej polegającej na produkcji audycji radiowej pt. „Grunt to rozmowa – audycja dla rolników”, emisji 216 audycji oraz powtórek na antenach 18 zrzeszonych rozgłośni radiowych i zamieszczeniu ich stronach internetowych; w odniesieniu do braku analizy faktycznych potrzeb i celowości wydatku Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że na etapie planowania określony został kierunek działań informacyjnych tj. poinformowanie odbiorców działań MRiRW o bieżących programach, projektach, naborach realizowanych przez resort. Celem było dotarcie do osób ściśle powiązanych z rolnictwem którzy nie korzystają z mediów strictly o profilu komercyjnym tworząc alternatywną ofertę informacyjną gdzie odbiorcami są lokalni mieszkańcy. W zakresie realizacji audycji przez stację o niskiej słuchalności Dyrektor DKP w MRiRW wyjaśniła, że przedstawiona oferta dotyczyła 18 rozgłośni zrzeszonych. Każda ze stacji miała wypracowaną mocną, stałą i wieloletnią więź ze słuchaczami, z którymi tworzymy społeczność, a program słuchany jest w wielu domach przez wiele godzin. Rozgłośnie zrzeszone to często jedyne lokalne stacje słuchane stale przez odbiorców. Charakter rozgłośni pozwalał na dotarcie do osób, które nie korzystają z mediów strictly o profilu komercyjnym, a których cechuje wysoka interioryzacja prezentowanych treści. Ponadto Dyrektor DKP wyjaśniła, że miernikiem kampanii był zasięg koncesyjny stacji zrzeszonych wyliczony na podstawie danych zamieszczonych w koncesjach na nadawanie określonych programów radiowych. Stacje zrzeszone w Forum mają duże znaczenie w lokalnych społecznościach zarówno wiejskich, jak i miejskim.

Zdaniem NIK zaplanowane do realizacji zadanie powinno mieć określony efekt, czyli cel do osiągnięcia. Cel ten powinien być mierzalny z określeniem wartości adekwatnego miernika umożliwiającego ocenę efektywności zadania, a mierniki ustalone przez MRiRW w tym zakresie uniemożliwiały dokonanie oceny uzyskanych korzyści. W ocenie NIK pomimo wyłączenia świadczenia audiowizualnych usług medialnych ze stosowania ustawy Pzp MRiRW powinno zapewnić efektywne i racjonalne wydatkowanie środków publicznych, przejrzystość postępowania i co do zasady niedyskryminacyjny dostęp do zamówień. Nie służyło temu również wykorzystanie kanałów komunikacji o niskim zasięgu dotarcia (słuchalności) do odbiorców kampanii.

- Poniesiono wydatek 129,7 tys. zł na najem powierzchni reklamowej dla kampanii outdoorowej „Niemarnowanie żywności” pomimo nierzetelnego odbioru wykonanych prac. Raporty z rozpoczęcia oraz zakończenia ww. kampanii w zakresie jednego z czterech zleceń zawierały te same zdjęcia, co świadczy wyłącznie o zamieszczeniu grafik na powierzchniach reklamowych i nie pozwala na weryfikację prawidłowości wykonania przedmiotu umowy w zakresie tego zlecenia. Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniła, że raporty z rozpoczęcia oraz zakończenia realizacji zlecenia nr 4 w ramach umowy BA.zp.23.1.30.2023 z dnia 28 lipca 2023 r. zostały odebrane, ponieważ oba raporty spełniały warunki umowy. Zgodnie z § 3 ust. 10 pkt 1) i 2) BA.zp.23.1.30.2023 z 28 lipca 2023 r. dokumentacja fotograficzna była wymagana tylko w przypadku raportów z rozpoczęcia. Zapisy umowy nie zabraniały Wykonawcy dołączenia do raportu końcowego zdjęć z raportu rozpoczęcia, potwierdzających wyklejenie. Z takiej możliwości Wykonawca skorzystał, co nie wpłynęło na prawidłowość sporządzenia raportu z zakończenia. Płatności faktury nr 203/12/2023/FV5 dokonano na podstawie prawidłowej realizacji zlecenia, co potwierdzono odbiorem obu raportów.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że odbiór prac dokonany na podstawie raportu z zakończenia, który uwzględniał te same zdjęcia co raport z rozpoczęcia był nierzetelny i nie pozwalał na prawidłową ocenę wykonania usługi.

- Poniesiono wydatek na zakup materiałów promocyjnych, tj. 500 sztuk kijków nordic walking w wysokości 30,7 tys. zł. Wydatek był niecelowy oraz niegospodarny, a sfinansowane zadania pozostawały bez związku z zadaniami określonymi dla jednostki kontrolowanej (część 32 – Rolnictwo). Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniła, że jednym z zadań zgodnie z § 11 pkt 11 Wewnętrznego Regulaminu Organizacyjnego Departamentu Pomocy Technicznej jest współpraca z DKP w realizacji działań promocyjnych dotyczących działów administracji rządowej rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne i rybołówstwo, w tym inicjowania i określania kierunków działań promocyjnych we współpracy z jednostkami organizacyjnymi podległymi i nadzorowanymi. Ponadto Dyrektor DPT w MRiRW wyjaśniła, że z uwagi na realizację przez DPT ww. zadania, niezbędne było zapewnienie odpowiednich narzędzi umożliwiających prawidłową realizację działań w tym zakresie, w tym zapewnienie materiałów informacyjno-promocyjnych na wydarzenia organizowane, współorganizowane lub z udziałem MRiRW. Zakres działalności MRiRW jest obszerny, w związku z tym działania były kierowane do różnorodnych grup docelowych, w zależności od zakresu i charakteru, a także kontekstu merytorycznego. W 2023 r. prowadzone były działania promocyjne w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi oraz rynków rolnych. Jednym z obszarów stałej działalności MRiRW było promowanie agroturystyki i związanej z nią promocją zdrowego stylu życia. DPT planując rodzaje materiałów uwzględnił potrzeby promocyjne również i w tym zakresie.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że z ewidencji prowadzonej w DPT na dzień 19 stycznia 2024 r. wynika, że przedmiot zakupu, tj. 500 kijków nordic walking otrzymanych przez MRiRW 18 września 2023 r. nie został dotychczas rozdyskretywowany jako materiał promocyjny, zgodnie z celem. Ponadto należy zauważyć, że zdrowie oraz turystyka nie zawierają się w dziale administracji rządowej rolnictwo (cz. 32 – Rolnictwo).

Wydatki w części 33 – Rozwój wsi

W tej części budżetowej realizowane były wydatki na: funkcjonowanie ARiMR oraz finansowanie pomocy krajowej udzielanej przez ARiMR producentom rolnym na realizację m.in. następujących zadań: w zakresie dopłat do oprocentowania kredytów bankowych i częściowej spłaty kapitału kredytów, dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód, finansowania lub dofinansowania ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwienia padłych zwierząt gospodarskich, finansowanie zalesiania gruntów rolnych oraz dopłat krajowych do materiału siewnego, pomoc finansowa dla producentów świń w związku z zakazem utrzymywania lub wprowadzania do gospodarstwa świń, nieoprocentowanych pożyczek dla producentów świń, finansowanie zobowiązań z tytułu programów pomocowych realizowanych przez ARiMR w latach ubiegłych, pomoc dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół, pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich, pomocy dla producenta rolnego, który poniósł dodatkowe koszty w wyniku braku stabilizacji na rynku pszenicy, gryki lub kukurydzy spowodowanej agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy, dopłat do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w §13zw rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, program Locha+, pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu i gradu, pomoc dla producentów malin. Ponadto w ramach tej części udzielano dotacji celowych dla jednostek doradztwa rolniczego, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (pomoc techniczna w ramach PROW 2014–2020), a także na działalność statutową dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w wysokości 8 820 460,4 tys. zł, co stanowiło 87,9% kwoty planu wydatków po zmianach (10 037 942,8 zł). Wydatki w części 33 – Rozwój wsi były wyższe o 1 805 417,9 tys. zł, tj. o 25,7% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (7 015 042,5 tys. zł). Wzrost tych wydatków w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. dotyczył głównie wzrostu wydatków w ramach pomocy krajowej, m.in. dla producentów rolnych, udzielanej przez ARiMR. W 2023 r. wydatki MRiRW dla ARiMR wyniosły 8 368 935,7 tys. zł i były wyższe o 1 697 293,1 tys. zł od wydatków w 2022 r. (6 671 642,6 tys. zł), tj. o 25,4%.

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- dotacje – 8 653 507,4 tys. zł (88,7% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 21 938,9 tys. zł (91,8% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 144 994,4 tys. zł (56,2% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 19,7 tys. zł (65,7% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. dotacje, wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe, świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

Dotacje zrealizowane w części 33 – Rozwój wsi stanowiły kwotę 8 798 501,8 tys. zł¹⁸, tj. 87,9% kwoty planu wydatków po zmianach (10 014 002 tys. zł) i były wyższe o 1 961 862,4 tys. zł, tj. o 28,7% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (6 836 639,4 tys. zł).

Dotacja podmiotowa w części 33 – Rozwój wsi dla Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa została wykorzystana w kwocie 1 566 481,2 tys. zł, co stanowiło 89,5% planu wydatków po zmianach (1 750 031 tys. zł).

Dotacje celowe w części 33 – Rozwój wsi zostały wykorzystane w kwocie 7 232 020,6 tys. zł, tj. 87,5% planu wydatków po zmianach (8 263 971 tys. zł), z tego w szczególności:

- 2 862 506,3 tys. zł na współfinansowanie PROW 2014–2020;
- 1 401 343,9 tys. zł na finansowanie przez ARiMR płatności w ramach systemu płatności bezpośrednich;
- 2 335 498,1 tys. zł na zadania w zakresie pomocy krajowej udzielanej przez ARiMR.

W części 33 – Rozwój wsi kontrolą objęto prawidłowość udzielenia dotacji celowej przez dysponenta części, w łącznej kwocie 2 335 498,1 tys. zł, co stanowiło 26,5% zrealizowanych dotacji w tej części (8 798 501,8 tys. zł), z przeznaczeniem na finansowanie pomocy krajowej udzielanej przez ARiMR producentom rolnym.

Doboru próby wydatków do kontroli dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty wypłaconej dotacji dla ARiMR.

W związku z niewykorzystaniem części środków przeznaczonych dla ARiMR, dokonano blokowania planowanych wydatków decyzjami Ministra RiRW z 27 grudnia 2023 r. oraz 28 grudnia 2023 r. w kwocie 819 082 tys. zł.

W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie i rozliczenie dotacji następowało zgodnie z zapotrzebowaniami ARiMR, postanowieniami Ministra RiRW, zawartą umową wraz z aneksami oraz zasadami określonymi w ufp. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 33 – Rozwój wsi zostały zrealizowane w wysokości 21 938,9 tys. zł, tj. 91,8% kwoty planu wydatków po zmianach (23 910,8 tys. zł) i były wyższe o 2573,8 tys. zł, tj. o 13,3% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (19 365,1 tys. zł). Wydatki były przeznaczone dla dysponenta III stopnia w MRiRW.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 33 – Rozwój wsi dotyczyły dysponenta III stopnia MRiRW i zostały zrealizowane w wysokości 19,7 tys. zł, tj. 65,7% kwoty planu wydatków po zmianach (30 tys. zł) i były wyższe o 7,1 tys. zł, tj. o 56,3% od kwoty wydatków z tej grupy w 2022 r. (12,6 tys. zł). Wydatki te dotyczyły refundacji kosztów zakupu okularów korygujących wzrok oraz ryczałtów za pracę zdalną.

Wydatki majątkowe w części 33 – Rozwój wsi zrealizowane w wysokości 144 994 tys. zł, tj. 56,2% kwoty planu wydatków po zmianach (257 974 tys. zł) i były one niższe o 14 031 tys. zł, tj. o 8,8% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (159 025,4 tys. zł). Wydatki majątkowe dotyczyły m.in. przebudowy lokali, zakupu środków transportu, oprogramowania oraz sprzętu informatycznego.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w kwocie 21 608,8 tys. zł, tj. 92,6% kwoty planu wydatków po zmianach (23 340,8 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 2284,6 tys. zł, tj. o 10,6% od wydatków w 2022 r. (19 324,2 tys. zł). Wykonanie w 2023 r. wyższych wydatków w porównaniu do 2022 r. wynikało głównie z realizacji wyższych wydatków na: wynagrodzenia bezosobowe, zakup energii, zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii.

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto 34 zapisy księgowe wylosowane metodą MUS dotyczące wydatków bieżących na łączną kwotę 2666,3 tys. zł, tj. 12,3% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. w kwocie 21 608,8 tys. zł.

Dysponent III stopnia w MRiRW nie realizował wydatków majątkowych w ramach tej części.

¹⁸ Kwota obejmuje dotacje ujęte we wszystkich grupach ekonomicznych.

W wyniku przeprowadzonych badań dokumentów stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaconiem odsetek.

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 33 – Rozwój wsi zostały zrealizowane w kwocie 14 410,7 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (14 415 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 1185,2 tys. zł, tj. o 9% od wydatków poniesionych w 2022 r. (13 225,5 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 12 103,3 zł i było wyższe o 1281,2 zł, tj. o 11,8% w porównaniu do 2022 r. (10 822,1 zł). Przeciętne zatrudnienie w 2023 r. wyniosło 99,22 etatów i w porównaniu do 2022 r. (101,84 etatów) było niższe o 2,62 etaty, tj. o 2,6%.

Zobowiązania w części 33 – Rozwój wsi na koniec 2023 r. wyniosły 1196,1 tys. zł i były wyższe o 19,7 tys. zł, tj. o 1,7 % od zobowiązań na koniec 2022 r. (1176,4 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2023 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia.

Na koniec 2023 r. zobowiązania wymagalne wyniosły 22 tys. zł i zostały wykazane w sprawozdaniu Rb-28 dysponenta części. Od zobowiązań wymagalnych nie zapłacono odsetek.

Wydatki w części 35 – Rynki rolne

W tej części budżetowej realizowane były wydatki na działalność GIJHARS oraz wydatki na działalność dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w wysokości 62 237,5 tys. zł, co stanowiło 98,2% kwoty planu wydatków po zmianach (63 388,7 tys. zł). Wydatki w części 35 – Rynki rolne były wyższe o 7331,7 tys. zł, tj. o 13,4% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (54 905,8 tys. zł). Wzrost tych wydatków w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. spowodowany był głównie wzrostem wynagrodzeń osobowych GIJHARS.

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 60 949,2 tys. zł (98,2% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 1059,3 tys. zł (97,6% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 229 tys. zł (87% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. dotacje, wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe, świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 35 – Rynki rolne zrealizowano w kwocie 11 973,8 tys. zł, tj. 94,4% kwoty planu wydatków po zmianach (12 682 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 926,7 tys. zł, tj. o 8,4% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (11 047,1 tys. zł). Wykonanie w 2023 r. wyższych wydatków w porównaniu do 2022 r. wynikało głównie z realizacji wyższych wydatków na: wynagrodzenia osobowe pracowników i członków korpusu służby cywilnej, zakup materiałów i wyposażenia, zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii.

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto 22 zapisy księgowe wylosowane metodą MUS dotyczące wydatków bieżących na łączną kwotę 1913,9 tys. zł, tj. 16% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. w kwocie 11 973,8 tys. zł.

Dysponent III stopnia w MRiRW nie dokonywał wydatków majątkowych w ramach tej części budżetowej.

Stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaconiem odsetek.

W wyniku przeprowadzonych badań dokumentów stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaconiem odsetek.

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 35 – Rynki rolne zostały zrealizowane w kwocie 7924,5 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (7924,8 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 618,3 tys. zł, tj. o 8,5% od wydatków poniesionych w 2022 r. (7306,2 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 11 677,7 zł i było wyższe o 638 zł, tj. o 5,8% w porównaniu do 2022 r. (11 039,7 zł). Przeciętne zatrudnienie wyniosło

56,55 etatów i w porównaniu do 2022 r. (55,15 etatów) było wyższe o 1,4 etatu, tj. o 2,5%. Na wzrost zatrudnienia wpłynęło nawiązywanie stosunków pracy na wakujące stanowiska w celu usprawnienia wykonywania zadań.

Zobowiązania w części 35 – Rozwój wsi na koniec 2023 r. wyniosły 3000,2 tys. zł i były wyższe o 512,2 tys. zł, tj. o 20,6% od zobowiązań na koniec 2022 r. (2488 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2023 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2023 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Wydatki w części 62 – Rybołówstwo

W tej części budżetowej, oprócz dotacji celowych m.in. na współfinansowanie PO RYBY 2014–2020 oraz pomoc techniczną EFR 2021–2027, finansowano zarybianie polskich obszarów morskich, działalność statutową państwowych jednostek budżetowych, tj. GIRM w Słupsku oraz dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w kwocie 214 872,3 tys. zł, co stanowiło 94,4% kwoty planu wydatków po zmianach (227 570,1 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 90 206,1 tys. zł, tj. o 72,4% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (124 666,2 tys. zł). Większe wykonanie wydatków w tej części spowodowane było głównie z tytułu większego wykonania kwoty dotacji przeznaczonej na finansowanie Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007–2013 oraz PO RYBY 2014–2020.

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- dotacje – 171 013,1 tys. zł (97,3% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 39 432,3 tys. zł (83,6% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 4155,2 tys. zł (96,6% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 271,7 tys. zł (85,1% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

Dotacje zrealizowane w części 62 – Rybołówstwo stanowiły kwotę 171 185,4 tys. zł, tj. 97,3% kwoty planu wydatków po zmianach (175 984,4 tys. zł) i były wyższe o 86 906 tys. zł, tj. o 103,1% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (84 279,4 tys. zł) i w całości były dotacjami celowymi, w tym wydatkowano 145 872,8 tys. zł dla ARiMR na płatności dla beneficjentów PO RYBY 2014–2020.

W części 62 – Rybołówstwo kontrolą objęto prawidłowość udzielenia i rozliczenia, przez dysponenta części, dwóch dotacji celowych w łącznej kwocie 151 943,7 tys. zł, co stanowiło 88,8% zrealizowanych dotacji w tej części (171 185,406 tys. zł), z tego:

- 6071 tys. zł, co stanowiło 93,4% kwoty przyznanej dotacji (6500 tys. zł) na realizację zadania przez Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy (dalej: MIR) pn. „Gromadzenie danych na potrzeby zarządzania rybołówstwem” w ramach dotacji celowej. Niepełne wykorzystanie dotacji na zadanie realizowany przez MIR wynikało z realizacji zadań przy kosztach niższych, niż zakładano na etapie przygotowania kosztorysu.
- 145 872,8 tys. zł, co stanowiło 97,3% kwoty planu wydatków po zmianach (149 904,4 tys. zł) dot. dotacji celowej dla ARiMR na dokonywanie płatności w 2023 r. w części współfinansowania krajowego na rzecz beneficjentów realizujących operacje w ramach PO RYBY 2014–2020. Niepełne wykorzystanie dotacji wynikało m.in. z braku prowadzenie nowych naborów wniosków, z niezakończonych do końca roku postępowań administracyjnych, z negatywnego rozpatrzenia, pozostawienia bez rozpatrzenia lub wycofania przez wnioskodawców wniosków o udzielenie pomocy oraz niespełnienia warunków przyznawania pomocy.

Doboru próby dotacji celowej do kontroli dokonano w sposób celowy, ze względu na najwyższą kwotę wypłaconej dotacji w części 62 – Rybołówstwo.

W badanej próbie dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie i rozliczenie dotacji następowało zgodnie z zawartą umową oraz z zasadami określonymi w ufp. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Wydatki bieżące jednostek budżetowych zostały zrealizowane w kwocie 39 432,3 tys. zł, tj. 83,6% kwoty planu wydatków po zmianach (47 165,6 tys. zł) i były one wyższe o 6049,5 tys. zł, tj. 18,1% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (33 382,8 tys. zł). W ramach tych wydatków finansowane było głównie bieżące funkcjonowanie urzędu MRiRW oraz Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego, w tym wydatki na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, zakup materiałów biurowych, zakup paliwa m.in. dla jednostek pływających, składki dla organizacji międzynarodowych.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 62 – Rybołówstwo zostały zrealizowane w wysokości 271,7 tys. zł, tj. 85,1% kwoty planu wydatków po zmianach (319,2 tys. zł) i były one wyższe o 139,4 tys. zł, tj. o 105,4% od kwoty wydatków w tej grupie w 2022 r. (132,3 tys. zł), a dotyczyły m.in. refundacji kosztów zakupu okularów korygujących wzrok w ramach świadczeń wynikających z przepisów bhp, zakupu odzieży ochronnej i środków ochrony indywidualnej.

Wydatki majątkowe w części 62 – Rybołówstwo zrealizowano w kwocie 4155,2 tys. zł, tj. 96,6% kwoty planu wydatków po zmianach (4300,9 tys. zł) i były niższe o 2571,1 tys. zł, tj. o 60,5% od wydatków zrealizowanych w 2022 r. (6872 tys. zł). Wydatki dotyczyły m.in. wydatków Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego na budowę statków do celów kontroli rybołówstwa morskiego w ramach PO RYBY 2014–2020, zakupu środków kontroli rybołówstwa morskiego (monitoring wizyjny), urządzenia wielofunkcyjnego, samochodu elektrycznego w ramach PO RYBY 2014 – 2020, radaru na jednostkę pływającą.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 62 – Rybołówstwo zrealizowano w kwocie 25 115,9 tys. zł, tj. 76,4% kwoty planu wydatków po zmianach (32 885,4 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 3406,7 tys. zł, tj. o 15,7% od zrealizowanych wydatków w 2022 r. (21 709,2 tys. zł). Wykonanie w 2023 r. wyższych wydatków w porównaniu do 2022 r. wynikało głównie z realizacji wyższych wydatków na: wynagrodzenia osobowe pracowników i członków korpusu służby cywilnej, zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii, zakup energii.

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto próbę wydatków bieżących w kwocie 5034 tys. zł (tj. 20% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2023 r. w kwocie 25 115,9 tys. zł), odpowiadającą 41 zapisom księgowym, wylosowanym z wykorzystaniem metody monetarnej.

W wyniku przeprowadzonych badań dokumentów stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 62 – Rybołówstwo zostały zrealizowane w kwocie 12 916,1 tys. zł, tj. prawie w 100% kwoty planu wydatków po zmianach (12 919,9 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 1054,9 tys. zł, tj. o 8,9% od wydatków poniesionych w 2022 r. (11 861,3 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 10 765 zł i było wyższe o 1027,4 zł, tj. o 10,5% w porównaniu do 2022 r. (9738,3 zł). Przeciętne zatrudnienie w 2023 r. wynosiło 99,98 etatów i w porównaniu do 2022 r. (101,5 etatów) było niższe o 1,52 etatu, tj. o 1,5%. Zmniejszenie zatrudnienia wynikało z rozwiązania stosunku pracy.

W planie po zmianach dysponenta III stopnia w MRiRW na 2023 r., w ramach części 62 – Rybołówstwo zaplanowano wydatki majątkowe finansowane z budżetu państwa w kwocie 247,6 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 130,6 tys. zł, tj. w 52,7% na zakup sprzętu oraz oprogramowania dla Centrum Monitorowania Rybołówstwa. Niepełne wykonanie planu po zmianach w ramach realizacji ww. zadania wynikało z niższej niż szacowano ceny z przeprowadzonego postępowania przetargowego dotyczącego zakupu macierzy dyskowej wraz z zestawem 24 dysków oraz urządzenia FortiGate 100F oraz sfinansowania zakupów z innych źródeł.

Zobowiązania w części 62 – Rybołówstwo na koniec 2023 r. wyniosły 2017,7 tys. zł i były wyższe 231,5 tys. zł, tj. o 13% od zobowiązań na koniec 2022 r. (1786,2 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2022 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2023 r. zobowiązania wymagalne wyniosły 17,2 tys. zł i zostały wykazane w sprawozdaniu Rb-28 dysponenta części. Zobowiązania te dotyczyły prawomocnych wyroków sądowych. Od zobowiązań wymagalnych nie zapłacono odsetek.

Nadzór i kontrola

W 2023 r. Zespół Audytu Wewnętrznego w Departamencie Kontroli i Audytu MRiRW zrealizował cztery zadania audytowe rozpoczęte w 2022 r. tj.: „Sprawowanie nadzoru nad właściwym gospodarowaniem nieruchomościami Skarbu Państwa powierzonymi szkołom w trwały zarząd”, „Koordynacja i realizacja działań promocyjnych i informacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi”, „Obsługa Komitetu Monitorującego Program Operacyjny „Rybnactwo i Morze” na lata 2014–2020” i „Bezpieczeństwo informacji przy przetwarzaniu mobilnym i pracy na odległość”. Ponadto rozpoczęto cztery zadania audytowe, które były kontynuowane w 2024 r., przeprowadzono pięć czynności sprawdzających (w tym jedna zakończona w 2024 r.) oraz trzy czynności doradcze w zakresie sporządzania sprawozdań z wykonania planów pracy na przykładzie wybranych komórek organizacyjnych, upoważnień i pełnomocnictw udzielonych przez Ministra RiRW oraz upoważnień udzielonych przez Dyrektora Generalnego MRiRW od 2015 roku oraz funkcjonowania organów opiniodawczo – doradczych Ministra RiRW.

Zgodnie z § 10 komunikatu Ministra RiRW z dnia 18 listopada 2022 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działów administracji rządowej – rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne i rybołówstwo¹⁹ w MRiRW dokonano identyfikacji ryzyk na potrzeby opracowania rocznego planu audytu wewnętrznego. Zidentyfikowane ryzyka poddawano analizie w celu określenia prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i możliwych jego skutków. W 2023 r. zidentyfikowano ryzyka w 14 obszarach. W procesie identyfikacji ryzyka wykorzystywano m.in.: informacje z bieżącej pracy poszczególnych komórek organizacyjnych, wyniki realizacji zadań, wyniki przeprowadzonych kontroli. Sprawozdanie z prowadzenia audytu wewnętrznego w MRiRW zostało sporządzone stosownie do § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie audytu wewnętrznego oraz informacji o pracy i wynikach tego audytu²⁰. Informacja o realizacji zadań z zakresu audytu wewnętrznego została sporządzona i przedstawiona Ministrowi Finansów zgodnie z art. 295 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

W 2023 r. zakończono 48 kontroli (w tym 5 kontroli pozaplanowych), w tym 25 kontroli rozpoczętych w 2022 r. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. prowadzono 33 kontrole, których realizacja będzie kontynuowana w 2024 r.

Stopień wykorzystania środków budżetowych ujętych w planie dysponenta III stopnia MRiRW był w trakcie 2023 r. na bieżąco monitorowany. Comiesięcznie sporządzano informacje z wykonania wydatków dysponenta III stopnia MRiRW, a co kwartał opracowywane były informacje opisowe z wykonania planu dochodów i wydatków oraz zadań w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo, które następnie były przedkładane członkom kierownictwa MRiRW oraz komórkom organizacyjnym MRiRW.

Analiza sprawozdań budżetowych GIORIN – państwowej jednostki budżetowej podległej MRiRW – z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28) za poszczególne lata 2020–2023 wykazała, że w ww. sprawozdaniach nie zostały wykazane plany wydatków na dotacje przedmiotowe na ochronę roślin (rozdział 01017), pomimo zrealizowanych przez GIORIN wydatków w ramach tego rozdziału w następujących kwotach: w 2020 r. – 13 450,2 tys. zł, w 2021 r. – 6811 tys. zł, w 2022 r. – 16 199,8 tys. zł, w 2023 r. – 6997,6 tys. zł. Plan wydatków na dotacje przedmiotowe na ochronę roślin został z kolei ujęty u dysponenta części odpowiednio w kwotach: w 2020 r. – 13 451,7 tys. zł, w 2021 r. – 6811 tys. zł, w 2022 r. – 16 201 tys. zł i w 2023 r. – 7000 tys. zł.

Główny Księgowy Resortu w MRiRW wyjaśniła, że GIORIN w latach 2020–2023 wypłacała dotacje na dofinansowanie kosztów ochrony roślin. Poinformowała również, że Główny Inspektor wydawał decyzje w sprawie udzielenia dotacji, natomiast minister rolnictwa przekazywał środki na wypłatę dotacji na podstawie sporządzonego zestawienia decyzji o udzieleniu dotacji. Minister RiRW jest dysponentem środków budżetu państwa w cz. 32 – Rolnictwo, środki w rozdziale 01017 – Ochrona roślin, w § 2630 – Dotacja przedmiotowa z budżetu dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych, ujęte są w planie finansowym dysponenta I stopnia w MRiRW. Główny Księgowy Resortu wyjaśniła ponadto, że udzielenie dotacji każdorazowo poprzedzone być musi kontrolą przestrzegania przez producenta rolnego zarówno przepisów z zakresu ochrony roślin przed agrofagami, określających zasady zwalczania danego agrofaga, jak i decyzji administracyjnej wydanej przez wojewódzki inspektorat ochrony roślin i nasiennictwa (dalej: wiorin). Dodała ponadto, że kompetencje kontrolne w tym zakresie przypisane są do Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, której ustawa z dnia 13 lutego 2020 r.

¹⁹ Dz. Urz. Min. Rol. i Roz. Wsi poz. 70.

²⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 506.

o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa²¹ nadaje uprawnienia dotyczące kontroli, w tym kontroli na miejscu. Tym samym, organem właściwym do wydawania decyzji o udzieleniu dotacji jest Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa sprawujący zgodnie z art. 6 ww. ustawy nadzór nad wykonywaniem zadań przez wiorin. Poinformowała ponadto, że przyjęte w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa rozwiązanie podyktowane jest zatem zapewnieniem, aby środki budżetowe wydawane były zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, tj. w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Ponadto dodała, że Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa dysponuje szerszymi możliwościami kontroli przestrzegania prawa przez wnioskodawcę, tym samym spełnienia przez niego warunków uzyskania dotacji, niż Minister RiRW.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa wydane na podstawie art. 130 ust. 5 ufp, określa poza zakresem ustawowym objętym tym przepisem, organy które wydają bądź odmawiają wydania decyzji w sprawie udzielenia i wypłaty dotacji, określa warunki przyznawania dotacji, podmioty którym przyznaje się dotacje oraz określa przedmiot dotacji. Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, iż zakres tego aktu wykonawczego reguluje materię zastrzeżoną dla ustawy. Ponadto z art. 130 ust. 2 pkt 2 ufp wynika, że podstawą prawną udzielania dotacji przedmiotowych dla podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa jest odrębna ustawa lub przepisy Unii Europejskiej.

Minister Finansów w piśmie z 28 listopada 2022 r. skierowanym do Sekretarza Stałego Komitetu Rady Ministrów dotyczącym projektu ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazał w kwestii projektowanych dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa w zakresie roku 2023 w wysokości 3 047 453 tys. zł, wobec zabezpieczonej w projekcie budżetu państwa na rok 2023 dodatkowej kwoty 2 424 835 tys. zł na waloryzację świadczeń rolniczych, iż niezbędne jest jednoznaczne wskazanie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, iż brakująca w 2023 r. kwota na wypłaty rolniczych świadczeń emerytalno-rentowych (ok. 0,6 mld zł), zostanie sfinansowana ze środków będących w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Minister RiRW w odpowiedzi z 30 listopada 2022 r. poinformował, iż przyjmuje uwagi Ministra Finansów oraz Rządowego Centrum Legislacji.

W art. 6 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników²² określono, że w 2023 r. minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek dysponenta części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, może dokonywać przeniesień wydatków budżetowych z części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne lub 62 – Rybołówstwo do części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że Minister RiRW winien zabezpieczyć w budżecie części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne lub 62 – Rybołówstwo – środki dla dysponenta części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w kwocie 622 618 tys. zł związane z szacowanym wzrostem kosztów funduszu emerytalno-rentowego na waloryzację świadczeń rolniczych.

Główna Księgowa Resortu w MRiRW wyjaśniła, że w budżecie MRiRW nie były rezerwowane środki dla KRUS na ww. cel, a także, że Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie zgłaszała również potrzeby przeznaczania dodatkowych środków z ww. części do części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Ponadto wyjaśniła, że zapisy art. 6 dotyczące możliwości przeniesienia wydatków z części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo do części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zostały wprowadzone do projektu ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w listopadzie 2022 r., tj. po przyjęciu przez Radę Ministrów projektu ustawy budżetowej na rok 2023 i przekazaniu do Sejmu. Dodała, że na etapie przygotowywania materiałów do projektu ustawy budżetowej na rok 2023 Ministerstwo RiRW nie miało podstawy prawnej do zabezpieczania wydatków na powyższy cel. Dodała również, że treść art. 6 ww. ustawy umożliwiała przeniesienie wydatków przez Ministra Finansów z części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo do części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na wniosek dysponenta części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, natomiast nie nakładała obowiązku na Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zabezpieczenia wydatków w kwocie 600 mln zł w częściach

²¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 288.

²² Dz. U. poz. 337.

32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo na ubezpieczenie społeczne rolników.

W 2023 r., na wniosek Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 4 października 2023 r. Minister Finansów wydał decyzję zwiększającą plan wydatków budżetowych części 72 – KRUS ze środków rezerw celowych (poz. 56) o łączną kwotę 2 000 000 tys. zł z przeznaczeniem na waloryzację świadczeń emerytalno-rentowych rolników.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa²³ stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. w zakresie planu finansowego ZWRSP na 2023 r. :
 - niepełne przygotowanie KOWR do realizacji zadań związanych z objęciem przez KOWR akcji w spółce komandytowo-akcyjnej, ze względu na: nieokreślenie warunków i trybu obejmowania przez Skarb Państwa akcji w spółkach komandytowo-akcyjnych w regulacjach wewnętrznych KOWR, jak też nieprzeprowadzenie analiz uzasadniających przystąpienie do tego przedsięwzięcia i niezidentyfikowanie występujących w tym zakresie ryzyk oraz brak przygotowania zasobów ludzkich do realizacji tego rodzaju zadań;
 - nabycie udziałów w Spółce, która nie posiadała odpowiedniego potencjału do realizacji celu określonego w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego, jakim jest poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych.
2. w zakresie planu finansowego KOWR na 2023 r. :
 - niedokonywanie w 2023 r. okresowej oceny prowadzonych przez KOWR działań windykacyjnych oraz oceny ekonomicznej zasadności dalszego prowadzenia procesu windykacji w odniesieniu do wiarygodności KOWR, w tym spraw zagrożonych przedawnieniem;
 - zamieszczanie w Biuletynie Zamówień Publicznych informacji o wykonaniu umowy zawartej w wyniku udzielenia zamówienia publicznego z przekroczeniem terminu określonego w art. 448 ustawy Prawo zamówień publicznych.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że wobec stwierdzonych istotnych nieprawidłowości w KOWR wymagane jest zwiększenia nadzoru Ministra RiRW nad tą jednostką.

Zamówienia publiczne zrealizowane przez dysponenta III stopnia w MRiRW

Badaniem objęto 12 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w tym trzy zamówienia, do których zastosowano przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych oraz osiem postępowań, do których nie zastosowano przepisów ustawy Pzp, ze względu na wartość szacunkową nie przekraczającą 130 tys. zł, stosownie do art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy Pzp. Siedem z 12 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego dotyczyło działań informacyjno-promocyjnych. W wyniku zawartych umów w 2023 r. poniesiono wydatki w wysokości 4609,7 tys. zł.

Część 32 – Rolnictwo

Szczegółowej analizie poddano trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w łącznej kwocie wydatków w 2023 r. w wysokości 758,1 tys. zł, tj.:

- 1) zamówienie, do którego zastosowano art. 275 pkt. 1 ustawy Pzp, tj. postępowanie w trybie podstawowym bez negocjacji na najem powierzchni reklamowych na potrzeby kampanii społecznych i informacyjnych realizowanych przez MRiRW, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 560,7 tys. zł;
- 2) zamówienia, do przeprowadzenia których nie zastosowano ustawy Pzp, ze względu na wartość szacunkową nie przekraczającą 130 tys. zł, tj.:
 - postępowanie na wykonanie materiałów informacyjno-promocyjnych z logo MRiRW, w wyniku którego poniesiono wydatek 69,7 tys. zł;
 - postępowanie na organizację stoiska informacyjno-promocyjnego MRiRW podczas I Parady Kół Gospodyń Wiejskich – „Kolory Polskiej Wsi” w Opocznie, w wyniku którego poniesiono wydatek 127,7 tys. zł.

Część 33 – Rozwój wsi

Szczegółowej analizie poddano trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w łącznej kwocie wydatków w 2023 r. w wysokości 1451,5 tys. zł, tj.:

²³ Informacja o wynikach kontroli nr KRR.430.6.2024 (Nr ewid. 62/2024/P/24/001/KRR).

- 1) zamówienie, do którego zastosowano art. 275 pkt. 1 ustawy Pzp, tj. postępowanie w trybie przetargu podstawowego bez prowadzenia negocjacji pn. "Przygotowanie i organizacji 16 wydarzeń plenerowych w ramach przeprowadzenia II etapu (wojewódzkiego) VIII edycji Konkursu Kulinarnego dla Kół Gospodyń Wiejskich pn. „Bitwa Regionów”, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 1295,5 tys. zł;
- 2) zamówienia, do przeprowadzenia których nie zastosowano ustawy Pzp, ze względu na wartość szacunkową nie przekraczającą 130 tys. zł, tj.:
 - postępowanie na wykonanie ekspertyzy polegającej na ocenie sprawozdań finansowych za 2022 r. państwowych osób prawnych, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 56 tys. zł;
 - postępowanie na realizację świadczeń w ramach projektu poświęconego promocji polskiej żywności w oparciu o wyroby spożywcze, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 100 tys. zł.

Część 35 – Rynki rolne

Szczegółowej analizie poddano trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w łącznej kwocie wydatków w 2023 r. w wysokości 391 tys. zł, tj.:

- 1) zamówienie do którego zastosowano art. 275 pkt. 1 ustawy Pzp, tj. postępowanie w trybie przetargu podstawowego bez prowadzenia negocjacji na organizację stoiska informacyjno-promocyjnego MRiRW podczas Targów „Smaki Regionów 2023”, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 227,5 tys. zł;
- 2) zamówienia, do przeprowadzenia których nie zastosowano ustawy Pzp, ze względu na wartość szacunkową nie przekraczającą 130 tys. zł:
 - postępowanie na działania informacyjno-promocyjne "Poznaj Dobrą Żywność" Cavaliada Tour, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 100 tys. zł;
 - postępowanie na najem powierzchni na targi POLAGRA 2024, na kwotę wydatków poniesionych w 2023 r., w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 63,5 tys. zł.

Część 62 – Rybołówstwo

Szczegółowej analizie poddano trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w łącznej kwocie wydatków w 2023 r. w wysokości 2009,1 tys. zł, tj.:

- 1) zamówienie, do którego przeprowadzenia zastosowano art. 132 ustawy Pzp, tj. postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego na przygotowanie i przeprowadzenie „Programu badań zasobów ryb i ich bazy pokarmowej na obszarze Zatoki Puckiej, na podstawie którego zostanie wykonana ocena sposobu przydziału uprawnień do połowów podmiotom uprawnionym do wykonywania rybołówstwa komercyjnego w roku 2023” oraz sporządzenie raportu zawierającego wyniki Programu badań zasobów ryb i ich bazy pokarmowej na obszarze Zatoki Puckiej oraz wyniki oceny sposobu przydziału uprawnień do połowów podmiotom uprawnionym do wykonywania rybołówstwa komercyjnego w roku 2023”, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 1849,2 tys. zł;
- 2) zamówienia, do przeprowadzenia których nie zastosowano ustawy Pzp, ze względu na wartość szacunkową nie przekraczającą 130 tys. zł:
 - postępowanie na opracowanie analizy „Współistnienie rybołówstwa morskiego i morskich farm wiatrowych”, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 86,1 tys. zł;
 - postępowanie na projekty graficzne 2D i 3D na potrzeby kampanii o charakterze informacyjno-promocyjnym w zakresie rybactwa związanych z programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027, w wyniku którego poniesiono wydatek w wysokości 73,8 tys. zł.

W wyniku analizy ww. wydatków w trybie zamówienia publicznego dokonanych przez dysponenta III stopnia MRiRW w części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo nie stwierdzono naruszeń ustawy Pzp w zakresie przygotowania, przeprowadzenia, udzielenia, realizacji zamówień oraz związanych z tym obowiązków publikacyjnych. a także procedur wewnętrznych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie udzielania zamówień publicznych. Prawidłowo stosowano lub wyłączono zasadę zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców. Realizacja zamówień (pod względem przedmiotu zamówienia, terminu realizacji i wysokości wynagrodzenia wykonawcy) była zgodna z postanowieniami zawartych umów. Wydatki poniesione z tytułu realizacji zamówień były celowe i gospodarne oraz służyły realizacji zadań MRiRW.

Plan postępowań o udzielenie zamówień w 2023 r., wraz z późniejszymi aktualizacjami, został zamieszczony w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej MRiRW. Roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach publicznych w 2023 r. zostało terminowo przekazane Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych.

Dopłaty do paliwa rolniczego

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie stawki zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej na 1 litr oleju w 2023 r.²⁴, stawka zwrotu podatku została ustalona w wysokości 1,20 zł na 1 litr oleju.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 10 marca 2006 r. o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej²⁵, kwotę zwrotu podatku ustala się jako iloczyn ilości oleju napędowego zakupionego przez producenta rolnego, wynikającej z faktur VAT, i stawki zwrotu podatku na 1 litr oleju napędowego, obowiązującej w dniu złożenia wniosku o zwrot podatku, w ramach rocznego limitu. Limit w 2023 r. ustala się jako sumę:

- kwoty stanowiącej iloczyn stawki zwrotu podatku na 1 litr oleju napędowego, liczby 110 oraz powierzchni użytków rolnych będących w posiadaniu lub współposiadaniu producenta rolnego określonej w ewidencji gruntów i budynków, według stanu na dzień 1 lutego danego roku oraz
- kwoty stanowiącej iloczyn stawki zwrotu podatku na 1 litr oleju napędowego, liczby 40 oraz średniej rocznej liczby dużych jednostek przeliczeniowych bydła będącego w posiadaniu producenta rolnego w roku poprzedzającym rok, w którym został złożony wniosek o zwrot podatku.

W ustawie budżetowej na rok 2023 w części 83 – Rezerwy celowe, w poz. 7 – Dopłaty do paliwa rolniczego, na dopłaty do paliwa rolniczego zostały zaplanowane środki w kwocie 1 340 000 tys. zł. W 2023 r. wojewodowie złożyli w Informatycznym Systemie Obsługi Budżetu Państwa 148 wniosków o wydanie decyzji budżetowej na dotację na zwrot części podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej przez producentów rolnych oraz na pokrycie kosztów postępowania w sprawie jego zwrotu na łączną kwotę 1 926 602,4 tys. zł, które Minister RiRW skierował w 2023 r. do Ministra Finansów. Zgodnie z przekazanymi przez wojewodów „Rocznymi zbiorczymi rozliczeniami dotacji celowej z realizacji wypłat producentom rolnym zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej” oraz „Rocznymi zbiorczymi sprawozdaniami rzeczowo-finansowymi z realizacji wypłat producentom rolnym zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej” za 2023 r.:

- łączna kwota dotacji przekazana gminom na postępowanie w sprawie zwrotu producentom rolnym podatku akcyzowego oraz na jego wypłatę wyniosła 1 925 009,87 tys. zł, w tym na zwrot podatku – 1 887 262,6 tys. zł,
- łączne koszty faktycznie poniesione przez gminy na postępowanie w sprawie zwrotu producentom rolnym podatku akcyzowego oraz na jego wypłatę wyniosły 1 923 462,9 tys. zł, w tym na zwrot podatku – 1 885 768,1 tys. zł,
- producenci rolni złożyli 1168,5 tys. wniosków o zwrot podatku akcyzowego do 4623,5 tys. szt. łącznej średniej rocznej liczby dużych jednostek przeliczeniowych bydła, na łączną powierzchnię użytków rolnych 14 071 tys. ha, co stanowiło 71,95% łącznej powierzchni użytków rolnych w gminach,
- łączna ilość litrów oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej wynikająca z dołączonych przez producentów rolnych do wniosków o zwrot podatku akcyzowego faktur VAT lub kopii tych faktur wyniosła 1 321 443,7 tys. litrów,
- w województwie wielkopolskim wydatkowano największą kwotę dotacji na zwrot podatku akcyzowego do paliwa rolniczego, tj. 256 851,2 tys. zł do 808,7 tys. szt. łącznej średniej rocznej liczby dużych jednostek przeliczeniowych bydła oraz do 1425,3 tys. ha łącznej powierzchni użytków rolnych zgłoszonej przez producentów rolnych we wnioskach o zwrot podatku akcyzowego,
- w województwie śląskim wydatkowano najmniejszą kwotę dotacji na zwrot podatku akcyzowego do paliwa rolniczego, tj. 40 129,3 tys. zł do 87,5 tys. szt. łącznej średniej rocznej liczby dużych jednostek przeliczeniowych bydła oraz do 243,8 tys. ha łącznej powierzchni użytków rolnych zgłoszonej przez producentów rolnych we wnioskach o zwrot podatku akcyzowego.

Fundusz Przeciwdziałania COVID-19

Minister RiRW w 2023 r. nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów dyspozycji wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19, o której mowa w art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem

²⁴ Dz. U. poz. 2832.

²⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1948.

COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²⁶.

Minister RiRW w 2023 r. nie przekazywał wpłat na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 oraz Fundusz Pomocy.

4.2.2. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

Wydatki budżetu środków europejskich w kontrolowanych częściach, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaplanowano w ustawie budżetowej na rok 2023 w łącznej kwocie 11 166 520 tys. zł, z tego w części 32 – Rolnictwo w kwocie 38 492 tys. zł, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 10 765 639 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 362 389 tys. zł.

Wydatki budżetu środków europejskich zaplanowane w ustawie budżetowej zostały zwiększone w 2023 r. ze środków pochodzących z rezerw celowych (poz. 98 rezerw celowych – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich) o łączną kwotę 9 251 702,4 tys. zł, z tego dla części 33 – Rozwój wsi o 9 144 811 tys. zł i dla części 62 – Rybołówstwo o 106 891,4 tys. zł. Nie złożono wniosków o uruchomienie rezerw celowych z budżetu środków europejskich dla części 32 – Rolnictwo oraz dla części 35 – Rynki rolne.

Wydatki w planie po zmianach w budżecie środków europejskich ustalono w 2023 r. w łącznej wysokości 20 418 222,4 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo w wysokości 38 492 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi w wysokości 19 910 450 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo w wysokości 469 280,4 tys. zł.

Z przyznanej kwoty rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi wykorzystano 9 032 500,9 tys. zł, tj. 98,8% dokonanych zwiększeń środków z rezerw celowych, a w części 62 – Rybołówstwo wykorzystano 99 993,6 tys. zł, tj. 93,5% kwoty zwiększeń. Niewykorzystane środki rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 112 310,1 tys. zł zostały zablokowane w kwocie 111 265 tys. zł a pozostałe środki terminowo zwrócone na rachunek Ministra Finansów (1041,2 tys. zł) lub brak było zasilenia rachunku ARiMR tymi środkami (3,9 tys. zł).

Niewykorzystane środki rezerw celowych w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 6897,8 tys. zł zostały zablokowane w kwocie 6794 tys. zł, a pozostała kwota (103,8 tys. zł) nie została przekazana na rachunek ARiMR.

Główny Księgowy Resortu w MRiRW wyjaśniła, że niewykorzystanie środków z rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi było spowodowane mniejszą niż w latach ubiegłych skalą płatności zaliczkowych w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego oraz działania Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2014–2020. Powyższe nie spowodowało negatywnych skutków, gdyż zasada n+3 dla alokacji roku 2020 została zrealizowana z nadwyżką, a beneficjenci ww. działań otrzymają płatności w terminie zgodnym z przepisami, tj. do końca czerwca 2024 r. Ponadto, Główny Księgowy Resortu w MRiRW wyjaśniła, że wg informacji przekazanych przez ARiMR zakładano początkowo, że zostanie wydanych 1 250 000 decyzji w sprawie przyznania płatności bezpośrednich (decyzje dla kampanii 2022 i kampanii 2023). Z uwagi na dodatkowe bardzo duże zaangażowanie biur powiatowych ARiMR w obsługę instrumentów wsparcia ze środków krajowych uruchamianych w związku z trudną sytuacją producentów rolnych w Polsce w 2023 r., dla których termin płatności kończył się z dniem 31 grudnia 2023 r., dokonano korekty założeń i zmniejszono liczbę wydanych decyzji do 1 100 000. Ostatecznie w roku kalendarzowym 2023 wydano 1 183 941 decyzji w sprawie przyznania płatności. Dodała jednocześnie, że w związku z powyższym ciężar wydania decyzji w zakresie płatności bezpośrednich przesunął się na 2024 r. (ostateczny wynikający z przepisów termin wydania decyzji z kampanii 2023 r. to 31 maja 2024 r.).

Przyczyną niewykorzystania środków z rezerw celowych w części 62 – Rybołówstwo był brak możliwości dokładnego oszacowania przez ARiMR potrzeb na środki, w związku z przeprowadzonymi pod koniec roku naborami w ramach działania obejmującego wsparcie dotyczące dodatkowych kosztów poniesionych przez podmioty w sektorze rybołówstwa i akwakultury w związku z zakłóceniami rynku spowodowanymi prowadzoną przez Rosję wojną przeciwko Ukrainie i jej wpływem na łańcuch dostaw produktów rybołówstwa i akwakultury i późniejszymi płatnościami realizowanymi do końca 2023 r., a także niższymi niż zaplanowano płatnościami wynikającymi z aneksowania umów przez beneficjentów,

²⁶ Dz. U. poz. 568.

weryfikacji rozliczanych wniosków o płatność oraz odrzucenia części złożonych dokumentów aplikacyjnych.

Środki z rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi zostały przeznaczone dla ARiMR na zadania realizowane w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, tj. na finansowanie wydatków z I filara WPR, w tym w szczególności płatności bezpośrednich, a także na finansowanie wydatków z II filara WPR, tj. na realizację PROW 2014–2020. Środki z rezerw celowych w części 62 – Rybołówstwo zostały przeznaczone na dokonywanie wypłat dla beneficjentów w ramach PO RYBY 2014–2020 dla jednostki realizującej, tj. ARiMR, na realizację projektów dla jednostki realizującej, tj. Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego (dalej: GIRM), pn.: „Zakup dwóch statków patrolowych do celów kontroli rybołówstwa morskiego” w ramach PO RYBY 2014–2020, pn.: „Dostawa wyposażenia statków: Kontroler 31 i Kontroler 35 w kombinezony asekuracyjno – robocze, niezbędne do wykonywania kontroli rybołówstwa, zgodnie ze standardami SOLAS”, pn.: „Dostawa samochodu osobowego 5-miejscowego typu Multivan z napędem elektrycznym”, realizację dla jednostki realizującej, tj.: MRiRW na zakupu usług wsparcia technicznego oprogramowania elektronicznego dziennika połowowego Systemu E logbook a także na realizację projektów pn.: „Ocena sposobu przydziału uprawnień do połowów podmiotom uprawnionym do wykonywania rybołówstwa komercyjnego na obszarze Zalewu Szczecińskiego, Jeziora Dąbie i Zatoki Pomorskiej” i pn.: „Ocena sposobu przydziału uprawnień do połowów podmiotom uprawnionym do wykonywania rybołówstwa komercyjnego na obszarze Zalewu Wiślanego”.

Kontrolą prawidłowości dokonywania zmian planu wydatków wynikających z podziału rezerw celowych u dysponenta części objęto 100% kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi, tj. kwotę 9 144 811 tys. zł oraz 91,2% kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w części 62 – Rybołówstwo, tj. kwotę 97 438,9 tys. zł. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Środki zostały przeznaczone na realizację zadań wskazanych we wnioskach kierowanych do Ministra Finansów o uruchomienie rezerw celowych. Środki z rezerw celowych uruchomiono zgodnie z procedurą określoną w art. 154 ufp.

W związku z nadmiarem środków posiadanych przez jednostkę realizującą wydatki w budżecie środków europejskich, m.in. na skutek niezrealizowania części zadań w 2023 r., Minister RiRW, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 pkt 2 ufp, wydał w 2023 r. dwie decyzje blokujące planowane wydatki budżetu środków europejskich na kwotę ogółem 118 059 tys. zł, z tego w:

- części 33 – Rozwój wsi – na kwotę 111 265 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo – na kwotę 6794 tys. zł.

W 2023 r. nie wystąpiły przypadki blokowania planowanych wydatków w związku ze stwierdzoną niegospodarnością (art. 177 ust. 1 pkt 1 ufp).

Kontrolą blokowania planowanych wydatków objęto obie decyzje, tj.:

- w części 33 – Rozwój wsi – decyzję Ministra RiRW z 28 grudnia 2023 r., na podstawie której zablokowana została planowana kwota wydatków w wysokości 111 265 tys. zł. Wynikało to z braku możliwości pełnego wykorzystania środków przez ARiMR na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (I i II filar). Blokowane planowane wydatki pochodziły z rezerwy celowej budżetu środków europejskich uruchomionej w 2023 r.;
- w części 62 – Rybołówstwo – decyzję Ministra RiRW z 28 grudnia 2023 r., na podstawie której dokonano blokowania planowanych wydatków w wysokości 6794 tys. zł. Wynikało to z braku możliwości pełnego wykorzystania środków przez ARiMR na realizację PO RYBY 2014–2020. Blokowane planowane wydatki dotyczyły planu wydatków określonego w ustawie budżetowej na 2023 r.

Blokowanie planowanych wydatków przez Ministra RiRW było zgodne z przepisami ufp i nastąpiło niezwłocznie po otrzymaniu wniosków od jednostki otrzymującej środki z budżetu środków europejskich.

O podjęciu w dniu 28 grudnia 2023 r. decyzji o blokowaniu planowanych wydatków budżetu środków europejskich na 2023 r., dysponent części 33 – Rozwój wsi i części 62 – Rybołówstwo poinformował Ministra Finansów pismami z 29 grudnia 2023 r.

W 2023 r. wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w części 32 – Rolnictwo w kwocie 30 225,5 tys. zł (78,5% kwoty planu po zmianach), w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 19 789 123,2 tys. zł (99,4% kwoty planu po zmianach) i w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 459 902 tys. zł (98% kwoty planu po zmianach).

W części 32 – Rolnictwo wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w kwocie 30 225,5 tys. zł, co stanowiło 78,5% kwoty planu wydatków po zmianach (38 492 tys. zł). Niezrealizowane wydatki w części 32 – Rolnictwo w kwocie 8266,5 tys. zł dotyczyły przede wszystkim realizacji przez szkoły rolnicze prowadzone i nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi projektów w ramach programów operacyjnych na lata 2014–2020. Powodami niezrealizowania tych wydatków były m.in.: brak nowych naborów wniosków o dofinansowanie w perspektywie 2014–2020, w związku z ostatnim rokiem jej wdrażania, zakwalifikowanie części wniosków o dofinansowanie do sfinansowania z programu Erasmus+ albo z programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027, brak naborów wniosków o dofinansowanie z nowych programów, w tych województwach, w których nabory zostały uruchomione w 2023 r. (tj. Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021–2027), a ich rozstrzygnięcie przewidziano na początek 2024 r. Ponadto niezrealizowane wydatki w części 32 – Rolnictwo dotyczyły Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020 realizowanego przez Główny Inspektorat Weterynarii projektu „System informatyczny Inspekcji Weterynaryjnej IW-SYSTEM” oraz Programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014–2021, dot. projektu „Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Dobrocinie” realizowanego przez Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Dobrocinie.

W części 32 – Rolnictwo skontrolowano procedurę przekazywania w 2023 r. środków finansowych z budżetu środków europejskich przez dysponenta części na podstawie art. 188 ust. 2 ufp i rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności²⁷.

Badaniem objęto środki finansowe w łącznej kwocie 5675 tys. zł przekazane na realizację projektu „Głęboka termomodernizacja budynków szkolnych w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marianowie”.

Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe wydatkowane kwoty. Skontrolowane wydatki stanowiły 18,8% wydatków z budżetu środków europejskich zrealizowanych w tej części. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie przez Ministra RiRW płatności z budżetu środków europejskich na dofinansowanie zadań realizowanych przez powyższą szkołę było zgodne z ww. przepisami prawa.

W 2023 r. w części 32 dysponent III stopnia w MRiRW zaplanował i zrealizował wydatki z budżetu środków europejskich w kwocie 1500 tys. zł.

U dysponenta III stopnia w MRiRW badaniem objęto wydatek majątkowy na kwotę 1500 tys. zł stanowiący 100% wydatków budżetu środków europejskich zrealizowanych przez ww. dysponenta w tej części, nie stwierdzając nieprawidłowości. Zbadany wydatek został poniesiony na przygotowanie dokumentacji projektowej dla wykonania termomodernizacji budynku MRiRW.

W części 33 – Rozwój wsi wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w kwocie 19 798 123,2 tys. zł, tj. 99,4% kwoty planu wydatków po zmianach (19 910 450 tys. zł). Wydatki te przeznaczono w wysokości 13 766 997,2 tys. zł na I filar WPR (w tym 13 223 001,5 tys. zł na płatności bezpośrednie²⁸) oraz 6 031 126 tys. zł na II filar WPR, tj. na finansowanie realizacji PROW 2014–2020.

Wydatki w części 33 – Rozwój wsi w 2023 r. były niższe o 3 508 423,6 tys. zł, tj. o 15%, od wydatków poniesionych w 2022 r. (23 306 546,8 tys. zł). Przyczyny zostały przedstawione w dalszej części wystąpienia przy opisie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

W części 33 – Rozwój wsi badaniem objęto wydatki budżetu środków europejskich przez dysponenta części w kwocie 3 658 316,4 tys. zł, tj. 18,5% płatności z budżetu środków europejskich w 2023 r. w tej części. Badanie dotyczyło środków przekazanych dla ARiMR na finansowanie WPR (2 486 272,4 tys. zł, tj. 18,1%) i środków przekazanych dla ARiMR na finansowanie PROW 2014–2020 (1 172 044 tys. zł, tj. 19,4%). Doboru próby dokonano celowo ze względu na najwyższe kwoty przekazywane Agencji. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Środki były przekazywane przez dysponenta części na podstawie zapotrzebowań złożonych przez ARiMR, zgodnie z przepisami ustawy z dnia

²⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 2081, ze zm.

²⁸ W kwocie 13 223 001,5 tys. zł uwzględnione zostały zwroty środków finansowych z dotacji roku 2023 dokonane w miesiącu styczniu 2024 r. na rachunek bankowy Środków Europejskich WPR Ministra Finansów pozostających na saldzie rachunku bankowego na zakończenie roku budżetowego 2023 r. w wysokości 424,7 tys. zł oraz zwrotów bankowych w okresie przejściowym (w styczniu 2024 r.) w wysokości 59,3 tys. zł.

26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej²⁹ oraz rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej³⁰.

W 2023 r. dysponent III stopnia w MRiRW nie planował i nie realizował wydatków z budżetu środków europejskich w tej części.

W części 62 – Rybołówstwo wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w kwocie 459 902 tys. zł, tj. 98% kwoty planu wydatków po zmianach (469 280,4 tys. zł). Wydatki te przeznaczono na realizację Wspólnej Polityki Rybołówstwa, tj. na finansowanie PO RYBY 2014–2020. Niewykorzystanie środków w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 9378,4 tys. zł wynikało z faktu, że rok 2023 był ostatnim rokiem kwalifikowalności wydatków z ramach PO RYBY 2014–2020. Wydatki były realizowane przez ARiMR na podstawie harmonogramów wydatków wynikających z umów zawartych z beneficjentami, którzy – z uwagi na kończący się okres kwalifikowalności wydatków – byli zobligowani do zakończenia realizacji wydatków w ramach operacji do końca roku. Ponadto realizowano płatności na tzw. rekompensaty wojenne w związku z zakłóceniami rynku spowodowanymi prowadzoną wojną w Ukrainie i jej wpływem na łańcuch dostaw produktów rybołówstwa i akwakultury.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 62 – Rybołówstwo w 2023 r. (459 902 tys. zł) były wyższe o 225 292,8 tys. zł, tj. o 96% od wydatków poniesionych w 2022 r. (234 609,2 tys. zł).

W części 62 – Rybołówstwo badaniem objęto wydatki budżetu środków europejskich zrealizowane przez dysponenta części w kwocie 82 592,1 tys. zł, stanowiącej 18% płatności z budżetu środków europejskich w 2023 r. w tej części. Badanie dotyczyło środków przeznaczonych na finansowanie płatności na rzecz beneficjentów PO RYBY 2014–2020 przez ARiMR. Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty przekazywane Agencji. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Płatności zostały zrealizowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności.

Dysponent III stopnia w MRiRW zrealizował w 2023 r. wydatki z budżetu środków europejskich w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 3425,9 tys. zł, tj. 90,5% kwoty planu po zmianach (3784,5 tys. zł). Niższe niż planowano wykonanie wydatków przez dysponenta III stopnia w MRiRW wynikało z braku realizacji w roku 2023 wydatków (338 tys. zł) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027.

U dysponenta III stopnia w MRiRW badaniem objęto próbę wydatków bieżących budżetu środków europejskich w części 62 – Rybołówstwo, dobraną metodą losownia MUS i uzupełnioną poprzez dobór celowy ze względu na najwyższe kwoty poniesionych wydatków, w kwocie 2462,9 tys. zł stanowiącej 71,9% wydatków budżetu środków europejskich zrealizowanych przez ww. dysponenta w tej części. Zbadana próba obejmowała wydatki na usługi asysty technicznej oprogramowania Systemu Monitorowania Statków, na realizację programu badań zasobów ryb, na usługi asysty technicznej dziennika połowowego E-Logbook, na realizację badań zasobów ryb na obszarze Zatoki Puckiej w 2023 r.

W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały zrealizowane zgodnie z umowami o dofinansowanie, dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki. Wydatki były poniesione w sposób oszczędny i zostały prawidłowo udokumentowane. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

Wspólna Polityka Rolna

W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, środki przekazywane przez Komisję Europejską (dalej: KE) państwom członkowskim miały charakter refundacyjny. Warunkiem ich otrzymania było poniesienie przez agencję płatniczą określonych wydatków wynikających z podjętych zobowiązań. Udokumentowane wydatki agencji były zwracane ze środków budżetu unijnego w terminach wynikających z prawa Unii Europejskiej. Mechanizm prefinansowania płatności WPR odbywał się w ramach wydatków budżetu środków europejskich, zaś refundacje z KE poniesionych wydatków stanowiły dochody budżetu środków europejskich.

Limit wkładu publicznego w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej określony w tabeli nr 2 załącznika 16 do ustawy budżetowej na rok 2023 w kwocie ogółem 29 740 595 tys. zł został wykonany w wysokości 24 564 365,5 tys. zł, tj. w 82,6% kwoty planu wydatków po zmianach. Wkład środków europejskich wyniósł 20 117 789 tys. zł (80,1% kwoty planu wydatków po zmianach), a wkład budżetu państwa – 4 446 566,6 tys. zł (96,3% kwoty planu wydatków po zmianach).

²⁹ Dz. U. poz. 332.

³⁰ Dz. U. poz. 2235.

Wydatki na WPR zrealizowano w kwocie o 9,2% niższej od wydatków na ten cel w 2022 r. (27 052 773,1 tys. zł). Powodem było m.in. wypłacenie zaliczek na poziomie wyższym niż w analogicznym okresie 2023 r. w ramach działań: Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, Rolnictwo ekologiczne, Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne oraz niższa niż planowana na 2023 r. realizacja wydatków na Wspólną Politykę Rolną w zakresie ekoschematów.

Limit powyższych wydatków został określony dla dwóch części, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (części 32 – Rolnictwo i części 33 – Rozwój wsi), a także dla części 19 – Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe, części 49 – Urząd Zamówień Publicznych, części 75 – Rządowe Centrum Legislacji oraz części 85 – Budżety wojewodów.

Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich na WPR w 2023 r. w ramach części 32 – Rolnictwo i części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w łącznej kwocie 24 223 833,7 tys. zł, tj. 99,2% kwoty planu wydatków po zmianach w wysokości 24 407 225,6 tys. zł, z tego wydatki ze środków europejskich zrealizowano w kwocie 19 798 123,2 tys. zł, tj. 99,4% kwoty planu wydatków po zmianach (19 910 450 tys. zł), natomiast wydatki budżetu państwa w kwocie 4 425 710,5 tys. zł, tj. 98,4% kwoty planu wydatków po zmianach (4 496 775,6 tys. zł).

W ramach części 32 – Rolnictwo poniesiono wydatki z budżetu państwa na WPR, które zostały zrealizowane w wysokości 50 231,4 tys. zł, tj. 83,7% kwoty planu wydatków po zmianach (60 018,5 tys. zł). Wydatki te zostały zrealizowane przez dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach pomocy technicznej PROW 2014–2020.

W ramach części 33 – Rozwój wsi wydatki budżetu państwa na WPR zostały zrealizowane w wysokości 4 375 479 tys. zł, tj. 98,6% kwoty planu wydatków po zmianach (4 436 757 tys. zł) i przeznaczone zostały na I filar WPR w kwocie 1 401 343,9 tys. zł oraz współfinansowanie PROW 2014–2020 i pomoc techniczną w ramach tego programu w łącznej kwocie 2 974 135,1 tys. zł. Wydatki z budżetu środków europejskich w tej części zrealizowano w kwocie 19 798 123,2 tys. zł, tj. 99,4% kwoty planu wydatków po zmianach (19 910 450 tys. zł) z przeznaczeniem na I filar WPR – 13 766 997,2 tys. zł oraz finansowanie PROW 2014–2020 – 6 031 126 tys. zł.

I filar Wspólnej Polityki Rolnej

Wydatki na I filar WPR w ramach części budżetowych, których dysponentem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poniesiono w łącznej kwocie 15 168 341,1 tys. zł³¹, z tego 13 766 997,2 tys. zł z budżetu środków europejskich i 1 401 343,9 tys. zł z budżetu państwa.

W ramach płatności I filara WPR³² wydatki budżetu państwa zostały poniesione na³³: realizację systemów wsparcia bezpośredniego (712 566,2 tys. zł), zapobieganie zakłóceniom i sytuacjom kryzysowym na rynku – (552 527,6 tys. zł), program dla szkół w zakresie dostarczania dzieciom owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych (111 822,9 tys. zł), dopłaty do produkcji, przetwórstwa i spożycia produktów rolnych i przetworzonych (20 346,9 tys. zł), wspólną organizację rynku owoców i warzyw (4111 tys. zł).

Wydatki z budżetu środków europejskich w ramach płatności I filara WPR realizowane w części 33 – Rozwój wsi zostały poniesione w kwocie 13 766 997,2 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach w wysokości 13 768 356,5 tys. zł, w tym głównie na realizację systemów wsparcia bezpośredniego (13 233 001,5 tys. zł), zapobieganie zakłóceniom i sytuacjom kryzysowym na rynku (378 021,2 tys. zł), program dla szkół w zakresie dostarczania dzieciom owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych (96 885,2 tys. zł), dopłaty do produkcji, przetwórstwa i spożycia produktów rolnych i przetworzonych (20 346,7 tys. zł), pozostałe działania w ramach wspierania realizacji WPR Unii Europejskiej (20 033,5 tys. zł), wspólną organizację rynku owoców i warzyw (19 193,1 tys. zł).

³¹ Podane w ramach płatności I filara WPR kwoty wydatków budżetu środków europejskich zawierają kwoty zwrotów środków finansowych z dotacji roku 2023 dokonane w miesiącu styczniu 2024r. na rachunek bankowy Środków Europejskich WPR Ministra Finansów pozostających na saldzie rachunku bankowego na zakończenie roku budżetowego 2023 r. w wysokości 424,7 tys. zł oraz zwrotów bankowych w okresie przejściowym (w styczniu 2024 r.) w wysokości 59,3 tys. zł.

³² Dane dotyczące wydatków na płatności I filara WPR na poszczególne ich pozycje w budżecie państwa i budżecie środków europejskich zaprezentowano na podstawie zapotrzebowań złożonych przez ARiMR.

³³ Podane w ramach płatności I filara WPR kwoty wydatków budżetu państwa zawierają kwoty zwrotów środków finansowych z dotacji roku 2023 dokonane w miesiącu styczniu 2024 r. na rachunek pomocniczy budżetu państwa pozostających na saldzie rachunku bankowego na zakończenie roku budżetowego 2023 r. w wysokości 25,3 tys. zł oraz zwrotów bankowych w okresie przejściowym (styczeń 2024 r.) w wysokości 5,4 tys. zł.

II filar Wspólnej Polityki Rolnej – PROW 2014–2020

W 2023 r. na realizację PROW 2014–2020³⁴ wydatkowano w ramach części budżetowych, których dysponentem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ogółem 9 055 492,5 tys. zł, tj. 98,1% planu wydatków po zmianach (9 234 214,4 tys. zł), z tego wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 6 031 126 tys. zł, tj. 98,2% kwoty planu wydatków po zmianach (6 142 093,5 tys. zł), a wydatki budżetu państwa – 3 024 366,5 tys. zł, tj. 97,8% kwoty planu wydatków po zmianach (3 092 120,9 tys. zł). W ramach wydatków na realizację PROW 2014–2020 na płatności dla beneficjentów Programu, dokonywane przez ARiMR, przeznaczono kwotę 8 893 632,3 tys. zł. Pozostałą kwotę – 161 860,2 tys. zł wykorzystano na pomoc techniczną dla dysponenta III stopnia w MRiRW oraz jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra RiRW realizujących i wdrażających PROW 2014–2020.

Wydatki na PROW 2014–2020 w 2023 r. były niższe o 698 381,1 tys. zł, tj. o 7,2%, od wydatków na ten cel w 2022 r. (9 753 873,6 tys. zł).

Do końca 2023 r. uruchomiono nabory wniosków w ramach wszystkich instrumentów wsparcia PROW 2014–2020. Nie rozpoczęto zawierania umów o przyznanie pomocy jedynie w ramach poddziałania *M4.3. Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa* dla operacji typu *Zarządzanie zasobami wodnymi* w związku z tym, że nabory wniosków w ramach tego instrumentu rozpoczęły się w IV kwartale 2023 r. Do końca 2023 r. dokonano płatności oraz zadeklarowano wydatki do KE w odniesieniu do wszystkich instrumentów wsparcia objętych PROW 2014–2020, z wyjątkiem operacji typu *Zarządzanie zasobami wodnymi*.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.³⁵ (narastająco od początku realizacji Programu, czyli od 2014 r.) kwota pomocy, o którą złożyli wnioski beneficjenci PROW 2014–2020 wyniosła 91 448 781 tys. zł, kwota wynikająca z zawartych umów i wydanych decyzji o przyznaniu pomocy – 76 669 242,5 tys. zł³⁶ (95,1% limitu środków PROW 2014–2020 w wysokości 80 618 511,3 tys. zł), a kwota zrealizowanych płatności – 63 080 174,5 tys. zł (77,7% limitu środków PROW 2014–2020).

Kwota zadeklarowanych wydatków podlegających refundacji z budżetu Unii Europejskiej przez ARiMR w ramach PROW 2014–2020, poniesionych do dnia 31 grudnia 2023 r., wyniosła 9 047 343 tys. euro, a kwota prefinansowania (zaliczki) z Komisji Europejskiej – 260 926,7 tys. euro. Na koniec 2023 r. wydatki wyniosły 113,8% przyznanym Polsce środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (zasada n+3³⁷ dla 2020 r.).

Poziom kontraktacji i wydatkowania środków PROW 2014–2020 oraz poziom spełnienia zasady n+3 na koniec 2023 r. nie wskazują na zagrożenie dla niewykorzystania środków w ramach tego Programu.

Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełniący funkcję jednostki certyfikującej – w sprawie rocznych sprawozdań finansowych oraz deklaracji zarządczej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich za rok budżetowy dotyczących tych funduszy obejmujący okres od 16 października 2022 r. do 15 października 2023 r. – wydał w dniu 15 lutego 2024 r. opinię bez zastrzeżeń.

Efekty rzeczowe prowadzonej działalności w ramach WPR

Instrumentem wsparcia I filara WPR o największym wymiarze finansowym były płatności w ramach systemu wsparcia bezpośredniego³⁸. Na zrealizowane w 2023 r. płatności bezpośrednie składały się w szczególności jednolita płatność obszarowa, płatność z tytułu dobrowolnego wsparcia związanego z produkcją, płatność dodatkowa (redystrybucyjna), płatność z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska (płatność za zazielenienie), płatność w ramach systemu małych gospodarstw oraz płatność dla młodych rolników.

³⁴ W części 32 – Rolnictwo i w części 33 – Rozwój wsi.

³⁵ Dane na podstawie sprawozdania rocznego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 za 2022 rok z 15 marca 2024 r.

³⁶ Kwota z uwzględnieniem instrumentów finansowych w formie funduszu gwarancji rolnych w ramach PROW 2014–2020.

³⁷ N+3 jest to zasada obowiązująca przez cały okres programowania i oznacza, że państwo członkowskie, które do końca roku n+3 złoży wnioski o płatność opiewające na kwotę mniejszą niż roczna transza środków alokowanych w roku „n”, z uwzględnieniem płatności zaliczkowych (prefinansowania) oraz wydatków certyfikowanych składanych do KE w kwartalnych deklaracjach wydatków, bezpowrotnie traci kwotę różnicy pomiędzy tymi środkami, a więc możliwość ich wykorzystania.

³⁸ Płatności zrealizowane w 2023 r. w ramach kampanii 2022 r. i kampanii 2023 r.

W 2023 r. z pomocy w ramach systemu wsparcia bezpośredniego skorzystało 1 202 682 beneficjentów, którzy otrzymali płatności w ramach kampanii 2023 r. oraz 916 731 beneficjentów, którzy otrzymali płatności z kampanii 2022 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. (narastająco od początku realizacji PROW 2014–2020, tj. od 2014 r.) realizowano płatności w ramach 20 działań PROW 2014–2020, tj.:

1. *„Transfer wiedzy i działalność informacyjna”*. W ramach poddziałania *„Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności”* zrealizowano płatności związane z dofinansowaniem 55 operacji na łączną kwotę 52 308,6 tys. zł. W ramach zakończonych operacji przeprowadzono szkolenia w zakresie czterech tematów. W szkoleniach wzięło udział 34 119 uczestników. W ramach poddziałania *„Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych”* zrealizowano płatności związane z dofinansowaniem jednej operacji na kwotę 13 520,3 tys. zł.
2. *„Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw”*. W poddziałaniu *„Wsparcie korzystania z usług doradczych”* zrealizowano płatności związane z częściowym dofinansowaniem 85 operacji na kwotę 301 229,6 tys. zł. W ramach zakończonych 64 operacji przeprowadzono porady dla rolników na kwotę 214 239,3 tys. zł. Odbiorcami usług doradczych było 34 327 rolników. W poddziałaniu *„Wsparcie dla szkolenia doradców”* zrealizowano płatności końcowe w ramach 31 operacji na kwotę 18 343,7 tys. zł. W ramach zakończonych operacji przeprowadzono 443 szkolenia dedykowane doradcom w zakresie 10 tematów. W szkoleniach uczestniczyło 4605 doradców.
3. *„Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych”*. W ramach poddziałania *„Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”* zrealizowano płatności na rzecz 8305 beneficjentów na kwotę 22 571,7 tys. zł i zakończono realizację 24 879 operacji. Szacowana wartość produkcji wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności wyniosła 3 525 397,5 tys. zł, w tym 56% stanowiła integrowana produkcja roślin. W poddziałaniu *„Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”* zakończono realizację 56 operacji i przekazano pomoc w kwocie 73 612,7 tys. zł. Działania informacyjno-promocyjne dotyczące wytwarzanych przez beneficjentów produktów realizowane były głównie poprzez internet oraz degustację.
4. *„Inwestycje w środki trwałe”*. W ramach poddziałań:
 - *„Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”* w odniesieniu do typu operacji *„Modernizacja gospodarstw rolnych”* zakończono realizację 41 371 operacji i przekazano pomoc w kwocie 7 768 688,7 tys. zł dla 39 662 gospodarstw. Największą część zakończonych operacji stanowiły inwestycje związane z racjonalizacją technologii produkcji (93% operacji);
 - *„Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”* w odniesieniu do typu operacji *„Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000”* zakończono realizację 2656 operacji i przekazano pomoc w kwocie 383 538,5 tys. zł. Zakończone operacje dotyczyły gospodarstw rolnych, w których powierzchnia trwałych użytków zielonych na obszarach Natura 2000 wynosiła łącznie 56 263 ha;
 - *„Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”* w odniesieniu do typu operacji *„Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych/Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN”* zrealizowano płatności związane z dofinansowaniem 3 625 operacji na łączną kwotę 271 121,6 tys. zł. Najwięcej operacji zrealizowano w gospodarstwach, w których głównym kierunkiem produkcji były: chów i hodowla krów mlecznych – 57% operacji, zwierzęta ziarnożerne – trzoda chlewna – 24% oraz produkcja mieszana – 11%;
 - *„Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój”* w odniesieniu do typu operacji *„Przetwórstwo i marketing produktów rolnych”* zrealizowano płatności końcowe związane z realizacją 1087 operacji na łączną kwotę 2 127 551,1 tys. zł. Zakończone przez beneficjentów operacje ukierunkowane były głównie na poprawę konkurencyjności poprzez wzrost wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej;
 - *„Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa”* w odniesieniu do typu operacji *„Scalanie gruntów”* zrealizowano płatności końcowe związane z realizacją 38 operacji na łączną kwotę 266 572,5 tys. zł. Zakończone operacje umożliwiły scalenie gruntów o powierzchni 36 204,53 ha.

5. „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych”. W ramach poddziałań:
- „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” w odniesieniu do typu operacji „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej” zakończono realizację 4 907 operacji i przekazano pomoc w kwocie 311 783,3 tys. zł. Efektem realizacji operacji było m.in.:
 - a) w zakresie operacji dotyczących zapobieganiu rozprzestrzeniania się ASF: zabezpieczenie chlewni (wraz z terenem koniecznym do realizacji obsługi świń) ogrodzeniem o łącznej długości 959 840 metrów bieżących, utworzenie lub zmodernizowanie 237 zadaszonych niecek do dezynfekcji, zakup 2923 urządzeń do dezynfekcji,
 - b) w zakresie operacji służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed zalaniem, podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny: zakup 1000 sztuk sprzętu służącego utrzymaniu urządzeń melioracji wodnych (głównie koparek, kos spalinowych, kosiarek), przebudowa lub remont rowów melioracyjnych o łącznej długości 2 080 metrów bieżących;
 - „Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” w odniesieniu do typu operacji „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej” zakończono realizację 578 operacji i przekazano pomoc w kwocie 29 207,2 tys. zł. Największą część zakończonych operacji dotyczyła przywracania potencjału rolnego zniszczonego w wyniku suszy (33% operacji) i ujemnych skutków przezimowania (22%).
6. „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”. Zrealizowano płatności końcowe w ramach poddziałań:
- „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników – typ operacji Premie dla młodych rolników” – na rzecz 17 754 beneficjentów. Łączna kwota przyznanego im dofinansowania wyniosła 2 096 700 tys. zł. W ramach zakończonych operacji zakupiono m.in. 32 773 sztuki sprzętu ruchomego;
 - „Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej – typ operacji Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” – na rzecz 5673 beneficjentów. Łączna kwota przyznanego im dofinansowania wyniosła 890 810 tys. zł. W ramach zakończonych operacji utworzono 3587 miejsc pracy. Pomoc, którą otrzymali beneficjenci została przeznaczona m.in. na zakup 29 654 sztuk sprzętu ruchomego;
 - „Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej – typ operacji Restrukturyzacja małych gospodarstw” – na rzecz 30 391 beneficjentów na łączną kwotę 1 823 460 tys. zł. Beneficjenci w ramach zakończonych operacji m.in. zakupili 79 875 sztuk sprzętu ruchomego;
 - „Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej – typ operacji Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych” – związane z dofinansowaniem 3556 operacji na łączną kwotę 1 488 903,4 tys. zł. Najczęściej wspieranym rodzajem działalności gospodarczej były usługi wspomagające produkcję roślinną. Pomoc, którą otrzymali beneficjenci została przeznaczona m.in. na zakup 11 488 sztuk sprzętu ruchomego;
 - „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi – typ operacji Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa” – związane z realizacją 570 operacji na kwotę 9979,1 tys. zł. W ramach poddziałania przekazano gospodarstwa o powierzchni 2509 ha. Pod względem powierzchni przekazywanych gospodarstw, dominującą grupę stanowiły gospodarstwa mieszczące się w przedziale od 3 ha do 6 ha (54%).
7. „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”. W poniższych typach operacji zakończono realizację:
- „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych” – 2343 operacji na kwotę 1 439 714,9 tys. zł. W ramach zakończonych operacji zmodernizowano drogi lokalne o długości 3398 km oraz wybudowano drogi lokalne o długości 261 km;

- „Gospodarka wodno-ściekowa” 1 684 operacji i przekazano pomoc w kwocie 1 745 921,3 tys. zł. W ramach zakończonych operacji wybudowano lub wyremontowano m.in.: 3729 km systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, 18 339 przydomowych oczyszczalni ścieków, 2629 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę, 422 stacje uzdatniania wody, 232 oczyszczalni ścieków, 216 ujęć wody, 31 instalacji do osadów ściekowych;
 - „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej” – 729 operacji i przekazano pomoc w kwocie 275 085,6 tys. zł. Efektem realizacji ww. operacji było m.in. wybudowanie, przebudowanie lub wyposażenie 682 świetlic i domów kultury, odnowienie 180 centr miejscowości oraz wybudowanie, przebudowanie lub wyposażenie 16 bibliotek;
 - „Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów” – 201 operacji i przekazano pomoc w kwocie 150 362,4 tys. zł. Efektem realizacji operacji było m.in. wybudowanie lub przebudowanie 199 targowisk oraz 169 obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów;
 - „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego” – 75 operacji na kwotę 27 125,3 tys. zł. Efektem realizacji operacji było m.in. odnowienie lub poprawa stanu 83 zabytkowych obiektów budowlanych służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego oraz zakup czterech obiektów budowlanych charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.
8. „Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów”. W poddziałaniu „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” zrealizowano płatności na łączną kwotę 853 716,9 tys. zł na rzecz 18 512 beneficjentów. Wsparcie dotyczyło gruntów o powierzchni 77 686 ha, w większości (95%) – płatności z tytułu premii na utrzymanie zalesionych powierzchni (płatności związane z premią pielęgnacyjną i premią zalesieniową). W poddziałaniu „Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska” zrealizowano płatności końcowe związane z dofinansowaniem 1814 operacji na łączną kwotę 9 141,8 tys. zł. Najwyższy odsetek kwoty zrealizowanych płatności końcowych (81%) dotyczył inwestycji polegających na późnym czyszczeniu w ekosystemach leśnych.
9. „Tworzenie grup i organizacji producentów”. Zrealizowano płatności dla 756 grup producentów rolnych na kwotę 271 254,9 tys. zł. Grupy te obejmowały łącznie 8981 członków.
10. „Działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne”. Zrealizowano płatności w kwocie 12 241 013,9 tys. zł na rzecz 1 096 267 beneficjentów. Wsparcie dotyczyło powierzchni wynoszącej 2 426 322 ha użytków rolnych oraz średniej liczby zwierząt w gospodarstwach – 123 217 sztuk fizycznych (41 453 DJP).
11. „Rolnictwo ekologiczne”. Przekazano płatności końcowe na rzecz 34 130 beneficjentów na łączną kwotę 2 951 596,8 tys. zł. Wsparciem objęta została powierzchnia wynosząca 1 181 921 ha użytków rolnych.
12. „Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami”. Zrealizowano płatności w kwocie 12 241 013,9 tys. zł na rzecz 1 096 267 beneficjentów. Wsparciem objętych zostało 9 483 790 ha fizycznych użytków rolnych.
13. „Dobrostan zwierząt”. Zrealizowano płatności związane z dofinansowaniem 137 139 operacji na łączną kwotę 970 473,6 tys. zł. Liczba zwierząt utrzymywanych przez rolników objętych działaniem wyniosła 2 385 443 sztuk.
14. „Współpraca”. Zrealizowano płatności końcowe związane z dofinansowaniem 395 operacji na łączną kwotę 351 059,2 tys. zł. Zakończone operacje związane były głównie z udzieleniem pomocy w ramach przetwórstwa rolno- spożywczego, produkcji zwierzęcej, operacji kompleksowych z przewagą zastosowań w przetwórstwie rolno- spożywczym oraz krótkich łańcuchów dostaw.
15. „Zarządzanie ryzykiem – dopłaty do składek ubezpieczenia od strat spowodowanych chorobami zwierząt”. Wydano 548 decyzji przyznające płatność na kwotę 5889 tys. zł, zrealizowano płatności dla 536 beneficjentów na łączną kwotę 5882,6 tys. zł.
16. „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”. Zrealizowano płatności końcowe w ramach poddziałań:
- „Wsparcie przygotowawcze – typ operacji Wsparcie przygotowawcze” – dotyczące 299 Lokalnych Grup Działania na kwotę 37 156,7 tys. zł.
 - „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” – dotyczące 27 609 operacji na łączną kwotę 2 855 523,1 tys. zł. Beneficjenci m.in.:

zrealizowali 14 317 operacje polegające na utworzeniu lub rozwoju przedsiębiorstw, utworzyli oraz utrzymali odpowiednio 17 520 i 11 885 miejsc pracy, wybudowali lub zmodernizowali: 9 297 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, 269 km dróg gminnych i powiatowych, 1035 km ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, poddali pracom konserwatorskim lub restauratorskim 907 zabytków, zorganizowali i przeprowadzili 10 896 spotkań, szkoleń, wydarzeń promocyjnych, przeprowadzili 6 442 szkolenia, w których uczestniczyło 101 856 osoby;

- *„Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania”* – dotyczące 200 operacji na łączną kwotę 80 619 tys. zł. W ramach zakończonych operacji polegających na realizacji projektów współpracy wybudowano i przebudowano 721 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, wsparto 85 podmiotów działających w sferze kultury w zakresie wyposażenia mającego na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego, przeprowadzono 589 szkolenia dla 8127 osób, zorganizowano 537 wydarzenia, imprezy, wybudowano 641 km ścieżek rowerowych oraz wydano 245 publikacji;
- *„Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji”* – dotyczące 274 operacji na łączną kwotę 594 512,1 tys. zł. W ramach działań aktywizujących społeczność zorganizowano m.in. 13 452 spotkania i wydarzenia adresowanych do mieszkańców. Ponadto przedstawiciele LGD uczestniczyli w 1610 konferencjach, targach lub prezentacjach promujących obszary, na których prowadziły działalność. LGD udzieliły także indywidualnej pomocy doradczej w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR 124 621 podmiotom. Ponadto, w celu podniesienia kwalifikacji, LGD przeprowadziły szkolenia dla pracowników i organów LGD (55 580 osobodni szkoleń).

17. *„Pomoc techniczna”*. Zrealizowano płatności końcowe na rzecz 43 beneficjentów na łączną kwotę 1 063 140,2 tys. zł i zakończono 1488 operacji w ramach schematów: *„Wzmocnienie systemu wdrażania Programu”* i *„Wsparcie funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich oraz realizacja działań informacyjno-promocyjnych PROW 2014–2020”*.

18. *„Wyjątkowe tymczasowe wsparcie dla rolników, mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw szczególnie dotkniętych kryzysem związanym z COVID-19”*. Zrealizowano płatności końcowe na rzecz 180 340 beneficjentów. Łączna kwota zrealizowanych płatności wyniosła 1 199 187,3 tys. zł.

19. *„Pomoc dla rolników szczególnie dotkniętych wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę”* (działanie wdrażane przez ARiMR). Wydano decyzje dla 30 137 beneficjentów i dla takiej samej liczby rolników zostały zrealizowane płatności w wysokości 578 724,8 tys. zł.

20. *„Wcześniejsza emerytura”*. Zrealizowano (z tytułu zobowiązań podjętych w ramach PROW 2007–2013 i PROW 2004–2006) płatności z tytułu świadczeń emerytalnych w kwocie 1 259 806,1 tys. zł dla 53 466 beneficjentów.

Ponadto, w ramach utworzonego w 2019 r. *„Instrumentu Finansowego w formie funduszu gwarancji rolnych w ramach PROW 2014–2020”*, banki kredytujące wsparły 10 631 kredytobiorców (beneficjentów ostatecznych) kredytami, dla których Bank Gospodarstwa Krajowego zrealizował wsparcie poprzez udzielenie gwarancji do kredytów na kwotę 485 474,2 tys. zł i dopłat do oprocentowania kredytów w kwocie 70 483,7 tys. zł. Pomoc w ramach tego instrumentu została przeznaczona na wsparcie realizowanych przez beneficjentów PROW 2014–2020 operacji w ramach poddziałania *„Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”* typ operacji *„Modernizacja gospodarstw rolnych”* oraz w ramach poddziałania *„Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój”* typ operacji *„Przetwórstwo i marketing produktów rolnych”*.

Programy operacyjne 2014–2020 oraz inne programy realizowane w ramach części 32 – Rolnictwo

W części 32 – Rolnictwo w planie po zmianach przewidziano na realizację tych programów środki w łącznej kwocie 59 811,9 tys. zł, z tego 38 492 tys. zł w ramach budżetu środków europejskich i 21 319,9 tys. zł w ramach budżetu państwa. Wydatki zostały zrealizowane w wysokości 48 155 tys. zł (tj. w 80,5% kwoty planu po zmianach), z tego 30 225,5 tys. zł w ramach budżetu środków europejskich (tj. w 78,5% kwoty planu wydatków po zmianach) i 17 929,5 tys. zł w ramach budżetu państwa (tj. w 84,1% kwoty planu wydatków po zmianach).

Wydatki na realizację tych programów były niższe o 2,1%, od wydatków poniesionych w 2022 r. (49 171,7 tys. zł).

Z budżetu środków europejskich oraz budżetu państwa tej części zaplanowano finansowanie projektów w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (dalej: MF EOG), w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2014–2020 zaplanowano finansowanie projektów w ramach programów operacyjnych, tj. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020, Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój na lata 2014–2020, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020, dziewięciu Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014–2020, w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027 zaplanowano finansowanie projektów w ramach programów: Fundusze Europejskie dla Podlaskiego i Pomorza Zachodniego, Warmii i Mazur oraz dla Rozwoju Społecznego.

W części 32 – Rolnictwo zaplanowano również finansowanie ze środków budżetu państwa Programu Erasmus+, Programu Horyzont 2020 i 2021, Programu kontroli występowania agrofagów i związanych z nim środków finansowych (Survey) oraz Programu Współpracy Transgranicznej EIS (dalej: PWT EIS).

Na realizację programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2014–2020, na lata 2021–2027 oraz MF EOG w planie po zmianach przewidziano łączną kwotę 45 173,9 tys. zł (z tego wydatki budżetu środków europejskich – 38 492 tys. zł oraz wydatki budżetu państwa – 6681,9 tys. zł). Wydatki zrealizowano w wysokości 35 525,3 tys. zł (tj. 78,6% kwoty planu wydatków po zmianach), z tego wydatki budżetu środków europejskich – 30 225,5 tys. zł, tj. 78,5% kwoty planu wydatków po zmianach, a wydatki budżetu państwa – 5299,8 tys. zł, tj. 79,3% kwoty planu wydatków po zmianach. Projekty realizowane były w szczególności przez szkoły rolnicze prowadzone i nadzorowane przez Ministra RiRW. Niepełne wykorzystanie środków na realizację programów spowodowane było brakiem realizacji wydatków na Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014–2020, realizowany przez Główny Inspektorat Weterynarii w ramach projektu „System informatyczny Inspekcji Weterynaryjnej IWSYSTEM”.

Na realizację Programu Erasmus+ poniesiono wydatki ze środków budżetu państwa w kwocie 10 818,1 tys. zł, tj. 96,2% kwoty planu wydatków po zmianach (11 246,1 tys. zł).

Na realizację Programu Horyzont 2020 i 2021 zostały poniesione wydatki ze środków budżetu państwa w kwocie 942 tys. zł, tj. 79,8% kwoty planu wydatków po zmianach (1181 tys. zł). Niepełne wykorzystanie środków wynikało z niewykorzystanych środków pośrednich w zakresie projektu pn. BIOEASTsUP, nie wydatkowania wszystkich środków dotacji w przypadku projektu pn. EJP SOIL realizowanego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy.

Na realizację przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa Programów fitosanitarnych dotyczących agrofagów w ramach Programu wspólnego rynku zostały poniesione wydatki ze środków budżetu państwa w kwocie 833,7 tys. zł, tj. 38,6% kwoty planu wydatków po zmianach (2162,3 tys. zł). Niepełne wykorzystanie środków wynikało ze zmniejszonego poziomu dofinansowania tego programu z budżetu Unii Europejskiej.

Na realizację PWT EIS zostały poniesione wydatki ze środków budżetu państwa w kwocie 35,9 tys. zł, tj. 73,9% kwoty planu wydatków po zmianach (48,6 tys. zł). Przyczyną niepełnego wydatkowania środków było m.in. wydłużenia realizacji projektu „*Pszczoły Karpackie – nasi dobrodzieje*” z powodu działań wojennych w Ukrainie.

Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014–2020 i Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027

W ramach części 62 – Rybołówstwo na realizację PO RYBY 2014–2020 i programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027 (dalej: FER 2021–2027) w planie po zmianach ujęto wydatki w wysokości 649 201,8 tys. zł, z tego w ramach budżetu środków europejskich – 469 280,4 tys. zł, a w ramach budżetu państwa – 179 921,4 tys. zł, z tego:

- Na realizację programu FER 2021–2027 w planie po zmianach ujęto wydatki w wysokości 20 126,4 tys. zł, z tego w ramach budżetu środków europejskich – 338 tys. zł, a w ramach budżetu państwa – 19 788,4 tys. zł. Wykonanie wydatków na FER 2021–2027 wyniosło 14 961,2 tys. zł, tj. 74,3% planu. W ramach budżetu środków europejskich nie wydatkowano zaplanowanych środków (338 tys. zł) ze względu na to, że do końca 2023 r. nie uruchomiono naborów w ramach FER 2021–2027. W ramach budżetu państwa wykonanie wydatków zrealizowano w wysokości 75,6% planu, co spowodowane było rezygnacją Departamentu Rybołówstwa MRiRW z realizacji zaplanowanych operacji w zakresie analiz i ekspertyz dotyczących wykonania oceny ex-post PO RYBY 2014–2020 i oceny ex-ante w zakresie zastosowania instrumentów finansowych w FER 2021–2027

oraz przesunięcia terminów realizacji zaplanowanych ekspertyz na 2024 r., ze względu na przedłużającą się procedurę zamówień publicznych; rezygnacją Departamentu Rybołówstwa MRiRW z organizacji zaplanowanych spotkań lub konferencji w formie stacjonarnej poza siedzibą MRiRW i zastąpienie ich formą zdalną; rezygnacją przez Departament Pomocy Technicznej MRiRW z części zadań w zakresie działań informacyjno-promocyjnych i przesunięcie ich realizacji na 2024 r. Ponadto do końca 2023 r. nie uruchomiono naborów w ramach programu FER 2021–2027 i co za tym idzie nie było możliwości wydatkowania zaplanowanych na 2023 środków przez dysponenta III stopnia w cz. 62 – Rybołówstwo. Dodatkowo na niższe niż planowano wykonanie budżetu miało wpływ trudne do oszacowania na etapie planowania koszty energii i eksploatacji.

- Na realizację PO RYBY 2014–2020 w planie po zmianach ujęto wydatki w wysokości 629 075,4 tys. zł, z tego w ramach budżetu środków europejskich – 468 942,4 tys. zł, a w ramach budżetu państwa – 160 133 tys. zł. Wykonanie wydatków na PO RYBY 2014–2020 wyniosło 615 997,3 tys. zł (łącznie z kwotą wydatków wyprzedzających na pomoc techniczną), tj. 97,9% planu po zmianach, z tego wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 459 902 tys. zł, tj. 98,1% kwoty planu wydatków po zmianach, a wydatki budżetu państwa – 156 095,3 tys. zł, tj. 97,5% kwoty planu wydatków po zmianach.

Wydatki z budżetu środków europejskich na PO RYBY 2014–2020 w 2023 r. były wyższe o 225 292,8 tys. zł, tj. o 96% od wydatków na ten cel w 2022 r. (234 609,2 tys. zł). Wysokie wykonanie w 2023 r. budżetu środków europejskich w cz. 62 – Rybołówstwo, wynikało głównie z tego, że 2023 r. był ostatnim rokiem kwalifikowalności wydatków z ramach PO RYBY 2014–2020. W 2023 r. wydatki były realizowane przez ARiMR na bieżące regulowanie płatności na podstawie harmonogramów wydatków wynikających z umów zawartych z beneficjentami. Z uwagi na kończący się okres kwalifikowalności wydatków beneficjenci byli zobligowani do zakończenia realizacji wydatków w ramach operacji do końca roku. Wydatki dotyczyły szczególnie dużych projektów inwestycyjnych, gdzie beneficjenci weszli w końcowe etapy ich realizacji. Znaczny wpływ na wykonanie wydatków w 2023 r. miały też działania związane z koniecznością zapewnienia możliwie najbardziej efektywnej i pełnej realizacji programu. Działania te polegały głównie na ogłaszaniu dodatkowych naborów i następczej realizacji płatności (wydatków) dla beneficjentów. Realizowano płatności na tzw. rekompensaty wojenne, z których korzystały podmioty z sektora rybołówstwa i akwakultury, w związku z zakłóceniami rynku spowodowanymi prowadzoną wojną w Ukrainie i jej wpływem na łańcuch dostaw produktów rybołówstwa i akwakultury.

Do końca 2023 r. w ramach PO RYBY 2014–2020 nie uruchomiono naborów wniosków o dofinansowanie w ramach trzech działań, między innymi ze względu na brak zainteresowania beneficjentów, a w przypadku dwóch działań, gdzie zostały złożone wnioski nie podpisano umów ze względu na wycofanie się wnioskodawców. Instytucja Zarządzająca podjęła decyzję o przeniesieniu środków finansowych do innych działań. Nie wystąpiły przypadki działań, dla których nie poświadczono wydatków we wnioskach przekazanych do Komisji Europejskiej.

W 2023 r. w ramach PO RYBY 2014–2020 do Komisji Europejskiej złożono łącznie pięć wniosków o płatność okresową oraz jeden wniosek o płatność końcową (wniosek zamykający rok obrachunkowy). Łączna kwota objęta ww. wnioskami i zarazem kwota stanowiąca wkład: Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFRM) to 104 052 tys. euro.

Od początku funkcjonowania PO RYBY 2014–2020 (tj. od 2016 r.) do końca 2023 r. złożono 19 217 wniosków o pomoc na łączną kwotę 5 359 444,1 tys. zł, tj. 169,8% limitu środków wynikającego z tabeli finansowej zawartej w tym Programie, zawarto 15 103 umów na kwotę 3 166 593,8 tys. zł (100,3% limitu środków) i zrealizowano 19 838 płatności na kwotę 2 982 490,3 tys. zł (94,5% limitu).

Rok 2023 był ostatnim, w którym kwalifikowalności podlegały wydatki w ramach PO RYBY 2014–2020 i nie obowiązywała w nim zasada n+3 zgodnie z art. 86 i art. 136 rozporządzenia parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1303/2013³⁹.

³⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu

Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełniący funkcję jednostki audytowej PO RYBY 2014–2020 – po przeprowadzeniu audytu dotyczącego zestawienia wydatków za rok obrachunkowy trwający od dnia 1 lipca 2022 r. do dnia 30 czerwca 2023 r., zgodności z prawem i prawidłowości wydatków, o których zwrot wystąpiono do Komisji Europejskiej w odniesieniu do roku obrachunkowego oraz funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli – wydał w dniu 13 lutego 2024 r. pozytywną opinię deklaracji zarządczej Instytucji Zarządzającej w odniesieniu do PO RYBY 2014–2020.

4.2.3. KRAJOWY PLAN ODBUDOWY I ZWIĘKSZENIA ODPORNOŚCI

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi po rewizji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (dalej: KPO lub plan rozwojowy) z 8 grudnia 2023 r. odpowiadał za realizację:

- 1) czterech reform:
 - A1.4 Reforma na rzecz poprawienia warunków konkurencyjności i ochrony producentów/konsumentów w sektorze rolnym;
 - A2.4 Wzmocnienie mechanizmów współpracy pomiędzy sektorem nauki oraz przemysłem;
 - B3.1 Wsparcie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich;
 - B3.3 Wsparcie dla zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi w rolnictwie i na obszarach wiejskich;
- 2) czterech inwestycji o łącznym budżecie 1 989 530 tys. euro, tj. 8 916 873 tys. zł (wg kursu 4,4819 zł za euro):
 - A1.4.1. Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu – dla której zaplanowano środki w wysokości 1 381 601 tys. euro (6 192 197 tys. zł);
 - A2.4.1. Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego – dla której zaplanowano środki w wysokości 114 974 tys. euro (515 304 tys. zł);
 - B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich – dla której zaplanowano środki w wysokości 203 955 tys. euro (914 104 tys. zł);
 - B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich – dla której zaplanowano środki w wysokości 289 000 tys. euro (1 295 269 tys. zł).

Porozumienie w sprawie realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego (dalej: porozumienie) pomiędzy Ministrem RiRW, jako Instytucją odpowiedzialną za realizację reform (IOR) i inwestycji (IOI), a Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej, jako Instytucją Koordynującą (dalej: Minister FiPR) zostało podpisane 4 sierpnia 2022 r.

W porozumieniu nie została uwzględniona inwestycja B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich. Zgodnie z § 15 ust. 6, porozumienie miało zostać zmienione celem dodania inwestycji B3.3.1, po wejściu w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 14 ll ust. 8 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁴⁰.

W dniu 17 listopada 2023 r. MRiRW przesłało do MFiPR jednostronnie podpisany aneks do porozumienia dodający inwestycję B3.3.1 oraz uwzględniający zmniejszony budżet tej inwestycji (w drodze rewizji KPO) do 289 000 tys. euro. Prace nad podpisaniem ww. dokumentu zostały wstrzymane przez MFiPR z uwagi na rewizję KPO. Po podjęciu przez Radę UE w dniu 8 grudnia 2023 r. decyzji wykonawczej zmieniającej KPO, MFiPR wznowiło prace nad ww. aneksem. W dniu 16 lutego 2024 r. MFiPR przekazało do MRiRW projekt aneksu do porozumienia do zaopiniowania⁴¹ m.in. wprowadzający inwestycję B3.3.1.

Informacja nt. inwestycji B3.3.1 KPO została ujęta w Porozumieniu Rozwojowym zawartym 4 sierpnia 2022 r. między MRiRW a MFiPR w § 15 ust. 6. MRiRW jako IOI dla inwestycji B3.3.1 był wskazany również w KPO przyjętym przez Radę Ministrów 30 kwietnia 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że zakres działań prowadzonych w ramach KPO przez Ministra RiRW powinien być zgodny z porozumieniem zawartym z MFiPR. Należy zatem zintensyfikować działania mające na celu ujęcie inwestycji B3.3.1 w porozumieniu.

W dniu 2 sierpnia 2022 r. Minister RiRW zawarł z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa umowę, którą aneksowano 6 czerwca 2023 r., w sprawie powierzenia części zadań związanych z realizacją

Spółecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 s. 320).

⁴⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 324.

⁴¹ Do dnia 2 kwietnia 2024 r. aneks do porozumienia nie został podpisany.

inwestycji A1.4.1. i B3.1.1. w ramach planu rozwojowego. ARiMR pełniła rolę jednostki wspierającej (dalej: JW).

W dniu 5 sierpnia 2022 r. Minister RiRW zawarł z Polskim Funduszem Rozwoju S.A. (dalej: PFR S.A.) umowę ws. finansowania inwestycji KPO. Umowa została aneksowana 6 czerwca 2023 r.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. w zakresie inwestycji A1.4.1 ARiMR przeprowadziła dziewięć naborów wniosków pomocy dla beneficjentów (w ramach ośmiu działań) na kwotę 4 647 301 tys. zł. Ponadto w dniach od 15 grudnia 2023 r. do 12 stycznia 2024 r. trwał II nabór dot. pomocy w zakresie wymiany pokryć dachowych z materiałów zawierających azbest na kwotę 250 000 tys. zł. Kwota podpisanych umów wyniosła 2 755 062 tys. zł, a wydatki poniesione przez PFR S.A. dla beneficjentów – 455 000 tys. zł.

Powyższe dane MRiRW pochodziły ze sprawozdań tygodniowych ARiMR i różniły się od danych w zakresie wykonania inwestycji A1.4.1 prezentowanych przez MFiPR z systemu CST2021, z których wynikało, że nabory przeprowadzono na kwotę 5 677 301 tys. zł, podpisano umowy na kwotę 2 246 883 tys. zł i poniesiono wydatki w wysokości 453 887 tys. zł. Ponadto MFiPR nie podało kwoty naboru będącego na koniec 2023 r. w trakcie realizacji na kwotę 250 000 tys. zł, którą z kolei prezentowało MRiRW.

Odnosnie do różnicy w zakresie kwot:

- przeprowadzonych naborów – Dyrektor Generalny wyjaśnił, że MFiPR wskazało budżet całej inwestycji A1.4.1 sprzed I rewizji KPO, a w zestawieniu MRiRW podało łączny budżet uruchomionych naborów.
- podpisanych umów – Dyrektor Generalny wyjaśnił, że dane prezentowane przez MRiRW zostały pozyskane z ARiMR. Dane przekazywane przez Agencję do MRiRW pochodzą z systemów teleinformatycznych Agencji, natomiast dane z MFiPR pochodzą z systemu CST2021.
- poniesionych wydatków – Dyrektor Generalny wyjaśnił, że zgodnie z art. 14ln ust. 5 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju „Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, działając w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, zawiera z PFR umowę. Dyrektor Generalny wyjaśnił, że MRiRW nie otrzymało kopii ww. umowy, więc nie może jednoznacznie wskazać zasad sprawozdawczości realizowanych przez PFR S.A. względem MFiPR lub MF.

Jak wyjaśnił Dyrektor Generalny MRiRW, różnica pomiędzy kwotą 455 000 tys. zł wydatków poniesionych na 31 grudnia 2023 r. prezentowaną według danych ze sprawozdań tygodniowych ARiMR a kwotą wynikającą z wniosków o płatność złożonych przez MRiRW w wysokości 416 192,6 tys. zł wynikała z faktu, że po złożeniu formularza sprawozdawczego w systemie CST2021 MRiRW nie może wprowadzać danych, może je wprowadzać samodzielnie MFiPR na podstawie wyjaśnień przekazanych przez MRiRW lub zwracać je do MRiRW. Po uwagach MFiPR zgłaszanych do formularza sprawozdawczego dot. inwestycji A1.4.1 KPO wg stanu na 30 listopada 2023 r. i wyjaśnieniach ARiMR przekazanych przez MRiRW, MFiPR samodzielnie wprowadziło zmianę łącznej wysokości zrealizowanych wypłat przez PFR S.A., tj. zwiększenie z 66 361 362,22 zł do 105 320 037 zł. Finalnie – wg formularzy sprawozdawczych od czerwca 2023 r. do grudnia 2023 r. i danych wprowadzanych przez ARiMR – PFR S.A. zrealizowało płatności w wysokości 455 151 249,49 zł.

Wykazanie przez MRiRW kwoty wydatków w ramach inwestycji A1.4.1 w wysokości 455 000 tys. zł, podczas gdy płatności dokonane przez PFR były wyższe o 150,8 tys. zł i wyniosły 455 151,2 tys. zł, wynikało z tego, że kwota przedstawiona przez Agencję, to suma wydatków na dzień 31 grudnia 2023 r. wskazana w sprawozdaniu tygodniowym przesłanym do MRiRW w dnia 5 stycznia 2024 r. Sprawozdania tygodniowe nie były korygowane wstecznie, wszelkie korekty dotyczące wcześniejszych zdarzeń uwzględniane były w kolejnych sprawozdaniach tygodniowych, w których dane prezentowane były narastająco.

W zakresie inwestycji A2.4.1 MRiRW przeprowadziło trzy nabory na kwotę 490 260 tys. zł, w tym środki krajowe na finansowanie podatku VAT dla państwowej jednostki budżetowej (GIJHARS) wyniosły 2760 tys. zł. Podpisano umowy na kwotę 441 049 tys. zł i poniesiono wydatki w kwocie 37 558 tys. zł, w tym środki krajowe na finansowanie podatku VAT dla państwowej jednostki budżetowej (GIJHARS) – 247 tys. zł.

Powyższe dane różniły się od kwot prezentowanych przez MFiPR w zakresie naborów – 487 500 tys. zł oraz podpisanych umów na kwotę 452 760 tys. zł, która wynikała z tego, że MRiRW wskazał w budżecie naborów kwotę finansowania wydatku VAT poniesionego przez GIJHARS jako państwowej jednostki budżetowej.

W zakresie inwestycji B3.1.1 i B3.3.1 MRiRW przedstawiło informację, że działania w celu realizacji tych inwestycji zostały podjęte, natomiast wg danych prezentowanych przez MFiPR – nie podjęto takich działań.

Dyrektor Generalny wyjaśnił, że w ocenie MRiRW inwestycje B3.1.1 oraz B3.3.1 zostały rozpoczęte, ponieważ w decyzji wykonawczej Rady UE z dnia 17 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski oraz jej zmiany z dnia 8 grudnia 2023 r. (dalej: CID) oraz Ustaleniami Operacyjnymi do inwestycji B3.1.1 KPO przypisano tzw. krok monitorujący (ang. monitoring step) B41G/1 „*Przyjęcie kryteriów wyboru przedsięwzięć*”, który został zrealizowany 30 marca 2023 r. Realizacja odbyła się poprzez przyjęcie i opublikowanie dokumentu pn. „*Kryteria wyboru przedsięwzięć w ramach inwestycji B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności*” – co potwierdzają formularze sprawozdawcze dot. inwestycji B3.1.1, przekazane do MFiPR za pośrednictwem systemu CST2021 (...). W inwestycji B3.3.1 KPO został zrealizowany natomiast kamień milowy B22L „*Przyjęcie kryteriów wyboru do naboru wniosków*”, co potwierdza m.in.: przesłanie 5 grudnia 2022 r. przez MRiRW do MFiPR Oświadczenia Instytucji Odpowiedzialnej za Inwestycję B3.3.1. pn. „*Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich*” o zrealizowaniu ww. kamienia milowego B22L oraz formularze sprawozdawcze dot. inwestycji B3.3.1, przekazanych do MFiPR za pośrednictwem systemu CST2021.

Wobec prezentowanej przez MRiRW kwoty wydatków w ramach inwestycji A2.4.1. w wysokości 37 558 tys. zł, podczas gdy we wnioskach o płatność w ramach tej inwestycji przesyłanych przez MRiRW do MFiPR nie wykazano wydatków, Dyrektor Generalny w MRiRW wyjaśnił, że zgodnie z wytycznymi w zakresie sprawozdawczości i monitorowania w ramach planu rozwojowego współfinansowanego ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w inwestycji A2.4.1 postęp finansowy wykazywany powinien być w systemie CST2021 bezpośrednio przez ostatecznych odbiorców wsparcia, tj. instytuty badawcze i GIJHARS w zakresie realizowanych przez nich przedsięwzięć, a nie na poziomie całej inwestycji A2.4.1, czyli na formularzu przekazywanym bezpośrednio przez MRiRW do MFiPR.

W ramach inwestycji B1.3.1 i B3.3.1 do końca 2023 r. nie było realizowanych naborów.

Według stanu na koniec 2023 r., we wniosku o płatność dotyczącym inwestycji B3.1.1, MRiRW nie dotrzymano terminu naboru wniosków w ramach tej inwestycji zaplanowanego na IV kwartał 2023 r. z uwagi na brak gotowości rozwiązań IT i stosownych procedur po stronie ARiMR, jako JW.

Z kolei we wniosku o płatność dotyczącym inwestycji B3.3.1 wskazano, że nie została wyłoniona jednostka wspierająca, co powoduje wstrzymanie prac związanych z uruchomieniem naborów wniosków. Podejmowano próby powierzenia realizacji zadań JW przez NFOŚiGW i BGK, ale jednostki te odniosły się negatywnie do tych propozycji.

Minister RiRW wyjaśnił, że Kierownictwo MRiRW podejmowało intensywne prace w celu uruchomienia naboru w zakresie inwestycji B3.1.1, w tym opracowywało rozwiązania mające na celu zmniejszenie obciążenia pracowników ARiMR pracą związaną z przeprowadzeniem naborów. Minister RiRW wyjaśnił ponadto, że na skutek błędnych decyzji podjętych przez Kierownictwo MRiRW w 2021 r. i w 2022 r. przeprowadzenie wszystkich naborów z programów pomocowych (PROW, PS WPR, KPO) zostało powierzone ARiMR, bez wzmocnienia tej jednostki kadrowo. Takie działanie miało na celu pozbawienie jednostek samorządu terytorialnego wpływu na podział środków pochodzących z budżetu europejskiego oraz budżetu państwa. Skutkowało to jednak tym, że ARiMR nie była w stanie w sposób należyty wykonywać swoich obowiązków i terminowo realizować naborów.

Minister RiRW wyjaśnił ponadto, że nabór dla inwestycji B3.3.1 nie został uruchomiony, ze względu na brak możliwości przekazywania ostatecznym odbiorcom wsparcia finansowego na realizację przedsięwzięć z części pożyczkowej KPO, spowodowanej brakiem rezerwy celowej w budżecie państwa na ten cel i procedur jej uruchamiania oraz ze względu na brak wyłonienia JW. Zgodnie z pismem Ministra FiPR z 20 października 2023 r. uruchomienie środków na realizację inwestycji zawartych w części pożyczkowej KPO było możliwe dopiero po otrzymaniu przez Polskę środków pożyczki z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Minister RiRW wyjaśnił, że opóźnienie w przeprowadzeniu naborów wniosków o udzielenie wsparcia jest zagrożeniem dla terminowej realizacji obu inwestycji, tj. B3.1.1 i B3.3.1. Z tego powodu podjęto równoległe działania związane z poszukiwaniem innej, niż ARiMR, jednostki wiodącej dla inwestycji B3.1.1, natomiast w przypadku inwestycji B3.3.1 powodem jest brak JW.

Minister RiRW zwracał się do różnych podmiotów, tj. do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ARiMR, Banku Gospodarstwa Krajowego, PGW WP, samorządów województw,

urzędów wojewódzkich, z propozycją pełnienia przez te podmioty roli jednostki wspierającej. Minister RiRW wyjaśnił, że kilka samorządów województw oraz urzędów wojewódzkich wstępnie zadeklarowało chęć współpracy w tym zakresie. Dodał, że główną przyczyną, dla której samorzady województw nie chcą się podjąć roli JW dla obu inwestycji jest brak pomocy technicznej w KPO, a tym samym brak możliwości sfinansowania wynagrodzeń pracowników, którzy będą zajmować się wdrażaniem inwestycji. Z uwagi na powyższe, Kierownictwo MRiRW ponownie podjęło rozmowy z Kierownictwem ARiMR co do wdrażania inwestycji B.3.1.1. i B.3.3.1 przez Agencję. Jednocześnie podjęto decyzję o wdrażaniu obszaru A i C inwestycji B.3.3.1 z poziomu MRiRW. Aktualnie prowadzone są w MRiRW prace związane z przygotowaniem dokumentów niezbędnych do uruchomienia naboru.

Zdaniem NIK, nieuruchomienie do końca 2023 r. naborów dla inwestycji B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich oraz dla inwestycji B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich – stwarza ryzyko niezrealizowania wskaźników kamieni milowych w terminie, tj. do końca 2025 r. i niewykorzystania przyznanych środków w ramach KPO.

Finansowanie zadań w ramach inwestycji KPO, za które odpowiadało MRiRW odbywało się ze środków PFR, począwszy od 2023 r. W MRiRW oraz jego jednostkach podległych do końca 2023 r. nie wydatkowano środków na realizację KPO i zadania związane z pełnieniem roli IOI, IOR lub JW z przeznaczeniem na wydatki administracyjne, w tym wynagrodzenia i pochodne.

Kwota podatku VAT uznanego za wydatek niekwalifikowalny wyniosła 247,1 tys. zł i została sfinansowana ze środków PFR zgodnie z ustaleniami pomiędzy Ministrem Finansów i Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej. Dotyczyła przedsięwzięcia (w ramach inwestycji A2.4.1) realizowanego przez GIJHARS.

Poza środkami, które PFR S.A. wypłacał ostatecznym odbiorcom wsparcia na podstawie zleceń wypłat wystawianych przez ARiMR i MRiRW, w 2023 r. zostały przyznane ARiMR środki z rezerwy celowej budżetu państwa (poz. 62) w wysokości 15 000 tys. zł. Środki te zostały przekazane ARiMR na realizację zadania dot. sfinansowania kosztów podatku od towarów i usług organizacjom pozarządowym będącym ostatecznymi odbiorcami wsparcia w naborze zrealizowanym w inwestycji A1.4.1 (w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych zajmujących się redystrybucją żywności na cele społeczne) zgodnie z art. 5a ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴² i decyzją Ministra Finansów z 10 lipca 2023 r. Środki te nie zostały wykorzystane. Stosownie do wniosku ARiMR, decyzją z 27 grudnia 2023 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonał blokowania planowanych wydatków w wysokości 15 000 tys. zł.

W 2023 r. MRiRW sporządziło sprawozdania dysponenta części 32 – Rolnictwo i części 35 – Rynki rolne za rok 2023 z wykonania planu finansowego wydzielonego rachunku dochodów państwowych jednostek budżetowych, o którym mowa w art. 141p ust. 8 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Sprawozdanie dla części 32 – Rolnictwo dotyczyło planów finansowych KPO i ich wykonania przez szkoły rolnicze jako państwowe jednostki budżetowe. Sprawozdania tych jednostek przekazywane były do Ministra RiRW, jako dysponenta części budżetowej właściwej dla danej jednostki – zgodnie z art. 14 lp ust. 10 i 11 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Szkoły rolnicze realizowały w ramach KPO przedsięwzięcia z planu rozwojowego w ramach inwestycji A.3.1.1. Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie. Za ww. inwestycję odpowiada Minister Edukacji Narodowej.

Sprawozdanie dla części 35 – Rynki rolne prezentowało wykonanie planu finansowego KPO przez GIJHARS w ramach inwestycji A2.4.1, tj. wydatki w kwocie 1321,4 tys. zł z tego wydatki kwalifikowane (wydatki majątkowe) w kwocie 1074,3 tys. zł i podatek VAT w kwocie 247,1 tys. zł.

Minister RiRW odpowiadał za realizację 16 kamieni milowych oraz wskaźników KPO. Do końca 2022 r. Minister RiRW przesłał do MFiPR oświadczenia o zrealizowaniu sześciu kamieni milowych:

- 10 listopada 2022 r. o zrealizowaniu kamienia milowego A39G pn. „Ustanowienie zasad korzystania z laboratoriów i transferu wiedzy instytutów pod nadzorem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi”;
- 17 listopada 2022 r. o zrealizowaniu kamienia milowego B21L pn. „Wejście w życie zmian w przepisach krajowych, które są niezbędne do poprawy warunków odnoszących się do odpornej gospodarki wodnej w rolnictwie i na obszarach wiejskich”;
- 18 listopada 2022 r. o zrealizowaniu kamienia milowego B39G pn. „Opracowanie zasad terytorialnego ukierunkowania wsparcia inwestycji wodociągowych lub kanalizacyjnych planu odbudowy i zwiększania odporności na obszarach wiejskich”;

⁴² Dz. U. z 2023 r. poz. 1199.

- 5 grudnia 2022 r. o zrealizowaniu kamienia milowego B22L pn. „*Przyjęcie kryteriów wyboru do naboru wniosków*”;
- 7 grudnia 2022 r. o zrealizowaniu kamienia milowego A18G pn. „*Wejście w życie nowej ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi*”;
- 7 grudnia 2022 r. o zrealizowaniu kamienia milowego A20G pn. „*Przyjęcie kryteriów kwalifikacji beneficjentów w odniesieniu do wszystkich projektów objętych zakresem tej inwestycji*”.

MFiPR nie zgłaszał do uwag do oświadczeń składanych przez MRiRW.

Wskaźnik kamienia milowego A25G pn. „*Rolnicy i rybacy, którzy zakończyli realizację projektów ukierunkowanych na modernizację infrastruktury i wyposażenia, skracają łańcuchy zaopatrzenia w żywność i wdrażają rozwiązania w zakresie rolnictwa 4.0 w ramach procesów produkcji*”, z terminem realizacji określonym na IV kwartał 2023 r., planowany w wysokości 5764 został zrealizowany w wymiarze ilościowym na poziomie 12 196. Dyrektor Generalny w MRiRW wyjaśnił, że kamień ten znajduje się w trakcie realizacji w wymiarze jakościowym i w związku z tym dotychczas nie zostało przekazane oświadczenie do MFiPR o realizacji tego kamienia.

Minister RiRW wyjaśnił, że definicja wskaźnika A25G/A26G wskazuje na konieczność zrównoważonej realizacji wszystkich typów projektów (kosztów kwalifikowalnych), a zgodnie z informacją przekazywaną cyklicznie w formularzach sprawozdawczych w naborze dot. rolnictwa 4.0 (zrealizowanym w dniach 15-17 listopada 2023 r.) nie zrealizowano dotychczas żadnego przedsięwzięcia. Dlatego pomimo osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika A25G nie można mówić o zrealizowaniu go w wymiarze jakościowym.

MRiRW cotygodniowo przygotowywało materiał pn. „*Ocena stopnia osiągnięcia kamieni milowych i wskaźników reform/ inwestycji, za które odpowiada MRiRW w planie rozwojowym oraz identyfikacja i ocena zagrożeń i ryzyk dla terminowej ich realizacji*”, na podstawie § 10 ust. 2 pkt 3-5 zarządzenia Nr 38 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie ustanowienia zasad i procedur dotyczących systemu reform i inwestycji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Ponadto Departament Strategii i Rozwoju w MRiRW przekazywał informację nt. stanu realizacji reform/inwestycji MRiRW w KPO na posiedzeniach Kierownictwa MRiRW.

Obowiązek sprawozdawczy w zakresie realizacji KPO wynikający z wytycznych Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej realizowany był przez MRiRW za pośrednictwem systemu CST2021, tj. systemu teleinformatycznego służącego wymianie danych dotyczących reform i inwestycji między instytucją odpowiedzialną za realizację inwestycji a ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego.

W zakresie reformy A1.4 dane były przekazywane przez MRiRW do MFiPR na podstawie comiesięcznie uzupełnianych formularzy sprawozdawczych w systemie CST2021. W zakresie reform A2.4, B3.1 oraz B3.3 złożono za pośrednictwem CST2021 do MFiPR formularze sprawozdawcze i końcowe – w związku z realizacją kamieni milowych przypisanych do ww. reform. W zakresie inwestycji A1.4.1, B3.1.1 oraz B3.3.1 przekazywano dane do MFiPR w oparciu o schemat 1, tj. sposób rejestracji i gromadzenia danych w systemie teleinformatycznym, opierający się na modelu sprawozdawania bezpośrednio przez IOI/JW z realizacji inwestycji (bez bezpośredniego zaangażowania ostatecznych odbiorców wsparcia). W zakresie inwestycji A2.4.1 stosowano przekazywanie danych do MFiPR w oparciu o schemat 2, tj. sposób rejestracji i gromadzenia danych w systemie teleinformatycznym dotyczących inwestycji, opierający się na modelu sprawozdawania przez ostatecznych odbiorców wsparcia i IOI lub JW. MRiRW dało uprawnienia zarządzającego w systemie CST2021 dot. inwestycji A1.4.1 oraz B3.1.1 KPO dla ARiMR jako jednostki wspierającej plan rozwojowy. Comiesięczna sprawozdawczość do MFiPR z postępów w realizacji inwestycji odbywała się na podstawie formularzy sprawozdawczych, tj. funkcjonalności w systemie CST2021 opartej na module wniosku o płatność (wniosek sprawozdawczy, wniosek refundacyjny, wniosek końcowy).

W sprawie prowadzonych kontroli w zakresie realizacji KPO, Minister RiRW wyjaśnił, że prowadzona jest kontrola w ARiMR w zakresie realizacji części zadań powierzonych jednostce wspierającej, związanych z realizacją inwestycji A1.4.1 w ramach planu rozwojowego⁴³. Kontrola ta jest połączona z kontrolą wydatków związanych z realizacją tej inwestycji. Weryfikacją objęty został proces wdrażania działań, których nabory zakończyły się w 2022 r. i w ramach których zostały złożone wnioski o objęcie wsparciem.

⁴³ Zawiadomieniem z 28 grudnia 2023 r. poinformowano Prezesa ARiMR o rozpoczęciu kontroli.

4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych, łącznych sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo oraz sprawozdań jednostkowych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie powyższych części tj.:

- stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy WPR),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w zakresie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE WPR),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne w ramach części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i części 62 – Rybołówstwo zostały sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki w ramach części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i części 62 – Rybołówstwo (dysponenta III stopnia w MRiRW oraz dysponenta części) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań, a w części 32 – Rolnictwo dysponenta III w stopnia MRiRW i w części 33 – Rozwój wsi dysponenta części również rzetelność ich sporządzania.

Sprawozdania łączne oraz jednostkowe dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, części 35 – Rynki rolne i części 62 – Rybołówstwo zostały sporządzone w terminie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych dysponenta części 33 – Rozwój wsi i dysponenta III stopnia w MRiRW w części 62 – Rybołówstwo przedstawiały wiarygodne dane o dochodach i wydatkach oraz związanych z nimi należnościach i zobowiązaniach.

Sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych sporządzane przez dysponenta części oraz dysponenta III stopnia w MRiRW były podpisywane przez osoby upoważnione przez kierownika jednostki.

4.4. KSIĘGI RACHUNKOWE

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych przeprowadzono u dysponenta części 33 – Rozwój wsi oraz u dysponenta III stopnia w MRiRW w części 62 – Rybołówstwo. U dysponenta części i u dysponenta III stopnia w MRiRW kontrolą objęto próbę odpowiednio 67 i 57 zapisów księgowych o łącznej wartości 2 860 383,3 tys. zł⁴⁴ i 6 242,1 tys. zł⁴⁵ wylosowanych metodą monetarną. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych.

⁴⁴ Parametry losowania dla dysponenta części 33 – Rozwój wsi – łączne ryzyko kontroli (RK) – 5%, ryzyko nieodłączne (RN) – średnie, ryzyko zawodności systemów kontroli wewnętrznej (RZSKW) – średnie, ryzyko statystyczne (RS) – 45%, próg istotności TB – 1,50% PO, błąd badania k – 0,75 TB.

⁴⁵ Parametry losowania dla dysponenta III stopnia MRiRW część 62 – Rybołówstwo – łączne ryzyko kontroli (RK) – 5%, ryzyko nieodłączne (RN) – średnie, ryzyko zawodności systemów kontroli wewnętrznej (RZSKW) – średnie, ryzyko statystyczne (RS) – 35%, próg istotności TB – 1,50% PO, błąd badania k – 0,75 TB.

W trakcie kontroli zidentyfikowano następujące nieprawidłowości:

1. Dokument pn. Zasady (polityka) rachunkowości Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój Wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo dla dysponenta III stopnia środków budżetowych (dalej polityka rachunkowości) nie określał wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych, co było niezgodne z art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴⁶. Główny Księgowy w MRiRW wyjaśniła, że jednostka prowadzi księgi rachunkowe w formie oddzielnych komputerowych zbiorów danych, bazy danych zgodnie z zapisami Polityki rachunkowości, o których mówi rozdział drugi „Systemy informatyczne”. Dodała, że szczegółowy opis przeznaczenia systemów, sposobu ich działania oraz wykorzystywania podczas przetwarzania danych zawarty w instrukcjach dostarczonych przez dostawców programów, znajdują się na informatycznych nośnikach danych oraz zgodnie z załącznikiem nr 2 „Procedura zarządzania kopiami zapasowymi systemu finansowo-księgowego Quorum”. Wyjaśniła ponadto, że wkład do polityki rachunkowości znajduje się przy umowie z firmą Quorum w Biurze Administracyjnym, jednak Biuro Finansowe planuje ująć tą procedurę jako kolejny załącznik do zasad (polityki) rachunkowości.
2. Zasady (polityka) rachunkowości dysponenta III stopnia MRiRW nie określały sposobu wyceny rozchodu materiałów i towarów oraz przesłanek do ustalenia trwałej utraty wartości zapasów, wymaganych art. 34 ust. 4 ustawy o rachunkowości. Główny Księgowy w MRiRW wyjaśniła, że Ministerstwo nie posiada jako jednostka zapasów tylko materiały, które wycenia się zgodnie z zarządzeniem nr 10 Dyrektora Generalnego z 20 lutego 2023 w sprawie Instrukcji materiałowej. Dodała, że Biuro Finansowe planuje zamieszczenie odwołania do powyższej instrukcji w przyszłych zasadach (polityki) rachunkowości.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że materiały są składową zapasów, które stanowią element aktywów obrotowych jednostki, co potwierdza wzór bilansu zamieszczony w załączniku nr 1⁴⁷ do ustawy o rachunkowości. Nieprawidłowym stanem jest zatem brak odniesienia w polityce rachunkowości do uregulowań zarządzenia nr 10 Dyrektora Generalnego z dnia 20 lutego 2023 r. w tym zakresie.

3. Zaksięgowanie trzech operacji gospodarczych dotyczących odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych zostało dokonane z pominięciem kont rozrachunkowych, czym naruszono wymogi księgowania określone w Zasadach (polityce) rachunkowości, a tym samym art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości zobowiązujący jednostki do stosowania zasad księgowania określonych w przyjętej polityce rachunkowości. Główny Księgowy w MRiRW wyjaśniła, że księgowanie odpisu na fundusz socjalny bezpośrednio w koszty jest zgodny z art. 4 ust 1 oraz ust 4 ustawy o rachunkowości, który mówi o tym że jednostka w ramach zasad polityki rachunkowości może stosować uproszczenia księgując zdarzenia gospodarcze bezpośrednio w koszty. Dodała, że BFN zobowiązany jest do prowadzenia ksiąg rachunkowych zgodnie z § 3 ust.3 pkt 4 tj. na bieżąco – to znaczy, że na podstawie ksiąg rachunkowych możliwe jest sporządzenie obowiązujących sprawozdań finansowych i innych sprawozdań, w tym deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych. Wyjaśniła ponadto, że konto syntetyczne 135 – Rachunek środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS) saldo na rachunku wykazywane jest w sprawozdaniu Rb-23 zgodnie z księgowaniami i w związku z tym Biuro stosuje powyżej wskazane uproszczenia. Główny Księgowy dodała również, że Biuro Finansowe rozważy doprecyzowanie ujęcia takiego zapisu o księgowaniu bezpośrednio w koszty w przyszłości, gdy będą procedowane zasady (polityki) rachunkowości.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że polityka rachunkowości dysponenta III stopnia w MRiRW stanowi, że w zakresie zapisów dla konta 135 – Rachunek środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS) – ewidencja stanu, zwiększeń i zmniejszeń środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych odbywa się w korespondencji z właściwymi kontami Zespołu 2. W związku z tym w Zasadach (polityce) rachunkowości należy określić stosowane uproszczenia w ewidencji księgowej.

⁴⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

⁴⁷ Załącznik 1. Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, o którym mowa w art. 45 ustawy, dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji obrotowe jednostki.

5. INFORMACJE DODATKOWE

Do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zostało skierowane wystąpienie pokontrolne z 22 kwietnia 2024 r., zawierające pozytywną ocenę kontrolowanej działalności w zakresie części 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo oraz ocenę w formie opisowej w zakresie części 32 – Rolnictwo.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pismem z dnia 2 kwietnia 2024 r. zgłosił dwa zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli. Kolegium NIK uchwałą nr 46/2024 z 29 maja 2024 r. oddaliło zastrzeżenia.

W wystąpieniu pokontrolnym NIK wniosła o zapewnienie efektywnej koordynacji działalności informacyjno-promocyjnej, w tym planu działań jako skutecznego narzędzia służącego ewaluacji i monitorowaniu prowadzonych działań oraz dokonywanych wydatków w tym zakresie, przeprowadzanie analizy potrzeb i celowości wydatków na działalność informacyjno-promocyjną oraz dokonywanie ewaluacji skuteczności i efektywności prowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych z uwzględnieniem adekwatnych mierników, dokonywanie wydatków, w tym na działalność informacyjno-promocyjną zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi i z przedmiotem działalności jednostki kontrolowanej, zaktualizowanie polityki rachunkowości dysponenta III stopnia MRiRW w celu określenia wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych, stosowanej instrukcji w zakresie wyceny rozchodu materiałów i towarów oraz stosowanych uproszczeń w ewidencji księgowej.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO

Lp.	Nazwa jednostki podległej	Wykonanie 2023 r.				Udział w wydatkach części ogółem
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Dochody	Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich	w tym, wydatki na wynagrodzenia według Rb-70	
		osób	tys. zł		%	
1	2	3	4	5	6	7
I.	Część 32 – Rolnictwo	5 444	60 386,6	2 169 692,3	530 272,9	
1.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent części	-	8 109,5	998 800,6	-	46,0
2.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent III stopnia	631	4 912,8	187 835,7	86 550,0	8,7
3.	Główny Inspektorat Weterynarii	118	111,2	26 430,9	17 187,1	1,2
4.	Graniczne inspektoraty weterynarii	114	17 337,8	20 576,2	15 067,6	0,9
5.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	340	5 345,1	80 356,1	34 534,9	3,7
6.	Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt	66	3 472,9	17 958,4	7 865,4	0,8
7.	Krajowa i Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze	515	14 424,8	87 614,2	58 477,2	4,0
8.	61 szkół rolniczych oraz internaty i bursy, kursy zawodowe	3 651	6 672,5	747 081,8	310 590,7	34,4
9.	Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie	9	-	3 038,4	-	0,1
II.	Część 33 – Rozwój wsi	100	453 275,3	28 618 583,6	14 410,7	
1.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent części	-	453 240,0	28 596 974,8	-	99,9
2.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent III stopnia	100	35,3	21 608,8	14 410,7	0,1
III.	Część 35 – Rynki rolne	298	647,1	62 237,5	36 895,5	
1.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent części	-	0,0	0,0	-	0,0
2.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent III stopnia	57	5,1	11 973,8	7 924,6	19,2

Lp.	Nazwa jednostki podległej	Wykonanie 2023 r.				Udział w wydatkach części ogółem
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Dochody	Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich	w tym, wydatki na wynagrodzenia według Rb-70	
		osób	tys. zł		%	
1	2	3	4	5	6	7
3.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	241	642,0	50 263,7	28 970,9	80,8
IV.	Część 62 – Rybołówstwo	179	9 454,0	674 774,3	23 353,7	
1.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent części	-	4 538,1	615 060,9	-	91,2
2.	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dysponent III stopnia	100	0,5	28 541,8	12 916,2	4,2
3.	Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Słupsku	79	4 915,4	31 171,6	10 437,5	4,6

Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli NIK w MRiRW

6.2. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO

Oceny wykonania budżetu w części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo dokonano stosując kryteria⁴⁸ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w *Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 roku*⁴⁹.

Część 32 – Rolnictwo

Dochody (D) ⁵⁰ :	60 386,6 tys. zł
Wydatki (W):	2 169 692,2 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	2 230 078,8 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 0,9729$
Nieprawidłowości w wydatkach:	3642,9 tys. zł, tj. 0,16% wydatków ogółem w części 32 – Rolnictwo; nieprawidłowości dotyczyły planowania i koordynacji działalności informacyjno-promocyjnej MRiRW oraz wydatkowania środków na skutek działań niezetelnych – 1578,7 tys. zł oraz działań niegospodarnych – 2064,2 tys. zł.
Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	(3) ocena w formie opisowej
Łączna ocena wydatków (ŁO407):	$3 \times 0,9729 = 2,9187$, co w przybliżeniu do jedności daje wynik (3).

Ocena ogólna:

w formie opisowej

Część 33 – Rozwój wsi

Dochody (D) ⁵¹ :	453 275,3 tys. zł
Wydatki (W):	28 618 583,6 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	29 071 858,9 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 0,9844$
Nieprawidłowości w wydatkach:	nie wystąpiły
Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	(5) <i>pozytywna</i>
Łączna ocena wydatków (ŁO):	$\text{ŁO} = 5 \times 0,9844 = 4,9622$, co w przybliżeniu do jedności daje wynik 5).
Opinia o sprawozdaniach:	<i>pozytywna</i>
Ocena ogólna:	pozytywna

Część 35 – Rynki rolne

Dochody (D) ⁵² :	647,2 tys. zł
Wydatki (W):	62 237,5 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	62 884,7 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 0,9897$
Nieprawidłowości w wydatkach:	nie wystąpiły
Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	(5) <i>pozytywna</i>
Łączna ocena wydatków (ŁO):	$\text{ŁO} = 5 \times 0,9897 = 4,9485$, co w przybliżeniu do jedności daje wynik 5).
Opinia o sprawozdaniach:	<i>pozytywna</i>
Ocena ogólna:	pozytywna

⁴⁸ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>

⁴⁹ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>

⁵⁰ W części 32 – Rolnictwo zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie były badane dochody wobec czego nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów

⁵¹ W części 33 – Rozwój wsi zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie były badane dochody wobec czego nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów

⁵² W części 35 – Rynki rolne zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie były badane dochody wobec czego nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów

Część 62 – Rybołówstwo

Dochody (D) ⁵³ :	9454 tys. zł
Wydatki (W):	674 774,3 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	684 228,3 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 0,9862$
Nieprawidłowości w wydatkach:	nie wystąpiły
Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	(5) <i>pozytywna</i>
Łączna ocena dochodów i wydatków (ŁO):	$ŁO = 5 \times 0,9862 = 4,9310$, co w przybliżeniu do jedności daje wynik 5).
Opinia o sprawozdaniach:	<i>pozytywna</i>
Ocena ogólna:	<i>pozytywna</i>

⁵³ W części 62 – Rybołówstwo zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie były badane dochody wobec czego nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

6.3. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE, 62 – RYBOŁÓWSTWO

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾			2022	2023		5:3	5:4
				Wykonanie	Ustawa ²⁾	Wykonanie		
				tys. zł				
1	2			3	4	5	6	7
I	Ogółem części: 32, 33, 35, 62			348 306,7	475 658,0	523 763,1	150,4	110,1
1.	Część 32 – ROLNICTWO			64 258,4	43 448,0	60 386,6	94,0	139,0
1.1.	Dział	010	Rolnictwo i łowiectwo	52 511,7	34 732,0	48 801,1	92,9	140,5
1.1.1.	Rozdział	01011	Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza	11 174,9	8 430,0	14 424,8	129,1	171,1
1.1.1.1.	§	0690	Wpływy z różnych opłat	10 912,2	8 270,0	14 194,5	130,1	171,6
1.1.2.	Rozdział	01013	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	6 012,4	3 600,0	6 284,1	104,5	174,6
1.1.2.1.	§	0690	Wpływy z różnych opłat	6 010,9	3 600,0	6 283,3	104,5	174,5
1.1.3.	Rozdział	01015	Postęp biologiczny w produkcji roślinnej	0,2	0,0	32,3	16 150,0	-
1.1.3.1.	§	2950	Wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności	0,2	0,0	32,3	16 150,0	-
1.1.4.	Rozdział	01018	Rolnictwo ekologiczne	0,0	0,0	97,6	-	-
1.1.4.1.	§	2910	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur (...)	0,0	0,0	87,7	-	-
1.1.5.	Rozdział	01019	Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt	3 347,2	3 470,0	3 472,9	103,8	100,1
1.1.5.1.	§	0830	Wpływy z usług	2 359,3	2 497,0	2 474,2	104,9	99,1
1.1.6.	Rozdział	01020	Postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej	97,0	0,0	106,7	110,0	-
1.1.6.1.	§	2910	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur (...)	82,3	0,0	89,7	109,0	-
1.1.7.	Rozdział	01021	Główny Inspektorat Weterynarii	82,3	70,0	111,2	135,1	158,9
1.1.7.1.	§	0620	Wpływy z opłat za zezwolenia, akredytacje oraz opłaty ewidencyjne, w tym opłaty za częstotliwości	57,4	45,0	82,8	144,3	184,0
1.1.7.2.	§	0940	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	22,5	25,0	24,7	109,8	98,8
1.1.8.	Rozdział	01026	Dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	789,7	0,0	910,1	115,2	-
1.1.8.1.	§	2910	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur (...)	698,6	0,0	860,7	123,2	-

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾			2022	2023		5:3	5:4
				Wykonanie	Ustawa ²⁾	Wykonanie	%	%
				tys. zł			6	7
1	2			3	4	5	6	7
1.1.9.	Rozdział	01029	Dopłaty do oprocentowania kredytów na cele rolnicze	5,4	0,0	5,6	103,7	-
1.1.9.1.	§	0900	Odsetki od dotacji oraz płatności: wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem (...)	4,3	0,0	4,5	104,7	-
1.1.10.	Rozdział	01032	Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	5 711,6	4 682,0	5 345,1	93,6	114,2
1.1.10.1.	§	0830	Wpływy z usług	5 696,8	4 665,0	5 241,4	92,0	112,4
1.1.11.	Rozdział	01035	Graniczne inspektoraty weterynarii	24 763,9	14 480,0	17 337,8	70,0	119,7
1.1.11.1.	§	0690	Wpływy z różnych opłat	24 755,4	14 480,0	17 331,9	70,0	119,7
1.1.12.	Rozdział	01080	Działalność badawczo-rozwojowa	0,5	0,0	27,7	5 540,0	-
1.1.12.1.	§	0920	Pozostałe odsetki	0,5	0,0	27,7	5 540,0	-
1.1.13.	Rozdział	01095	Pozostała działalność	526,6	0,0	645,2	122,5	-
1.1.13.1.	§	0830	Wpływy z usług	343,5	0,0	311,9	90,8	-
1.2.	Dział	750	Administracja publiczna	4 852,1	4 043,0	4 907,5	101,1	121,4
1.2.1.	Rozdział	75001	Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	4 849,5	4 043,0	4 907,5	101,2	121,4
1.2.1.1.	§	0620	Wpływy z opłat za zezwolenia, akredytacje oraz opłaty ewidencyjne, w tym opłaty za częstotliwości	4 508,8	3 800,0	4 494,3	99,7	118,3
1.3	Rozdział	75065	Krajowa Szkoła Administracji Publicznej	2,6	0,0	0,0	0,0	-
1.3.1	§	0920	Pozostałe odsetki	2,6	0,0	0,0	0,0	-
1.4.	Dział	801	Oświata i wychowanie	6 667,8	4 469,0	6 385,2	95,8	142,9
1.4.1.	Rozdział	80115	Technika	6 661,7	4 454,0	6 382,0	95,8	143,3
1.4.1.1.	§	0840	Wpływy ze sprzedaży wyrobów	4 768,4	3 320,0	4 285,9	89,9	129,1
1.4.2.	Rozdział	80117	Branżowe szkoły I i II stopnia	0,7	9,0	1,9	271,4	21,1
1.4.2.1.	§	0750	Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych SP (...)	0,5	1,0	0,5	100,0	50,0
1.4.2.2.	§	0940	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	0,0	0,0	1,2	-	-
1.4.3	Rozdział	80146	Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	5,0	0,0	0,0	0,0	-
1.4.3.1	§	0830	Wpływy z usług	5,0	0,0	0,0	0,0	-
1.4.4	Rozdział	80151	Kwalifikacyjne kursy zawodowe	0,4	6,0	1,3	325,0	21,7
1.4.4.1.	§	0750	Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych SP (...)	0,3	1,0	0,3	100,0	30,0
1.4.4.2.	§	0840	Wpływy ze sprzedaży wyrobów	0,0	4,0	0,0	-	0,0
1.4.4.3.	§	0940	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	0,0	0,0	0,8	-	-
1.5.	Dział	854	Edukacyjna opieka wychowawcza	226,8	204,0	287,3	126,7	140,8
1.5.1.	Rozdział	85410	Internaty i bursy szkolne	226,8	204,0	287,3	126,7	140,8

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾			2022	2023		5:3	5:4		
				Wykonanie	Ustawa ²⁾	Wykonanie	%	%		
	1	2			3	tys. zł		4	5	6
1.5.1.1.	§	0750	Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych SP (...)	164,5	133,0	177,6	108,0	133,5		
1.6.	Dział	921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	0,0	5,5	-	-		
1.6.1.	Rozdział	92114	Pozostałe instytucje kultury	0,0	0,0	5,5	-	-		
1.6.1.1.	§	0970	Wpływy z różnych dochodów	0,0	0,0	5,5	-	-		
2.	Część 33 - ROZWÓJ WSI			258 691,7	430 020,0	453 275,3	175,2	105,4		
2.1.	Dział	010	Rolnictwo i łowiectwo	258 674,5	430 000,0	453 240,0	175,2	105,4		
2.1.1.	Rozdział	01001	Centrum Doradztwa Rolniczego	2,2	0,0	2,6	118,2	-		
2.1.1.1.	§	2918	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art.184 ufp, pobranych niezależnie lub w nadmiernej wysokości	1,1	0,0	0,4	36,4	-		
2.1.1.2.	§	0908	Odsetki od dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem (...)	0,0	0,0	1,3	-	-		
2.1.2.	Rozdział	01002	Wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego	623,9	0,0	193,2	31,0	-		
2.1.2.1.	§	0970	Wpływy z różnych dochodów	337,2	0,0	38,8	11,5	-		
2.1.2.2.	§	2918	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ufp, pobranych niezależnie lub w nadmiernej wysokości	98,3	0,0	45,3	46,1	-		
2.1.3.	Rozdział	01024	Działalność Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	175 217,0	430 000,0	331 922,0	189,4	77,2		
2.1.3.1.	§	0970	Wpływy z różnych dochodów	94 955,3	430 000,0	230 845,6	243,1	53,7		
2.1.4.	Rozdział	01027	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	81 873,9	0,0	119 941,0	146,5	-		
2.1.4.1.	§	2950	Wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności	38 132,4	0,0	61 183,6	160,5	-		
2.1.5.	Rozdział	01036	Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	294,1	0,0	703,2	239,1	-		
2.1.5.1.	§	0909	Odsetki od dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem (...)	210,2	0,0	516,8	245,9	-		
2.1.6.	Rozdział	01037	Płatności uzupełniające do gruntów rolnych	82,8	0,0	133,1	160,7	-		

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾			2022	2023		5:3	5:4
				Wykonanie	Ustawa ²⁾	Wykonanie	%	%
				tys. zł			6	7
1	2			3	4	5	6	7
2.1.6.1.	§	2919	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur (...)	45,4	0,0	94,0	207,0	-
2.1.7.	Rozdział	01038	Rozwój obszarów wiejskich	171,7	0,0	112,5	65,5	-
2.1.7.1.	§	2919	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur (...)	97,5	0,0	52,1	53,4	-
2.1.7.2.	§	0909	Odsetki od dotacji oraz płatności: wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem (...)	74,2	0,0	60,4	81,4	-
2.1.8.	Rozdział	01041	Program Rozwoju Obszarów wiejskich	406,7	0,0	231,1	56,8	-
2.1.8.1.	§	2918	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur (...)	275,5	0,0	170,3	61,8	-
2.1.9.	Rozdział	01095	Pozostała działalność	2,2	0,0	1,3	59,1	-
2.1.9.1	§	0630	Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego	2,2	0,0	1,3	59,1	-
2.2.	Dział	750	Administracja publiczna	17,2	20,0	35,3	205,2	176,5
2.2.1.	Rozdział	75001	Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	17,2	20,0	35,3	205,2	176,5
2.2.1.1	§	0940	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	17,1	20,0	33,5	195,9	167,5
3.	Część 35 – RYNKI ROLNE			568,8	498,0	647,2	113,8	130,0
3.1.	Dział	010	Rolnictwo i łowiectwo	553,6	475,0	642,1	116,0	135,2
3.1.1.	Rozdział	01023	Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	552,2	475,0	642,1	116,3	135,2
3.1.1.1	§	0690	Wpływy z różnych opłat	409,6	331,0	305,4	74,6	92,3
3.1.2.	Rozdział	01095	Pozostała działalność	1,4	0,0	0,0	0,0	-
3.1.2.1	§	0950	Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	1,3	0,0	0,0	0,0	-
3.2.	Dział	750	Administracja publiczna	15,2	23,0	5,1	33,6	22,2
3.2.1.	Rozdział	75001	Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	15,2	23,0	5,1	33,6	22,2
3.2.1.1.	§	0940	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	14,3	20,0	3,3	23,1	16,5
4.	Część 62 – RYBOŁÓWSTWO			24 787,8	1 692,0	9 454,0	38,1	558,7
4.1.	Dział	010	Rolnictwo i łowiectwo	5,8	0,0	11,4	196,6	-

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾			2022	2023		5:3	5:4
				Wykonanie	Ustawa ²⁾	Wykonanie	%	%
				tys. zł			6	7
1	2			3	4	5	6	7
4.1.1.	Rozdział	01027	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	5,8	0,0	11,4	196,6	-
4.1.1.1.	§	0928	Pozostałe odsetki	4,3	0,0	8,4	195,3	-
4.2.	Dział	050	Rybołówstwo i rybactwo	24 768,0	1 690,0	9 442,1	38,1	558,7
4.2.1.	Rozdział	05004	Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego	21 428,1	1 690,0	4 915,4	22,9	290,9
4.2.1.1.	§	0570	Wpływy z tytułu grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych	207,3	160,0	2 915,8	1 406,6	1 822,4
4.2.1.2.	§	0580	Wpływy z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	19 667,3	0,0	159,8	0,8	-
4.2.2.	Rozdział	05006	Zarybianie polskich obszarów morskich	1,2	0,0	0,0	0,0	-
4.2.2.1.	§	2950	Wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności	1,2	0,0	0,0	0,0	-
4.2.3.	Rozdział	05009	Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	0,0	0,0	0,2	-	-
4.2.3.1.	§	0909	Wpływy z odsetek od dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości	0,0	0,0	0,1	-	-
4.2.4.	Rozdział	05011	Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013 oraz Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014–2020	3 338,7	0,0	4 526,5	135,6	-
4.2.4.1.	§	0909	Wpływy z odsetek od dotacji oraz płatności: wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości	911,0	0,0	1 475,6	162,0	-
4.2.4.2.	§	2919	Zwrot dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości	2 382,2	0,0	3 022,7	126,9	-
4.3.	Dział	750	Administracja publiczna	14,0	2,0	0,5	3,6	25,0

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾			2022	2023		5:3	5:4
				Wykonanie	Ustawa ²⁾	Wykonanie	%	%
				tys. zł				
1	2			3	4	5	6	7
4.3.1.	Rozdział	75001	Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	14,0	2,0	0,5	3,6	25,0
4.3.1.1.	§	0940	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	0,0	2,0	0,2	-	10,0
4.3.1.2.	§	0970	Wpływy z różnych dochodów	12,2	0	0	0,0	-

- 1) Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykorzystania planu dochodów budżetowych, zweryfikowanych przez NIK, z wyszczególnieniem znaczącego paragrafu klasyfikacji budżetowej.
- 2) Ustawa budżetowa na rok 2023.

6.4. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
					tys. zł			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Razem części 32, 33, 35 i 62	8 924 230,9	7 569 818,0	12 834 117,5	11 237 037,0	125,9%	148,4%	87,6%
I.	część 32 – Rolnictwo ogółem	1 729 616,4	2 426 266,0	2 505 215,9	2 139 466,8	123,7%	88,2%	85,4%
1.	Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	1 041 680,4	1 508 568,0	1 536 001,0	1 222 842,8	117,4%	81,1%	79,6%
1.1	rozdział 01011 - Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza	60 891,6	81 457,0	87 636,6	87 614,2	143,9%	107,6%	100,0%
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	30 470,1	56 316,0	56 104,8	56 102,1	184,1%	99,6%	100,0%
1.2	rozdział 01013 - Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	44 313,0	46 451,0	49 979,0	49 965,4	112,8%	107,6%	100,0%
	§ 2840 Dotacja celowa z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez pozostałe jednostki sektora finansów publicznych	31 280,0	32 724,0	33 084,0	33 084,0	105,8%	101,1%	100,0%
1.3	rozdział 01015 - Postęp biologiczny w produkcji roślinnej	12 901,6	13 360,0	13 167,9	12 676,5	98,3%	94,9%	96,3%
	§ 2620 dotacja przedmiotowa z budżetu dla pozostałych jednostek sektora finansów publicznych	7 125,8	7 386,0	7 348,6	7 019,6	98,5%	95,0%	95,5%
1.4	rozdział 01017 - Ochrona roślin	16 199,8	15 000,0	7 000,0	6 997,6	43,2%	46,7%	100,0%
	§ 2630 Dotacja przedmiotowa z budżetu dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych	16 199,8	14 900,0	7 000,0	6 997,6	43,2%	47,0%	100,0%
1.5	rozdział 01018 - Rolnictwo ekologiczne	3 258,1	3 579,0	3 579,0	3 208,4	98,5%	89,6%	89,6%
	§ 2630 Dotacja przedmiotowa z budżetu dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych	2 417,2	2 579,0	2 259,0	1 948,7	80,6%	75,6%	86,3%
1.6	rozdział 01019 - Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt	14 424,3	16 823,0	18 023,0	17 958,4	124,5%	106,7%	99,6%
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	6 731,0	7 424,0	7 347,0	7 343,2	109,1%	98,9%	99,9%
1.7	rozdział 01020 - Postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej	69 351,1	80 802,0	78 501,6	75 913,4	109,5%	93,9%	96,7%
	§ 2630 Dotacja przedmiotowa z budżetu dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych	66 688,2	78 107,0	75 045,5	72 472,6	108,7%	92,8%	96,6%
1.8	rozdział 01021 - Główny Inspektorat Weterynarii	19 592,2	27 052,0	27 525,1	26 430,9	134,9%	97,7%	96,0%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	11 417,5	12 644,0	14 985,5	14 985,2	131,2%	118,5%	100,0%
1.9	rozdział 01022 - Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego	154,2	0,0	574,5	285,0	184,8%	x	49,6%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	154,2	0,0	0,0	285,0	184,8%	x	x

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
					tys. zł			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	0,0	574,5	0,0			
1.10	rozdział 01026 - Dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	558 249,1	920 504,0	920 504,0	628 040,0	112,5%	68,2%	68,2%
	§ 2830 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	558 249,1	920 504,0	920 504,0	628 040,0	112,5%	68,2%	68,2%
1.11	rozdział 01032 - Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	60 365,7	72 618,0	76 171,0	73 358,4	121,5%	101,0%	96,3%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	24 072,0	26 598,0	27 216,3	27 216,2	113,1%	102,3%	100,0%
1.12	rozdział 01035 - Graniczne inspektoraty weterynarii	14 617,9	16 749,0	20 426,0	20 291,2	138,8%	121,1%	99,3%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	9 414,9	11 016,0	13 945,0	13 940,9	148,1%	126,6%	100,0%
1.13	rozdział 01080 - Działalność badawczo-rozwojowa	12 979,6	13 760,0	13 760,0	13 119,0	101,1%	95,3%	95,3%
	§ 2830 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	12 979,6	13 760,0	13 760,0	13 119,0	101,1%	95,3%	95,3%
1.14	rozdział 01095 - Pozostała działalność	154 382,2	200 413,0	219 153,3	206 984,4	134,1%	103,3%	94,4%
	§ 2830 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	132 397,0	173 812,0	186 290,4	178 720,7	135,0%	102,8%	95,9%
2.	Dział 750 - Administracja publiczna	149 037,1	192 456,0	193 413,3	168 599,5	113,1%	87,6%	87,2%
2.1	rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	148 776,6	192 456,0	193 413,3	168 599,5	113,3%	87,6%	87,2%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	35 414,2	42 705,0	41 409,4	41 408,5	116,9%	97,0%	100,0%
2.2	rozdział 75065 Krajowa Szkoła Administracji Publicznej	260,5	0,0	0,0	0,0	0,0%	x	x
	§ 2800 Dotacja celowa z budżetu dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	260,5	0,0	0,0	0,0	0,0%	x	x
3.	Dział 752 - Obrona narodowa	33,8	35,0	35,0	32,0	94,7%	91,4%	91,4%
3.1	rozdział 75212 - Pozostałe wydatki obronne	33,8	35,0	35,0	32,0	94,7%	91,4%	91,4%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	35,0	35,0	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	33,8	0,0	0,0	32,0	94,7%	x	x
4.	Dział 801 - Oświata i wychowanie	453 901,3	585 003,0	629 175,6	613 118,9	135,1%	104,8%	97,4%
4.1	rozdział 80115 Technika	402 928,3	533 846,0	571 000,8	556 060,2	138,0%	104,2%	97,4%
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	41 049,5	49 557,0	50 285,1	49 937,9	121,7%	100,8%	99,3%
	§ 4790 Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	138 633,4	158 161,0	170 699,0	168 895,3	121,8%	106,8%	98,9%
4.2	rozdział 80116 Szkoły policealne	0,0	27,0	0,0	0,0	x	0,0%	x

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
					tys. zł			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	§ 4790 zakup środków dydaktycznych i książek	0,0	20,0	0,0	0,0	x	0,0%	x
4.3	rozdział 80117 Branżowe szkoły I i II stopnia	32 743,2	30 743,0	36 605,3	36 016,1	110,0%	117,2%	98,4%
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	2 299,7	2 451,0	2 731,7	2 714,0	118,0%	110,7%	99,4%
	§ 4790 Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	18 426,0	18 331,0	20 699,8	20 508,9	111,3%	111,9%	99,1%
4.4	rozdział 80140 - Placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego i ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego	4 725,2	4 886,0	5 302,4	5 166,6	109,3%	105,7%	97,4%
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	461,2	584,0	520,3	517,6	112,2%	88,6%	99,5%
	§ 4790 Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	2 593,8	2 648,0	2 906,6	2 843,5	109,6%	107,4%	97,8%
4.5	rozdział 80146 - Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	3 466,8	3 909,0	4 511,6	4 380,0	126,3%	112,0%	97,1%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	1 609,0	2 167,3	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	1 590,2	0,0	0,0	1 993,5	125,4%	x	x
4.6	rozdział 80151 - Kwalifikacyjne kursy zawodowe	8 306,1	8 564,0	9 264,4	9 098,2	109,5%	106,2%	98,2%
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	779,4	835,0	968,3	966,4	124,0%	115,7%	99,8%
	§ 4790 Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	4 556,5	4 909,0	4 940,3	4 922,4	108,0%	100,3%	99,6%
4.7	rozdział 80152 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w gimnazjach, klasach dotychczasowego gimnazjum prowadzonych w szkołach innego typu, liceach ogólnokształcących, technikum, szkołach policealnych, branżowych szkołach I i II stopnia i klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowych szkołach I stopnia oraz szkołach artystycznych	1 731,7	2 486,0	2 396,1	2 304,3	133,1%	92,7%	96,2%
	§ 4790 Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	1 222,6	1 745,0	1 728,7	1 684,6	137,8%	96,5%	97,4%
4.8	rozdział 80195 - Pozostała działalność	0,0	542,0	95,0	93,5	x	17,3%	98,4%
	§ 2120 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez powiat na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0,0	542,0	0,0	0,0	x	0,0%	x
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	0,0	94,8	0,0	x	x	0,0%
	§ 4390 Zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii	0,0	0,0	0,0	81,2	x	x	x
5.	Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	68 723,7	114 669,0	117 868,0	108 369,4	157,7%	94,5%	91,9%
5.1	rozdział 85410 - Internaty i bursy szkolne	68 359,7	114 125,0	117 380,3	107 948,8	157,9%	94,6%	92,0%

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
					tys. zł			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników	12 394,5	16 037,0	15 950,3	15 701,9	126,7%	97,9%	98,4%
	§ 4790 Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	18 242,3	21 941,0	22 938,7	22 187,1	121,6%	101,1%	96,7%
5.2	rozdział 85415 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	14,0	39,0	33,0	26,8	191,4%	68,7%	81,2%
	§ 3240 Stypendia dla uczniów	14,0	39,0	33,0	26,8	191,4%	68,7%	81,2%
5.3	rozdział 85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	262,9	341,0	298,6	280,4	106,7%	82,2%	93,9%
	§ 3240 Stypendia dla uczniów	260,0	338,0	295,6	277,4	106,7%	82,1%	93,8%
5.4	rozdział 85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	86,8	164,0	156,1	113,4	130,6%	69,1%	72,6%
	§ 4700 Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	55,6	116,0	106,0	77,1	138,7%	66,5%	72,7%
6.	Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	16 240,1	25 535,0	28 723,0	26 504,2	163,2%	103,8%	92,3%
6.1	rozdział 92114 - Pozostałe instytucje kultury	14 061,1	22 235,0	25 423,0	23 204,2	165,0%	104,4%	91,3%
	§ 2550 Dotacja podmiotowa z budżetu dla państwowej instytucji kultury	12 912,0	21 071,0	21 174,0	21 174,0	164,0%	100,5%	100,0%
6.2	rozdział 92118 - Muzea	2 179,0	3 300,0	3 300,0	3 300,0	151,4%	100,0%	100,0%
	§ 2480 Dotacja podmiotowa z budżetu dla samorządowej instytucji kultury	2 179,0	3 300,0	3 300,0	3 300,0	151,4%	100,0%	100,0%
II.	część 33 – Rozwój wsi ogółem	7 015 042,5	4 888 079,0	10 037 942,8	8 820 460,4	125,7%	180,4%	87,9%
1.	Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	6 996 327,4	4 868 688,0	10 018 506,0	8 801 706,5	125,8%	180,8%	87,9%
1.1	rozdział 01001 - Centrum Doradztwa Rolniczego	30 963,2	38 479,0	38 962,0	37 379,1	120,7%	97,1%	95,9%
	§ 2840 Dotacja celowa z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez pozostałe jednostki sektora finansów publicznych	16 538,5	18 827,0	18 510,0	18 505,2	111,9%	98,3%	100,0%
	§ 2808 Dotacja celowa z budżetu dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	9 178,4	12 250,0	12 186,4	11 223,6	122,3%	91,6%	92,1%
1.2.	rozdział 01002 - Wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego	289 576,8	302 694,0	377 202,0	371 134,7	128,2%	122,6%	98,4%
	§ 2840 Dotacja celowa z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez pozostałe jednostki sektora finansów publicznych	253 873,6	273 876,0	343 969,0	340 863,6	134,3%	124,5%	99,1%
1.4	rozdział 01024 - Działalność Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	3 482,2	5 249,0	24 309,0	21 052,3	604,6%	401,1%	86,6%
	§ 2808 Dotacja celowa otrzymana z budżetu przez pozostałe jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych	2 215,7	3 339,0	3 339,0	2 705,5	122,1%	81,0%	81,0%

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
		tys. zł				%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	§ 2800 Dotacja celowa otrzymana z budżetu przez pozostałe jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych	0,0	0,0	19 060,0	16 800,4	x	x	88,1%
1.5	rozdział 01027 - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	6 671 642,6	4 517 112,0	9 573 529,0	8 368 935,7	125,4%	185,3%	87,4%
	§ 2009 Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków klasyfikowanych w paragrafie 205	3 277 268,7	1 497 763,0	4 321 938,0	4 263 850,2	130,1%	284,7%	98,7%
1.6	rozdział 01095 - Pozostała działalność	662,6	5 154,0	4 504,0	3 204,7	483,7%	62,2%	71,2%
	§ 4610 koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego	53,5	600,0	468,0	236,0	441,1%	39,3%	50,4%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	211,8	0,0	0,0	2 282,6	1077,7%	x	x
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	4 433,0	3 477,4	0,0	x	0,0%	0,0%
2.	Dział 750 - Administracja publiczna	18 700,2	19 361,0	19 406,8	18 723,9	100,1%	96,7%	96,5%
2.1	rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	18 700,2	19 361,0	19 406,8	18 723,9	100,1%	96,7%	96,5%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	12 014,2	12 990,0	13 132,9	13 128,9	109,3%	101,1%	100,0%
3.	Dział 752 - Obrona narodowa	14,9	30,0	30,0	30,0	201,3%	100,0%	100,0%
3.1	rozdział 75212 - Pozostałe wydatki obronne	14,9	30,0	30,0	30,0	201,3%	100,0%	100,0%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	25,0	30,0	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	14,0	0,0	0,0	30,0	214,3%	x	x
III.	część 35 - Rynki Rolne ogółem	54 905,8	62 426,0	63 388,7	62 237,5	113,4%	99,7%	98,2%
1	Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	45 538,1	51 643,0	52 605,7	52 082,8	114,4%	100,9%	99,0%
1.1	rozdział 01023 Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	43 858,7	49 694,0	50 706,7	50 263,7	114,6%	101,1%	99,1%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	11 011,0	11 667,9	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	21 059,9	26 134,0	26 081,3	26 075,7	123,8%	99,8%	100,0%
1.2	rozdział 01095 - Pozostała działalność	1 679,4	1 949,0	1 899,0	1 819,1	108,3%	93,3%	95,8%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	1 925,0	1 875,0	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	1 672,3	0,0	0,0	1 795,4	107,4%	x	x
2	Dział 750 - Administracja publiczna	9 353,7	10 775,0	10 775,0	10 146,7	108,5%	94,2%	94,2%
2.1	rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	9 353,7	10 775,0	10 775,0	10 146,7	108,5%	94,2%	94,2%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	6 638,6	7 191,0	7 251,4	7 251,1	109,2%	100,8%	100,0%

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
					tys. zł			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	919,0	875,9	0,0	x	0,0%	0,0%
3	Dział 752 - Obrona narodowa	14,0	8,0	8,0	8,0	57,1%	100,0%	100,0%
3.1	rozdział 75212 - Pozostałe wydatki obronne	14,0	8,0	8,0	8,0	57,1%	100,0%	100,0%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	8,0	8,0	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	14,0	0,0	0,0	8,0	57,1%	x	x
IV	część 62 - Rybołówstwo ogółem	124 666,2	193 047,0	227 570,1	214 872,3	172,4%	111,3%	94,4%
1.	Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	6 793,7	8 100,0	8 100,0	8 099,9	119,2%	100,0%	100,0%
1.1	rozdział 01027 - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	6 793,7	8 100,0	8 100,0	8 099,9	119,2%	100,0%	100,0%
	§ 2008 Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, z wyłączeniem dochodów klasyfikowanych w paragrafie 205	5 095,3	5 934,0	5 934,0	5 933,9	116,5%	100,0%	100,0%
2.	Dział 050 - Rybołówstwo i rybactwo	96 855,7	154 803,0	188 966,1	182 730,8	188,7%	118,0%	96,7%
2.1	rozdział 05004 - Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego	18 678,0	14 518,0	18 658,3	18 548,4	99,3%	127,8%	99,4%
	§ 4020 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	4 478,6	4 516,0	4 878,5	4 877,4	108,9%	108,0%	100,0%
2.2	rozdział 05006 - Zarybianie polskich obszarów morskich	4 986,6	8 500,0	8 600,0	8 572,0	171,9%	100,8%	99,7%
	§ 2830 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	4 986,6	8 500,0	8 600,0	8 572,0	171,9%	100,8%	99,7%
2.3	rozdział 05011 - Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013 oraz Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020	63 399,5	122 615,0	149 904,4	145 872,7	230,1%	119,0%	97,3%
	§ 2009 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	63 399,5	122 615,0	149 904,4	145 872,7	230,1%	119,0%	97,3%
2.4	rozdział 05095 - Pozostała działalność	9 791,6	9 170,0	11 803,4	9 737,7	99,4%	106,2%	82,5%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	2 627,0	1 859,0	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4390 Zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii	128,8	0,0	0,0	168,8	131,1%	x	x
	§ 2830 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	9 099,2	6 500,0	9 180,0	8 468,5	93,1%	130,3%	92,2%
3.	Dział 750 - Administracja publiczna	21 002,3	30 136,0	30 496,0	24 033,6	114,4%	79,8%	78,8%

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	Wykonanie 2022 r. ²⁾	2023 r.			6:3	6:4	6:5
			Ustawa ³⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ²⁾			
		tys. zł				%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.1	rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	21 002,3	30 136,0	30 496,0	24 033,6	114,4%	79,8%	78,8%
	§ 4028 Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	5 152,5	5 533,0	5 682,3	5 681,8	110,3%	102,7%	100,0%
4.	Dział 752 - Obrona narodowa	14,5	8,0	8,0	8,0	55,2%	100,0%	100,0%
4.1	rozdział 75212 - Pozostałe wydatki obronne	14,5	8,0	8,0	8,0	55,2%	100,0%	100,0%
	§ 4000 Grupa wydatków bieżących jednostki	0,0	8,0	8,0	0,0	x	0,0%	0,0%
	§ 4300 Zakup usług pozostałych	13,0	0,0	0,0	8,0	61,5%	x	x
	§ 4410 Podróże służbowe krajowe	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0%	x	x

- 1) Opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań Rb-28 z wykonania planu wydatków, zweryfikowanych przez NIK.
- 2) Realizację wydatków zaprezentowano w układzie dział, rozdział, znaczący § dla danej części budżetu państwa.
- 3) Ustawa budżetowa na rok 2023.

6.5. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022 r.			Wykonanie 2023 r.			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełno-zatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełno-zatrudnionego	
		osoby	tys. zł	zł	osoby	tys. zł	zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ogółem cz.32, 33 i 62 wg statusu zatrudnienia³⁾, w tym: część, dział, rozdział (nr nazwa)	5 716	490 240,2	7 147,2	6 021	604 932,8	8 372,5	117,1
1	Część 32 – Rolnictwo	5 149	426 594,1	6 904,2	5 444	530 272,9	8 117,1	117,6
1.1.	Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	1 108	94 038,4	7 072,7	1 153	133 132,2	9 622,2	136,0
1.1.1.	Rozdział 01011 - Krajowa Stacja Chemiczno - Rolnicza 01	491	32 703,0	5 550,4	515	58 477,2	9 462,3	170,5
1.1.2.	Rozdział 01019 - Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt 01	70	7 222,9	8 598,7	66	7 865,4	9 931,1	115,5
1.1.3.	Rozdział 01021 - Główny Inspektorat Weterynarii	107	13 201,1	10 281,2	118	17 187,1	12 137,8	118,1
	01	2	219,1	9 129,2	5	644,3	10 738,3	117,6
	02	3	742,2	20 616,7	3	783,4	21 761,1	105,6
	03	102	12 239,8	9 999,8	110	15 759,4	11 938,9	119,4
1.1.4.	Rozdział 01032 - Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	333	30 490,1	7 630,2	340	34 534,9	8 464,4	110,9
	01	63	4 452,2	5 889,2	61	4 597,6	6 280,9	106,7
	02	2	483,4	20 141,7	2	463,4	19 308,3	95,9
	03	268	25 554,5	7 946,1	277	29 473,9	8 867,0	111,6
1.1.5.	Rozdz. 01035 - Graniczne Inspektoraty Weterynarii	107	10 421,3	8 116,3	114	15 067,6	11 014,3	135,7
	01	6	361,8	5 025,0	7	448,0	5 333,3	106,1
	03	101	10 059,5	8 299,9	107	14 619,6	11 386,0	137,2
1.2.	Dział 750 - Administracja publiczna	604	74 251,0	10 244,3	631	86 550,0	11 430,3	111,6
1.2.1.	Rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych	604	74 251,0	10 244,3	631	86 550,0	11 430,3	111,6

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022 r.			Wykonanie 2023 r.			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełno-zatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełno-zatrudnionego	
		osoby	tys. zł	zł	osoby	tys. zł	zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	organów administracji rządowej							
	01	75	7 000,7	7 778,6	94	10 161,5	9 008,4	115,8
	02	3	669,5	18 597,2	4	954,2	19 879,2	106,9
	03	526	66 580,8	10 548,3	533	75 434,3	11 794,0	111,8
1.3	Dział 801 - Oświata i wychowanie	2 929	225 747,1	6 422,8	3 120	270 433,9	7 223,1	684,0
1.3.1.	Rozdział 80115 - Technika	2 497	192 704,2	6 431,2	2 680	233 222,9	7 252,0	112,8
	01	697	43 599,4	5 212,7	719	52 717,3	6 110,0	117,2
	14	1 800	149 104,8	6 903,0	1 961	180 505,6	7 670,6	111,1
1.3.2.	Rozdział 80117 - Branżowe szkoły I i II stopnia	284	22 055,6	6 471,7	288	24 604,8	7 119,4	110,0
	01	40	2 445,7	5 095,2	41	2 868,7	5 830,7	114,4
	14	244	19 609,9	6 697,4	247	21 736,1	7 333,4	109,5
1.3.3.	Rozdział 80140 - Placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego	44	3 247,8	6 151,1	41	3 570,2	7 256,5	118,0
	01	9	491,2	4 548,1	8	548,8	5 716,7	125,7
	14	35	2 756,6	6 563,3	33	3 021,4	7 629,8	116,2
1.3.4.	Rozdział 80146 - Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	9	748,3	6 928,7	9	1 003,9	9 295,4	134,2
	01	7	538,1	6 406,0	7	730,8	8 700,0	135,8
	14	2	210,2	8 758,3	2	273,1	11 379,2	129,9
1.3.5.	Rozdział 80151 - Kwalifikacyjne kursy zawodowe	75	5 705,8	6 339,8	74	6 276,0	7 067,6	111,5
	01	13	829,9	5 319,9	14	1 024,7	6 099,4	114,7
	14	62	4 875,9	6 553,6	60	5 251,3	7 293,5	111,3
1.3.6.	Rozdział 80152 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży (...)	20	1 285,4	5 355,8	28	1 756,1	5 226,5	97,6
	14	20	1 285,4	5 355,8	28	1 756,1	5 226,5	97,6
1.4.	Dział 854 - Edukacyjna	508	32 557,6	5 340,8	540	40 156,8	6 197,0	116,0

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022 r.			Wykonanie 2023 r.			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełno-zatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełno-zatrudnionego	
		osoby	tys. zł	zł	osoby	tys. zł	zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	opieka wychowawcza							
1.4.1.	Rozdział 85410 - Internaty i bursy szkolne	508	32 557,6	5 340,8	540	40 156,8	6 197,0	116,0
	01	249	13 157,3	4 403,4	266	16 601,9	5 201,1	118,1
	14	259	19 400,3	6 242,1	274	23 554,9	7 163,9	114,8
2.	Część 33 - Rozwój wsi	101	13 225,5	10 912,1	100	14 410,7	12 008,9	110,1
2.1.	Dział 750 - Administracja publiczna	101	13 225,5	10 912,1	100	14 410,7	12 008,9	110,1
2.1.1.	Rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	101	13 225,5	10 912,1	100	14 410,7	12 008,9	110,1
	01	1	142,8	11 900,0	3	240,0	6 666,7	56,0
	02	1	318,3	26 525,0	1	191,5	15 958,3	60,2
	03	99	12 764,4	10 744,4	96	13 979,2	12 134,7	112,9
3.	Część 35 - Rynki rolne	285	30 563,0	8 936,5	298	36 895,5	10 317,5	115,5
3.1.	Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	230	23 256,8	8 426,4	241	28 970,9	10 017,6	118,9
3.1.1.	Rozdział 01023 - Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	230	23 256,8	8 426,4	241	28 970,9	10 017,6	118,9
	01	8	588,9	6 134,4	9	808,7	7 488,0	122,1
	02	2	353,6	14 733,3	2	676,9	28 204,2	191,4
	03	220	22 314,3	8 452,4	230	27 485,3	9 958,4	117,8
3.2.	Dział 750 - Administracja publiczna	55	7 306,2	11 070,0	57	7 924,6	11 585,7	104,7
3.2.1.	Rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	55	7 306,2	11 070,0	57	7 924,6	11 585,7	104,7
	02	1	258,8	21 566,7	1	212,1	17 675,0	82,0
	03	54	7 047,4	10 875,6	56	7 712,5	11 476,9	105,5
4	Część 62 - Rybołówstwo	181	19 857,6	9 142,5	179	23 353,7	10 872,3	118,9
4.1.	Dział 050 - Rybołówstwo i rybactwo	80	7 996,3	8 329,5	79	10 437,5	11 010,0	132,2

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022 r.			Wykonanie 2023 r.			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
		osoby	tys. zł	zł	osoby	tys. zł	zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.1.1.	Rozdział 05004 - Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego	80	7 996,3	8 329,5	79	10 437,5	11 010,0	132,2
	01	19	1 472,6	6 458,8	19	1 962,7	8 608,3	133,3
	02	2	472,9	19 704,2	3	685,3	19 036,1	96,6
	03	59	6 050,8	8 546,3	57	7 789,5	11 388,2	133,3
4.2.	Dział 750 - Administracja publiczna	101	11 861,3	9 786,6	100	12 916,2	10 763,5	110,0
4.2.1.	Rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	101	11 861,3	9 786,6	100	12 916,2	10 763,5	110,0
	01	4	446,5	9 302,1	4	547,8	11 412,5	122,7
	02	1	194,9	16 241,7	1	139,4	11 616,7	71,5
	03	96	11 219,9	9 739,5	95	12 229,0	10 727,2	110,1

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach, zweryfikowanego przez NIK.

- 1) W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.
- 2) Załącznik nr 35 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wysokość wynagrodzeń osobowych, dodatkowe wynagrodzenie roczne, uposażenia żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy oraz dodatkowe uposażenia roczne żołnierzy zawodowych i nagrody roczne funkcjonariuszy.
- 3) Status zatrudnienia określony został w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

6.6. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCIACH 32 – ROLNICTWO, 33 – ROZWÓJ WSI, 35 – RYNKI ROLNE I 62 – RYBOŁÓWSTWO

Lp.	Wyszczególnienie ¹⁾	2022 r.	2023 r.		6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie	Ustawa budżetowa ²⁾	Budżet po zmianach				Wykonanie
		tys. zł				%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Razem części: 32, 33 i 62		23 556 633,6	11 166 520,0	20 418 222,4	20 288 250,7	86,0	182,0	99,0
I.	Część 32 – Rolnictwo	15 477,5	38 492,0	38 492,0	30 225,5	195,0	79,0	79,0
1.	dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	161,0	18 472,0	1 457,2	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014–2020	161,0	18 472,0	1 457,2	0,0	0,0	0,0	0,0
2.	dział 750 – Administracja publiczna	0,0	0,0	1 500,0	1 500,0	0,0	0,0	100,0
2.1.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	0,0	0,0	1 500,0	1 500,0	0,0	0,0	100,0
3.	dział 801 – Oświata i wychowanie	15 316,5	20 020,0	35 534,8	28 725,5	188,0	143,0	81,0
3.1.	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014–2020	67,8	0,0	1 338,0	1 338,0	1971,0	0,0	100,0
3.2.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	609,1	2 720,0	22 034,0	21 211,4	3482,4	779,8	96,3
3.3.	Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020	3 475,3	4 439,0	3 726,7	924,7	27,0	21,0	25,0
3.4.	Regionalne Programy Operacyjne na lata 2014–2020	11 164,3	12 056,0	7 033,8	4 487,6	40,0	37,0	64,0
3.5.	Fundusze Europejskie dla województw	-	683,0	589,5	0,0	0,0	0,0	0,0
3.6.	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego	-	122,0	812,8	763,8	0,0	626,0	94,0
II.	Część 33 – Rozwój wsi	23 306 546,8	10 765 639,0	19 910 450,0	19 798 123,2	85,0	183,9	99,4
1.	dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	23 306 546,8	10 765 639,0	19 910 450,0	19 798 123,2	84,9	183,9	99,4
1.1.	I filar Wspólnej Polityki Rolnej	16 492 140,2	3 966 869,0	13 768 356,5	13 766 997,2	83,4	347,0	99,9
1.2.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020	6 814 406,6	6 798 770,0	6 142 093,5	6 031 126,0	88,5	88,7	98,2
III.	Część 62 – Rybołówstwo	234 609,3	362 389,0	469 280,4	459 902,0	196,0	126,9	98,0
1.	dział 050 – Rybołówstwo i rybactwo	232 650,7	361 320,0	467 185,5	458 165,8	196,9	126,8	98,1
1.1.	Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014–2020	232 650,7	361 320,0	467 185,5	458 165,8	196,9	126,8	98,1
2.	dział 750 – Administracja publiczna	1 958,6	1 069,0	2 094,9	1 736,2	88,6	162,4	82,9
2.1.	Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014–2020	1 958,6	731	1 756,9	1 736,2	88,6	237,5	98,8
2.1.	Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027	-	338	338	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb– 28UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej i/lub rocznego sprawozdania Rb– 28UE WPR z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w zakresie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej, zweryfikowanego przez NIK.

²⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023.

6.7. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Minister Finansów
6. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
7. Rzecznik Praw Obywatelskich
8. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
9. Przewodniczący Komisji Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Przewodniczący Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Przewodniczący Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej